

1. Indledning

Som led i ombudsmandens almindelige inspektionsvirksomhed (jf. § 18 i lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand) foretog jeg og tre af embedets øvrige medarbejdere den 26. februar 2003 inspektion af Arresthuset i Aalborg. Til stede under inspektionen var vicepolitimesteren i Aalborg, arrestforvareren, den ledende overvagtimester, arresthusets tilidsmand m.fl. I forbindelse med inspektionen modtog jeg rapportmateriale til gennemgang, jf. pkt. 8 nedenfor.

Ombudsmanden har to gange tidligere – i 1974 og 1995 – foretaget inspektion af Arresthuset i Aalborg. Rapport om inspektionen i 1974 er optaget i Folketingets Ombudsmands beretning for 1974, s. 275-277, 1975, s. 51-52, 1976, s. 28, 1979, s. 22, og 1980, s. 28. Redegørelsen fra inspektionen i 1995 er ikke optaget i beretningen.

Inspektionen den 26. februar 2003 bestod i samtaler med arresthusets ledelse, jf. ovenfor, en rundgang i arresthuset og samtaler med enkelte indsatte.

Med brev af 5. marts 2003 modtog jeg kopi af handleplaner udarbejdet for to af arresthusets indsatte. Arrestforvareren oplyste samtidig at jeg ved overvagtimesterens tilbagevenden efter endt barselsorlov ville modtage yderligere oplysninger om personalenormeringen i arresthuset.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Arresthuset i Aalborg, Politimesteren i Aalborg og Direktoratet for Kriminalforsorgen med henblik på myndighedernes eventuelle bemærkninger til de faktiske forhold som beskrevet i rapporten. Jeg har fra arresthuset modtaget breve af 7. og 14. oktober 2003 med bilag hvori arresthuset fremsætter enkelte bemærkninger mv. der er indarbejdet i denne rapport. Jeg har ikke modtaget bemærkninger fra direktoratet.

2. Bygningmæssige forhold mv.

Arresthuset i Aalborg er beliggende i den østlige del af Hasseris, et ældre villakvarter vest for bymidten. Arresthuset er en gul murstensbygning med cellefløje i to etager. Cellegangene vender ud mod gaden og har matterede vinduer.

Arresthuset er opført i to etaper. Den oprindelige del af arresthuset og arrestforvarerboligen blev opført i 1920-1922 som Fleskum Herreds Arresthus. I 1943-1944 udbyggede den tyske besættelsesmagt den oprindelige bygning samt opførte en stor ny fløj. Efter krigens afslutning fik bygningen status som Aalborg Arresthus. Bygningen er i dag fredet hvilket begrænser mulighederne for ombygning af arresthuset.

Arresthusets oprindelige del udgøres af arrestforvarerboligen som i dag er inddraget til kontorer, to korte fløje i én etage og de oprindelige gårdtursarealer. Den nye del udgøres af en forlængelse af den oprindelige nordfløj samt en vestfløj, begge i to etager med kælder. Fra vestfløjen er der adgang til de nuværende gårdtursarealer. Mod syd er arresthusområdet isoleret af en høj mur. Kriminalforsorgen i Frihed har siden 1997 haft til huse i den gamle kriminalret som flyttede til andre lokaler.

Arresthuset har i dag plads til 61 indsatte fordelt på tre afdelinger: Nord, stuen vest og 1. vest. Der er 53 enkeltmandsceller og fire tomandsceller. Foruden de 57 celler har arresthuset en observationscelle og en sikringscelle, to besøgsrum, et motionsrum, et bibliotek som også benyttes som skolestue og til gudstjenester, et lægeværelse, værksteder og en række kontorer, lagerrum og personalefaciliteter samt køkken. Der er endvidere to toiletter og et baderum pr. afdeling.

Arresthuset oplyste under inspektionen at arresthuset i 1997 fik nye vinduer. Det fremgår samtidig af de oplysninger jeg modtog forud for inspektionen, at vinduerne i den gamle cellefløj i afdeling nord blev udskiftet i 2001. En af de indsatte jeg talte med under inspektionen, oplyste at vinduerne i arresthuset ikke var blevet vasket siden 1997. Ledelsen oplyste på det

afsluttende møde at de indsatte selv pudser vinduerne indvendigt, mens det er et problem at få vinduerne vasket udvendigt. De nye vinduer har ikke været vasket siden isætningen i 1997.

Det er ikke acceptabelt at vinduerne ikke kan vaskes. Jeg går derfor ud fra at arresthuset finder en løsning således at vinduerne bliver vasket udvendigt med jævne mellemrum.

2.1. Gangarealer

Enkelte af arresthusets celler er placeret i arresthusets oprindelige del. Denne del af arresthuset har forholdsvis snæver gangplads og begrænset lysindfald. I loftet er opsat lysstofrør. Den nederste del af gangens vægge fremstår i råt murværk. Der er synlig rørføring.

Gangarealerne i de nye fløje er forholdsvis brede og rummelige med højt til loftet og godt lysindfald. I loftet er opsat lysstofrør. Langs ydermurene er placeret trappeskakter delvist overdækket med gitter. Gangene har hvide lofter, og den øverste del af væggene er også hvidmalet mens den nederste del er malet i lyse farver. Der er opstillet skabe og enkelte små reoler med et begrænset udvalg af bøger.

Der er toiletter samt baderum på alle tre afdelinger. På væggene hænger enkelte indrammede plakater samt opslagstavler med diverse opslag om arresthusets drift, fx plan for rengøring af celler, udlevering af opvaskemiddel, orientering om udskiftning af køleelementer til de indsattes køletasker og seneste tilsynsrapport fra Fødevareregion Nordjylland. Der hang ikke madplaner.

Området mellem nord- og vestfløjen, af arresthuset benævnt trekanten, rummer kontorer og besøgsrum på 1. sal og hovedindgang, personalerum og fordelingskøkken/rengøringsdepot i stuen. Der er opsat forhæng ved trem-

medørene ind til afdelingerne således at besøgende ikke kan se ind på cellgangene.

Gangarealerne trænger flere steder til vedligeholdelse – særligt i vestfløjen hvor loftet og den øverste del af væggene er malet på en håndværksmæssigt ukorrekt måde hvorfor malingen skaller af i store flager.

En stor del af arresthusets gulve, både på gangarealer og i celler, er belagt med asfalt.

Asfaltbelægningen fremtræder uskøn og utidssvarende.

Det fremgår af den vedligeholdelsesplan som jeg modtog forud for inspektionen, at arresthuset i 1995 fremsendte tilbud på pålægning af linoleum på gangarealerne til Direktoratet for Kriminalforsorgen. Det samlede tilbud lød på 123.319 kr. Arresthuset blev i juni 1995 tildelt en særbevilling på 35.000 kr. til pålægning af linoleum på trekantsområdet og en del af nordfløjen i stuen. Det fremgår af direktoratets brev af 19. februar 2003 til mig at arresthusets ansøgning om særbevilling til (yderligere) gulvbelægning er medtaget på ventelisten over projekter for 2003.

Det fremgår også af vedligeholdelsesplanen at arresthuset i oktober 1999 fik afslag på en ansøgning om en særbevilling på 54.100 kr. til maling af loftet i vestfløjen. Da det ikke var muligt for arresthuset at afholde udgiften selv, har arresthuset i januar 2002 (på ny) anmodet direktoratet om en særbevilling til en totalreovering af lofter og vægge i vestfløjen. Der er fremsendt to tilbud på henholdsvis 107.700 kr. og 121.300 kr. Denne ansøgning er efter det oplyste fremsendt efter at en medarbejder i ressourcestyringskontoret var på besøg og ved selvsyn konstaterede at der skal en professionel maler til at løse opgaven. Arresthuset havde på tidspunktet for inspektionen ikke hørt noget vedrørende denne ansøgning.

Direktoratet har i brev af 19. februar 2003 oplyst at arresthusets ansøgning om maling af lofterne er optaget på ventelisten over projekter for 2003.

Såfremt de på ventelisten for 2003 optagne projekter ikke gennemføres i 2003, beder jeg direktoratet underrette mig herom.

Såvel på gangene som de øvrige fællesarealer lod rengøringsstandarderne mange steder noget tilbage at ønske.

2.2. Cellerne

2.2.1. Almindelige celler

Samtlige celler vender ind mod arresthusets gård.

Der er som nævnt 53 enkeltmandsceller og fire tomandsceller i arresthuset, fordelt på afdelingerne nord, stuen vest og 1. vest. I forbindelse med inspektionen besøgte jeg de tre afdelinger, herunder en eller flere celler på hver afdeling efter mit valg. Cellerne 7a, 12, 14, 29, 39, 54 og 55 blev besøgt (herunder to af tomandscellerne).

Enkeltmandscellerne er ca. 8 m², tomandscellerne ca. 9-10 m². Cellerne forekommer rummelige, bl.a. fordi der er højt til loftet som buer let. Der er et højsiddende vindue som giver et godt lysindfald. På ydersiden af vinduet er monteret en skodde i kraftig råglas. I den ene side af vinduet er der etableret mulighed for udluftning. Der er ikke gardiner i cellerne.

En af de indsatte som jeg talte med under inspektionen, efterlyste gardiner for vinduerne. Det var hans indtryk at dette var et generelt ønske blandt de indsatte. Jeg foreslog den pågældende at han rejste

spørgsmålet over for arresthusets ledelse og eventuelt direktoratet. Jeg er ikke bekendt med hvorvidt den pågældende efterfølgende anmodede arresthuset om gardiner.

Det fremgår af husordenen (pkt. 14) at vinduerne i cellerne ikke må dækkes med gardiner, plastik eller lignende. Arresthuset oplyste at der aldrig havde været opsat gardiner i cellerne.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om de indsatte kan få opsat gardiner hvis de ønsker det/har et særligt behov for det – fx fordi de (under arbejde i cellerne) generes af dags- eller sollys – eller hvilke andre muligheder de indsatte har for at afhjælpe et sådant problem.

Såfremt den nævnte indsatte – eller andre – efter inspektionen har anmodet om gardiner, beder jeg arresthuset om at oplyse hvilket svar den/de pågældende har fået på anmodningen.

Inventaret i enkeltmandscellerne indbefatter typisk en seng som de fleste steder var hængt op på et træpanel på væggen, et lille sengebord med hylder, et skrivebord og en eller to stole, et skab, en vægreol, 1-2 klipselamper og en hængelampe. Enkelte havde en bordventilator da vinduerne i cellerne ikke giver tilstrækkelig mulighed for udluftning om sommeren.

Jeg besigtigede som nævnt to af tomandscellerne. Cellerne var møbleret med en metalkøjeseng, to skabe, to sengebord, to klipselamper, to reoler, bord og to stole.

I mange af cellerne er en del af inventaret meget gammelt. Mange steder er der således gamle metalsenge på hængsler, beregnet til at slå op om dagen. Møblerne er ramponerede, eventuelt betræk på stolene delvist ødelagt, der er slået splinter af eventuelle træmøbler og skrevet på og ridset i skabslågerne. I en af de besigtigede celler

manglede skabslågen. Mange steder var madrasserne sammenpresede på midten på grund af lang tids brug.

Det fremgår af arresthusets fornyede besvarelse af den spørgeskemaundersøgelse som jeg iværksatte den 12. november 1997, og som jeg ved varslingen af denne inspektion, henset til den tid der er gået siden undersøgelsens iværksættelse, anmodede arresthuset om på ny at besvare, at der mangler nyt inventar i 2/3 af cellerne.

Det fremgår af den vedligeholdelsesplan som jeg modtog forud for inspektionen, at arresthuset i oktober 2001 fremsendte oplysning til direktoratet om hvor mange celler der havde det gamle celleinventar. Det drejede sig om 36 celler der trængte til udskiftning af inventar, herunder udskiftning af stålseng. Det fremgår af direktoratets brev af 19. februar 2003 til mig at arresthusets ansøgning om indkøb af celleinventar til 36 celler er medtaget på ventelisten over projekter for 2003.

Såfremt projektet ikke gennemføres i 2003, beder jeg direktoratet underrette mig herom.

En del af cellerne trænger til vedligeholdelse – bl.a. er vægmalingen mange steder slidt. I flere celler var der støv og snavs på alarmerne. I en af de besigtigede celler var brandalarmen ødelagt.

Jeg henstiller at arresthuset – såfremt dette ikke allerede er sket – gennemgår samtlige celler for beskadigede brandalarmer og foranlediger at brandalarmerne om nødvendigt udskiftes eller bliver repareret. Jeg beder arresthuset underrette mig herom.

I en af de besigtigede celler var der hængt et håndklæde over hængelampen for at skabe ”natbelysning”. Det blev under inspektionen

tilkendegivet at dette håndklæde ville blive fjernet i overensstemmelse med husordenens pkt. 14.

Jeg går ud fra at håndklædet nu er fjernet.

Som tidligere nævnt er gulvet i mange celler belagt med asfalt hvilket forekommer utidssvarende.

Det fremgår af det ajourførte spørgeskema at der er behov for pålægning af linoleum i cellerne.

Det fremgår af arresthusets vedligeholdelsesplan at direktoratet i marts 2002 bad arresthuset om at fremsende to tilbud på pålægning af linoleum i de celler der har asfaltbelægning (53 celler). Der er fremsendt to tilbud på henholdsvis 146.500 kr. og 154.558 kr. Det fremgår af direktoratets brev af 19. februar 2003 til mig at arresthusets ansøgning om særbevilling til gulvbelægning er medtaget på ventelisten over projekter for 2003.

Jeg går ud fra at arresthusets ansøgning om særbevilling til gulvbelægning omfatter både gulvbelægningen i de 53 celler der har asfaltgulve, og de resterende gangarealer uden linoleum der er nævnt ovenfor under punkt 2.1. Såfremt projektet ikke gennemføres i 2003, beder jeg direktoratet underrette mig herom.

Radiatoren er placeret bag døren. Alle radiatorer er forsynet med termostater, og de indsatte kan selv regulere varmen. Ved døren er også en udluftningsskakt. I samtlige celler er der en vask med koldt og varmt vand. I nogle celler er der fliser på væggen over vasken og et lille spejl. Flere steder stod der en spand under vasken som den indsatte bruger til tøjvask. Der findes ikke vaskemaskiner og

tørretumblere til brug for de indsatte i arresthuset, men de indsatte kan få udleveret vaskepulver til vask i hånden. Se herom nedenfor under pkt. 6.4.

De indsatte vasker selv deres service og bestik på cellen. Opvaskemiddel udleveres af arresthuset.

Der er tv og radio i alle celler. Radioen giver ikke mulighed for afspilning af cd'er eller kassettebånd. Tv'et lejes ud til de indsatte for 5 kr. i døgnet. Overskuddet herfra bruges til vedligeholdelse af arresthusets fritidsfaciliteter.

Det er tilladt at medbringe egen kaffemaskine på cellen, men arresthuset henstiller til at ikke alle indsatte tilslutter denne i stikket i ydervæggen af hensyn til strømforsyningen, da arresthusets elektriske installationer ikke kan bære de mange brugere. Se herom pkt. 6.14. nedenfor.

Jeg beder om at arresthuset – i forbindelse med besvarelsen af min anmodning nedenfor under pkt. 6.14. – uddyber oplysningen om anvendelsen af stikkontakterne i ydervæggen samt i denne forbindelse oplyser hvorvidt samtlige indsatte vil kunne tilslutte en kaffemaskine samtidig.

Endvidere er der i hver celle en køletaske som er de indsattes eneste mulighed for at få nedkølet deres købmandsvarer. Køleelementerne bliver udskiftet to gange om dagen – om sommeren nogle gange tre. Alle køleelementerne bliver frosset i fælles fryser og går således på omgang mellem de indsatte. I forbindelse med inspektionen blev muligheden for opstilling på gangene af fælles køleskabe til de indsattes brug drøftet.

Enkelte indsatte havde på tidspunktet for inspektionen (februar måned) kartoner med mælk stående i vinduet. Se vedrørende køleskabepkt. 6.4. nedenfor.

2.2.2. Observationscelle

Arresthusets observationscelle er placeret i vestfløjens kælderetage. Observationscellen og sikringscellen befinder sig over for hinanden, adskilt af og med adgang via en lille mellemgang hvor der er hylder, en vask og et lille separat, åbent rum med wc. I mellemgangen opbevares bl.a. dyner og tæpper og diverse remedier til sikring af indsatte i sikringscellen.

Cellen er ca. 7 m². Der er en briks og et bord med bænke. Der var lagt tæpper frem på briksen. Møblerne er fastboltede. Gulvet er belagt med linoleum. Loftet er hvælvet. Der er et højsiddende vindue med panserglass og lamper bag glasruder i væggen. Der er endvidere et stort varmeapparat. Det blev oplyst at arresthuset gerne vil af med varmeapparatet som af og til bliver brugt som wc af de indsatte. Arresthuset ville foretrække at der var gulvvarme i cellen. Der er kaldeknop på væggen og ventilation og brandmelder i loftet.

Døren, som åbner indad, er monteret med tre kraftige hængsler som det ville være muligt at kile en snor eller et stykke stof ned over.

Hængslerne kan efter min opfattelse udgøre en (vis) fare derved at de gør det muligt at fastgøre genstande som kan anvendes ved selvmord(sforsøg). I tilslutning til mine bemærkninger herom under inspektionen henstiller jeg til arresthuset at træffe fornødne foranstaltninger til sikring af at hængslerne ikke længere kan anvendes til at fastgøre genstande i. Jeg beder om underretning om resultatet af min henstilling.

Der er indbygget observationsrude i døren.

Cellen var nogenlunde pænt vedligeholdt. Enkelte steder var tapetet beskadiget. Varmeapparatet så noget medtaget ud.

2.2.3. Sikringscelle

Arresthusets sikringscelle er placeret i vestfløjens kælderetage. Observationscellen og sikringscellen befinder sig som nævnt over for hinanden, adskilt af og med adgang via førømtalte mellemgang. Det blev oplyst at cellen benyttes kortvarigt ca. 8-10 gange om året. Se herom nedenfor under pkt. 3.1.

Cellen er 6-8 m². Gulvet er belagt med linoleum. Loftet er hvælvet. Der er et højsiddende vindue og lamper bag glaser i væggen. Der er endvidere et par glaser gennem hvilke der er udsigt til hylder som er sat ind i væggen på den lille mellemgang mellem observations- og sikringscellen. På tidspunktet for inspektionen lå der remme til sikring af indsatte fuldt synlige på nogle af hylderne. Idet sådan udstilling af sikringsmidler kan virke provokerende på den indsatte i cellen, henstillede jeg under inspektionen at udstyret blev fjernet.

Jeg går ud fra at udstyret er blevet fjernet.

Briksen er placeret midt i rummet. De remme som er monteret på briksen, var fuldt synlige på tidspunktet for inspektionen. Der lå endvidere et tæppe på briksen. Det blev oplyst at der tidligere var en kaldeknop på briksen, men at denne nu er fjernet. Der er konstant opsyn med sikringscelleanbragte. Cellen kan overvåges både fra mellemgangen og fra et tilstødende rum på cellens anden side

hvor der i væggen er indsat en rude. Ruden er normalt dækket af en træplade med en lås. Dette rum benyttes også som kaffestue af de indsatte der arbejder i værkstedet. Se pkt. 3.1. og umiddelbart nedenfor om anvendelsen af værkstedet når sikringscellen er i brug.

Der er en kaldeknop på væggen og udluftning i loftet. Cellen opvarmes ved gulvvarme.

Sikringscellen var pænt vedligeholdt.

Det blev oplyst at arresthusets personale ikke finder placeringen af sikringscellen og observationscellen hensigtsmæssig. Når en af cellerne er i brug, lukkes værkstederne, og muligheden for bordtennis bortfalder. Det kan endvidere være både besværligt og risikofyldt at transportere en urolig indsat ned ad arresthusets forholdsvis stejle trapper som har åbne trin og er for smalle til at tre mennesker kan gå ved siden af hinanden. Ledelsen havde et ønske om at sikringscelle i stedet blev indrettet i det nuværende lægeværelse i stueetagen. Ledelsen oplyste at der mindst to gange havde været uheld på trappen hvor personalet var kommet til skade.

Jeg er enig med arresthuset i at sikringscellens placering ikke er optimal. Jeg foretager dog ikke videre med hensyn til placeringen af cellen ud over at bemærke at jeg går ud fra at arresthuset og direktoratet ved en eventuel fremtidig større renovering/ombygning af arresthuset vil have en mere hensigtsmæssig placering af sikringscellen med i overvejelserne.

2.3. Øvrige rum mv.

2.3.1. Toiletter

Der er to toiletter på hver afdeling. I forbindelse med inspektionen besigtigede jeg et toilet i afdeling stuen vest og et i afdeling nord. Begge var pænt vedligeholdt og rengjort. Det blev oplyst at toiletterne for nylig var blevet malet af en indsat.

På det ene toilet var der ingen håndvask, men blot en lavt placeret udslagsvask. På det andet var væggen omkring faldstammen beskadiget.

Toiletterne giver mig ikke anledning til bemærkninger.

Der var ikke opsat beholdere med flydende sæbe og papirhåndklæder på toiletterne.

Som jeg tilkendegav under inspektionen, har jeg tidligere i forbindelse med inspektioner anbefalet at almindelig håndsæbe og stofhåndklæder af hygiejniske (og sundhedsmæssige) grunde fjernes og erstattes med henholdsvis flydende sæbe (sæbedispenser) og papirhåndklæder eller en håndklæderulle. Jeg har været og er opmærksom på at nogle indsatte foretrækker almindelig håndsæbe og håndklæder, men af de nævnte grunde mener jeg at arresthuset må henvise disse indsatte til at (medtage og) anvende deres egen sæbe og håndklæde.

Jeg er bekendt med at Direktoratet for Kriminalforsorgen den 26. marts 2003 har udsendt en generel henstilling til samtlige kriminalforsorgens institutioner om at udskifte håndsæbe og håndklæder med hhv. flydende håndsæbe og engangshåndklæder eller håndklæderuller. Jeg er endvidere bekendt med at direktoratet som en opfølgning herpå har sendt en skrivelse af 3. juli 2003 til institutionerne. Det fremgår af denne skrivelse at enkelte

institutioner i anledning af direktoratets henstilling har tilkendegivet at de på grund af de udmeldte rådighedsbeløb har vanskeligt ved at efterkomme henstillingen. Direktoratet har efter omstændighederne taget dette til efterretning, men har samtidig understreget at direktoratet lægger vægt på at henstillingen indgår i overvejelser i forbindelse med planlægningen af den fremtidige ressourceanvendelse.

Jeg går på denne baggrund ud fra at Arresthuset i Aalborg har opsat flydende sæbe og papirhåndklæder eller håndklæderuller (eller evt. elektriske håntørre) eller vil gøre det så snart det er økonomisk muligt – også i besøgsrummene.

2.3.2. Baderum

Der er et baderum på hver afdeling. I forbindelse med inspektionen besigtigede jeg et baderum i afdeling 1. vest og et i afdeling nord som begge var pænt vedligeholdt og rengjort. Det blev oplyst at baderummet i afdeling nord var blevet renoveret i 2001.

Jeg besigtigede endvidere et baderum med badekar. Rummet er almindeligvis aflåst og benyttes meget sjældent da karbad kun bevilges hvis der er helbredsmæssige grunde til det. Det blev under inspektionen drøftet hvorvidt der ville kunne opstilles vaskesøjler i rummet. Se herom nedenfor pkt. 6.4.

Badning sker efter aftale med personalet. Aftalen skal træffes inden middag. Der er endvidere mulighed for bad efter motion hvis der træffes aftale herom med personalet.

Bruserne aktiveres ved indkast af en polet i en poletautomat som er opsat uden for rummet. De indsattes badetid styres af et ur som er indstillet på seks minutter. Det er muligt at stoppe og starte uret in-

de fra baderummet, og de indsatte bestemmer således selv hvor længe de vil opholde sig i badet, men ikke hvor meget vand de vil bruge. Der udleveres én polet hver dag pr. indsat.

Det blev oplyst at arresthuset har problemer med udsugningen fra baderummene, og at det er et problem man har opmærksomhed på og forsøger at finde en løsning på. Problemerne skyldes at den føler som starter udsugningen, reagerer på temperaturen i rummet og ikke på luftfugtighed.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse hvad der sker med hensyn til planerne om forbedring af udsugningen fra baderummene.

2.3.3. Motionsrum

Arresthusets motionsrum er placeret i vestfløjens stueetage. Lokalet er udstyret med en ribbe og seks træningsmaskiner. På væggen er opsat spejle og en opslagstavle hvor der bl.a. hang træningsvejledninger. På en hylde stod endvidere, foruden en radio, en mappe med vejledninger. Der er armaturer med lysstofrør indbygget i loftet.

Til orientering kan jeg oplyse at jeg er bekendt med at direktoratet den 26. marts 2003 har udsendt en henstilling til samtlige kriminalforsorgens institutioner om at sikre at der er opsat en skriftlig vejledning i brug af redskaber i institutionernes kondirum.

Motionsrummet er pænt vedligeholdt. Der er filttæppe på gulvet med enkelte brændemærker. Omkring ventilationsanlægget er opsat en kasse som skal forhindre indsmugling. Der var meget koldt i rummet på tidspunktet for inspektionen, og det blev oplyst at der efter de indsattes ønske var skruet helt ned for varmen.

Arresthuset har en fast medarbejder i tidsrummene fra kl. 6 til kl. 14 og kl. 14 til kl. 22 på hverdage. Den medarbejder som har vagten fra kl. 14 til kl. 22, afholder dagligt motion med de indsatte der ønsker det.

Derudover har de øvrige medarbejdere mulighed for at flekse ind og dyrke motion med de indsatte.

Motionsrummet kan benyttes af to indsatte ad gangen. Motionsintervallerne er på tre kvarter. Det blev oplyst at rummet ikke altid er booket efter at håndvægtene er blevet fjernet.

Motionsrummet giver mig ikke anledning til bemærkninger.

2.3.4. Bordtennis

Arresthusets bordtennisbord kan opstilles i vestfløjens kælderetage, i den gang som fører ind til værkstedssektionen, og på hvilken observationscellen og sikringscellen er placeret. Det blev oplyst at sidstnævnte forhold medfører at der ikke er mulighed for at spille bordtennis når en af de to celler er i brug.

2.3.5. Bibliotek/skolestue

Arresthusets bibliotek er placeret på vestfløjens 1. sal. Biblioteket benyttes også som skolestue og til almindelige gudstjenester, mens julegudstjenesten afholdes i et lokale i den gamle arrestforvarerbolig.

Rummet har træloft og linoleumsgulv. Der er et ovalt mødebord og et mindre bord, begge med stole. Bordene er indirekte oplyst af lamper i ph-stil.

Rummet er udstyret med en tavle og diverse nyere kort, et lærred, tv og video og et lille klaver som benyttes ved den månedlige gudstjeneste. Langs væggene er opstillet aflåste skabe, bl.a. med videofilm til undervisningsbrug, og reoler med et udvalg af tegneserier og fag- og skønlitteratur, bl.a. et mindre antal bøger på andre sprog end dansk – primært engelsk. Der lå også diverse informationsmateriale om HIV, AIDS, stoffer mv.

Det blev oplyst at der også er et lille udvalg af bøger ude på afdelingerne, og at der kan bestilles bøger hjem fra kommunens biblioteker. Arresthuset har en biblioteksaftale med Aalborg Kommunes biblioteker. Biblioteket skifter udvalget af bøger hvert tredje kvartal. Specielle ønsker kan bestilles via biblioteket. Der var tilsyneladende intet bogkatalog. Det blev under inspektionen oplyst at der nogle gange har været boglister eller -kataloger i biblioteket, og ledelsen tilkendegav at ville bede Aalborg Kommunes biblioteker om løbende at levere bogkataloger (såfremt et sådant katalog fortsat foreligger i bogform og ikke kun findes elektronisk).

Der undervises primært i dansk og matematik på 5.-6. klasses niveau. Enkelte indsatte modtager undervisning i engelsk.

Rummet fremstod velholdt, og indretningen giver mig ikke anledning til bemærkninger.

2.3.6. Gårdtursarealer

Arresthusets gårdtursareal er etableret som en strålegård med 10 gårde som hver måler ni meter på langs, knap fire meter i den brede ende og godt en meter i den smalle ende som vender ind mod et lille halvrundt vagtværelse hvorfra personalet kan overskue samtlige gårde på én gang. Ved arresthusets mur er opsat to projektører til

oplysning af gårdene. Adgangen til gårdene sker gennem en tremmedør i den smalle ende. Hver strålegård kan benyttes af to indsatte ad gangen. Især om sommeren afholdes det antal gårdture som der er behov for.

I den brede ende af gårdene er der etableret et lille halvtag og opsat en lampe. Gårdene er i øvrigt overdækket med et kraftigt metalnet og belagt med beton. Murene er pudsede og malet gule.

De 10 gårde er meget smalle, mørke og indelukkede. Der er hverken udsmykning eller beplantning. Gårdenes omfang giver ingen mulighed for aktiviteter som boldspil e.l., og der er ikke opstillet bænke eller andre møbler.

Strålegårdsstrukturen forekommer utidssvarende og uhensigtsmæssig.

Der lå frugtaffald, cigaretskod og cigaretpakker på gårdenes betonbelægning som i øvrigt var revnet flere steder.

Bortset fra dette var gårdene pænt vedligeholdte.

Strålegårdene er placeret i det åbne område mellem arresthusets fløje og ydermur. Området er delt i to dele af en mur. Den del hvor strålegårdene er beliggende, er sikret område. I den anden del af det sikrede område kan 3-4 indsatte have gårdtur uden opsyn efter konkret vurdering. Denne mulighed gives af sikkerhedsmæssige grunde kun til selvmødere og "orlovsfolk" da arresthuset ikke har personalemæssige ressourcer til at holde området under opsyn.

Det forholdsvis store areal er delvist beplantet med græs. Der står enkelte krukke med små træer og et antal affaldscontainere. Der er bænke. Fra en port i den indre mur er der etableret en nedkørsel til arresthusets værksteder i vestfløjen.

Området var pænt vedligeholdt og bar ikke præg af at blive brugt.

På græsplænen er der mulighed for diverse boldspil, herunder badminton, volleyball, hockey og kroket. Det blev oplyst at området tidligere har været brugt til grillarrangementer for de indsatte om sommeren, men at denne aktivitet er ophørt efter at sammensætningen af arresthusets klientel gennem de senere år har ændret sig.

Gårdarealet på den anden side af den indre mur har en port ud til gaden og bruges til levering af varer mv. Der er adgang til en række lagerrum.

Jeg besigtigede endvidere de to tidligere gårdtursarealer, hver på ca. 25 m², som er opført til brug for det oprindelige arresthus. Arealet anvendes normalt ikke mere, men har dog været benyttet som gårdtursareal for kvindelige indsatte. Arresthuset håber at få mulighed for at overdække arealerne og indrette hhv. depot og en skolestue med ovenlys i de to rum.

Jeg henviser til mine bemærkninger om anvendelsen af gårdtursarealerne nedenfor under punkt 3.3.

2.3.7. Værksteder

Arresthuset har seks værksteder af forskellig størrelse som er placeret på vestfløjens kælderetage. I værkstederne er der arbejdsborde

som primært benyttes til pakning af diverse artikler, og enkelte maskiner. På tidspunktet for inspektionen blev der bl.a. pakket sandlegetøj og affaldsposer. Der kan være 1-2 indsatte beskæftiget pr. lokale.

Værkstederne og disses indretning giver mig ikke anledning til bemærkninger.

2.3.8. Besøgsrum

Arresthusets to besøgsrum er placeret på 1. sal i trekanten mellem nord- og vestfløjen. I forbindelse med inspektionen besigtigede jeg besøgsrum B som blev etableret i 1997. Besøgsrum A var optaget og blev derfor ikke besigtiget. Det blev oplyst at besøgsrum A er istandsat i 2001, og at rummet er lidt mindre end B.

Besøgsrum B er 12-15 m² og møbleret med et bord, 5-6 stole, en brik med løs ryghynde og et sengebord hvor der stod legetøj fremme. Der er indkøbt to legehuse til besøgsrummene som endnu ikke var stillet frem på tidspunktet for inspektionen. Over bordet hænger en lampe, og der er et par indrammede plakater og en opslagstavle på væggen. Der er endvidere et armatur med lysstofrør i loftet. Glasset i armaturet var knust. Gulvet er belagt med linoleum. Der er et højsiddende vindue uden gardiner. Vinduet giver ikke mulighed for indkig.

Besøgsrummet er pænt, men har institutionspræg. Det trænger endvidere til at blive malet, og rengøringsstandarden lod noget tilbage at ønske på tidspunktet for inspektionen. Der lå snavs på gulvet, og der stod et overfyldt askebæger på bordet. Rummet bærer i det hele taget præg af at der bliver røget meget – såvel loftet som hængelampen og ledningen til denne var plettet af nikotin.

Efter besøgsbekendtgørelsens § 3, stk. 1, skal besøgslokalerne så vidt muligt være indrettet på en sådan måde at der skabes en naturlig og venlig besøgsatmosfære.

Opsætning af gardiner vil sammen med en højnelse af rengøringsstandarden efter min opfattelse give rummet mere præg af hjemlig hygge. Jeg beder arresthuset overveje opsætning af gardiner i rummet (og i det andet besøgsrum). Jeg går ud fra at arresthuset fremover er mere opmærksom på rengøringsstandarden i besøgsrummene.

I tilknytning til besøgsrummet er et badeværelse med toilet, vask og spejl samt installation til en bruser. Bruseren og armaturet manglede imidlertid, og det blev oplyst at det sandsynligvis var blevet stjålet og smuglet ud af arresthuset i en babylift af en besøgende.

Jeg går ud fra at arresthuset har reetableret bademuligheden ved (gen)opsætning af bruser og armatur.

Der var ikke beholdere med flydende sæbe og papirhåndklæder på badeværelset. Se herom ovenfor pkt. 2.3.1.

Lagner og kondomer opbevares almindeligvis på en åben hylde i sengebordet. På tidspunktet for inspektionen var dette dog ikke tilfældet. I stedet var der kondomer i et skab på gangen uden for besøgsrummet. Kondomerne udleveres af personalet ved henvendelse. Der var ingen lagner i skabet.

Som jeg bemærkede under inspektionen, finder jeg det ønskeligt at kondomer, lagner mv. ikke ligger frit fremme på en hylde, men i stedet anbringes (diskret) i et skab, således at kun de der

skal bruge disse genstande, konfronteres med dem. Jeg anmoder om at få oplyst hvad min bemærkning har givet arresthuset anledning til.

Til orientering kan jeg oplyse at direktoratet i forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Sønderborg ved brev af 26. marts 2003 har meddelt at direktoratet har besluttet at det vil blive indskærpet over for samtlige kriminalforsorgens institutioner at der i institutionernes besøgslokaler bør være umiddelbar adgang til kondomer.

På gangen uden for besøgsrummet er endvidere fire skabe til opbevaring af genstande som de besøgende ikke må medbringe under besøget.

Der kan aftales ét besøg af en times varighed pr. uge. Derudover er der mulighed for et ekstra besøg af tilsvarende varighed hvis pladsforholdene tillader det.

Besøgsrummene benyttes om formiddagen til forsvarerbesøg og besøg kontrolleret af politiet.

2.3.9. Lægeværelse

Arresthusets lægeværelse er placeret på vestfløjens stueetage. Der kommer en sygeplejerske i arresthuset om formiddagen på alle hverdage. Lægen kommer en gang om ugen.

Lægeværelset er standardmæssigt indrettet. Der er aflåste medicinskabe. De indsattes lægejournaler opbevares i skrivebordsskuffer som på tidspunktet for inspektionen ikke var aflåst.

Rensevæske og vejledning hertil findes kun i lægeværelset, men er placeret således at de indsatte uden at blive observeret kan tage hvad de har brug for, under påskud af at ville veje sig på den vægt som er opstillet i værelset. Arresthuset har tidligere haft hylder med rensesvæske i baderummene, men ordningen fungerede ikke efter hensigten da flaskerne ofte blev saboteret.

Arresthuset har ikke kendskab til hvor stort behovet for rensesvæske er i arresthuset, eller hvor meget væske som afhentes.

Lægeværelset giver mig ikke anledning til bemærkninger. Vedrørende rensesvæskeordningen og opbevaring af lægejournaler henviser jeg til pkt. 4. nedenfor.

2.3.10. Køkkenfaciliteter

Arresthusets køkken er placeret i kælderen. Arresthuset tilbereder selv de indsatte mad. Køkkenet er standardmæssigt indrettet og rummeligt og var på tidspunktet for inspektionen rent og ryddeligt. På væggen hang en madplan for den indeværende måned. I et køleskab stod pålægget og salaten til den kolde aftensmad pakket i individuelle bokse. På nogle af boksene var markeret at der var tale om en særlig diæt. Ost, brød og frugt lå klar til fordeling i boksene umiddelbart inden måltidet. Osten var skåret i skiver som var lagt imellem to stykker pålægspapir.

Anretningen af den kolde mad fremstod hygiejnisk og alligevel indbydende.

Der er opstillet kumrefrysere på gangarealet umiddelbart uden for køkkenområdet.

Maden transporteres videre til gangmandskøkkener i vestfløjen ved hjælp af en vareelevator. Elevatoren afbrydes når der ikke foregår madtransport, for at den ikke skal kunne benyttes til flugtforsøg.

I gangmandskøkkenerne er der fryser og opvaskemaskine. Fryseren benyttes til nedfrysning af fryseelementer til køletaskerne på cellerne. Køkkenerne bruges også som base for rengøringen på fællesarealerne.

Køkkenfaciliteterne giver mig ikke anledning til bemærkninger.

2.3.11. Personalerum mv.

Arresthusets administration er placeret i den gamle arrestforvarerbolig samt i trekanten mellem nord- og vestfløjens 1. sal. Der er vagtværelser på de enkelte afdelinger og et vagtrum med monitorer ved arresthusets hovedindgang i trekanten på stueplan. Over for denne er et personalerum med mødebord og et lille tekøkken. Der afholdes personalemøde kl. 12 hver dag, og referat af møderne findes tilgængeligt for medarbejdere der møder ind efter fridage. I personalerummet er endvidere en opslagstavle til orienteringer og meddelelser.

I arresthusets kælder er der indrettet diverse personalefaciliteter. Der er endvidere lager og fyrrum mv. samt et kontor som benyttes af regionsværkmesteren.

Disse rum giver mig ikke anledning til bemærkninger.

3. Arbejde, fritid og undervisning

3.1. Arbejde

Det fremgår af arresthusets husorden at den indsatte under opholdet i arresthuset kan tilbydes arbejde ved gennem personalet at rette henvendelse til værkmesteren. Arbejdet tilbydes enten som celloarbejde eller i arresthusets værksted. Det fremgår af husordenen at eget arbejde kan tillades efter aftale med personalet.

I arresthusets kælder (under vestfløjen) er der indrettet seks arbejdslokaler af forskellig størrelse med samlet plads til ca. 12 indsatte – afhængig af karakteren af det arbejde der skal laves, kan der være 1-2 indsatte beskæftiget pr. lokale. Arresthuset oplyste at det ikke er sikkerhedsmæssigt forsvarligt at flere end 12 indsatte arbejder i kælderen samtidig. Det ville i hvert fald forudsætte at der var en funktionær mere i kælderen under arbejdet. Der er efter det oplyste stort set altid 12 indsatte i værkstedet – i kortere perioder er der kun 6-7 indsatte i kælderen. De indsatte der får tilbud om at arbejde i værkstederne, udvælges af værkmesteren blandt egnede indsatte under hensyn til hvem der kan arbejde sammen. Det er vigtigt for værkmesteren at teamet i kælderen fungerer godt sammen. Det er arresthusets erfaring at ikke alle indsatte er vant til at arbejde, og derfor er ikke alle lige egnede til at indgå i værkstedsteamet.

På grund af placeringen af arresthusets sikringscelle er værkstederne lukkede når sikringscellen er i brug. Det sker efter det oplyste 8-10 gange om året og erfaringsmæssigt oftest om eftermiddagen og aftenen. Blandt andet af denne grund fandt arresthuset som nævnt ovenfor under punkt 2.2.3. placeringen af sikringscellen uhensigtsmæssig.

I forbindelse med inspektionen anmodede jeg bl.a. om at modtage kopi af arresthusets sikringscellerapporter for perioden fra den 1. februar 2002 til

den 23. januar 2003 – dog maks. de seneste 10. Jeg modtog herefter 11 rapporter vedrørende sikringscelleanbringelser der har fundet sted i løbet af en periode på ca. 2 måneder. Rapporterne er gennemgået nedenfor under pkt. 8.1.

Da sikringscellen således umiddelbart ser ud til at anvendes i større omfang end oplyst under inspektionen – og værkstedet derfor må formodes lukket af denne årsag oftere end først antaget – anmoder jeg arresthuset om at oplyse hvor mange sikringscelleanbringelser der i alt er indberettet til Direktoratet for Kriminalforsorgen i de seneste tre år, samt hvor mange gange den har været benyttet i indeværende år (frem til nu).

Der er ikke arbejdsfællesskab på cellerne. Cellerne er ikke store nok til at de indsatte kan sidde to i en enkeltmandscelle under arbejdet. Det meste cellearbejde fylder efter arresthusets opfattelse for meget til at det er praktisk muligt at have fællesskab under celledarbejdet. Hertil kommer at arbejdsfællesskab på cellerne ville forudsætte at de indsatte laver det samme arbejde.

Arresthuset oplyste at der er problemer med at skaffe tilstrækkeligt arbejde til at opfylde de indsattes behov for beskæftigelse, både i værkstedet og i cellerne. Problemet er dog størst for så vidt angår celledarbejde. Problemerne med at skaffe arbejde har været stigende gennem et stykke tid. Det blev fremhævet at flere forhold i arresthuset sætter begrænsninger i forhold til hvilket arbejde arresthuset kan påtage sig. Arresthuset kan fx ikke påtage sig arbejde med varer der lugter meget, fylder meget eller har en stor økonomisk værdi. Arresthuset var på tidspunktet for inspektionen hverken tilfredse med arbejdsopgavernes mængde eller arten af disse.

Arbejdsopgaver i arresthuset er primært pakke- og montageopgaver. Arresthuset har desuden fire gangmænd (en på hver af de tre afdelinger og en ekstra ”trekants”-gangmand) og 2-3 øvrige indsatte beskæftiget med vedligehol-

holdelsesopgaver (fx maling og havearbejde). Arresthuset oplyste at ca. 20 indsatte dagligt er beskæftiget uden for cellerne.

Arresthuset oplyste at næsten alle de indsatte der ønsker at arbejde, tilbydes arbejde. Det er meget få der ikke bliver tilbudt arbejde, hvis de ønsker det. I perioder hvor det kniber med at få arbejde nok, får de indsatte der ønsker at arbejde, dagsdusør. Indsatte i arbejde arbejder på akkord. Værkmesteren deler arbejdet således at det svarer til en dagsdusør (ca. 55 kr.). Ifølge arresthuset kan de indsatte således ved en normal arbejdsindsats holde de udmeldte timelønninger. Dette fremgår af arresthusets opdatering af spørgeskemaundersøgelsen. De indsatte der arbejder hurtigere og derfor oplever ikke at have arbejde nok, får ikke tildelt ekstra. Dette skyldes at de indsatte med den nuværende mængde arbejde må dele det arbejde som arresthuset har til rådighed. Af samme grund tilbyder arresthuset ikke arbejde i weekenderne. Ifølge husordenen starter optjeningsugen (37 timer fordelt på ugens fem første dage) mandag, og der udbetales arbejdsdusør tirsdag formiddag medmindre mandagen er helligdag.

Arresthuset har en gruppe af indsatte der efter sygemelding fra lægen fast får sygedusør.

Arresthuset er normeret til 1½ værkmeisterstilling. De to ansatte værk mestre deler arbejdet i kælderen. Den resterende halve stilling går til arbejdet på arresthusets depot og lager. Desuden holder regionsværkmesteren til i arresthuset. Arresthuset er tilfredse med både deres egne værk mestre og regionsværkmesterens bestræbelser med at skaffe arbejde til arresthuset.

En af de indsatte jeg talte med under inspektionen, klagede over at celloarbejdet først blev udleveret til de indsatte omkring kl. 11 (på inspektionsdagen kl. 13.20), hvilket betød at han først kunne være færdig med arbejdet om aftenen mellem kl. 20 og kl. 21.

Foranlediget heraf oplyste arresthusets ledelse under den afsluttende samtale at arbejdet ikke kan fordeles til alle indsatte på en gang, og at de indsatte har mulighed for at "gemme" lidt arbejde til næste dag. Der udleveres arbejde svarende til en dags arbejde (en dagløn). Nogle indsatte laver det hele den dag hvor det bliver udleveret, mens andre gemmer noget af arbejdet til næste dags formiddag så der er arbejde frem til næste udlevering.

Problemet med at skaffe arbejde til de indsatte deler Arresthuset i Aalborg med andre arresthuse.

Jeg henviser i øvrigt til mine bemærkninger herom under pkt. 3.4.

Umiddelbart efter inspektionen modtog jeg en konkret klage fra en indsat i arresthuset over manglende udbetaling af dagsdusør. Den konkrete sag har jeg oversendt til arresthuset i medfør af ombudsmandslovens § 14. Men det fremgår af klagen og arresthusets svar til den indsatte (som jeg har modtaget underretning om) at arresthuset administrerer en karensdags-ordning i forbindelse med at en indsat bliver overført til arresthuset.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Sønderborg har direktoratet oplyst at direktoratet i brev af 23. januar 2003 har orienteret alle kriminalforsorgens institutioner om at der ikke i straffuldbyrdelsesloven eller beskæftigelsesbekendtgørelsen er hjemmel til at operere med en karensperiode i forbindelse med arbejdsvægring. Jeg har i min opfølgingsrapport af 22. april 2003 noteret mig dette.

Det er beklageligt hvis arresthuset har administreret en karensordning i strid med straffuldbyrdelsesloven og beskæftigelsesbekendtgørelsen, men under henvisning til direktoratets brev af 23. januar 2003 foretager jeg mig ikke mere i den anledning.

3.2. Fritid

Det fremgår af arresthusets husorden at de indsatte i fritiden har mulighed for at benytte arresthusets kondirum eller bordtennisbord, og at ønske herom skal fremsættes over for personalet på afdelingen. Af arresthusets reviderede svar på spørgeskemaundersøgelsen fremgår at der foruden kondirummet og bordtennis kan tilbydes dart og mere almindelige spil som fx ludo og skak. Om sommeren er der tillige mulighed for badminton, volleyball, hockey og kroket på græsplænen i den sikrede gård.

Arresthuset oplyste under inspektionen at der om eftermiddagen er en medarbejder beskæftiget med varetagelsen af de indsattes fritidsaktiviteter. Denne medarbejder laver lister for hvornår hvilke indsatte har mulighed for motion mv. efter de indsattes ønsker herom, og sørger for at hente den/de pågældende når det er hans/deres tur.

De indsatte kan i fritiden på skift benytte kondirummet to og to (indsat på samme afdeling), mens der – efter en sikkerhedsvurdering – kan være to eller fire til bordtennis (ligeledes indsatte på samme afdeling). Indsatte i isolation benytter kondirummet mv. alene. De indsatte råder over kondirummet i $\frac{3}{4}$ time ad gangen.

De indsatte på arresthusets tre afdelinger har hver 3. hverdag mulighed for at benytte kondirummet. Således har de tre afdelinger på skift ”tid” i kondirummet til bordtennis og dart.

I perioder er der ingen eller næsten ingen af de indsatte der benytter kondirummet, hvilket giver øgede muligheder for de der ønsker det. Såfremt kondirummet ikke benyttes, tilbydes den ledige plads til indsatte efter behov.

Kondirummet er udstyret med en ribbe og seks træningsmaskiner. Ud over kondirum, bordtennis og dart er der i fritiden mulighed for gårdtur og celle-

fællesskab efter arbejdstids ophør. De indsatte kan endvidere låne spil af personalet som de kan have på deres celle. Desuden er der på hver afdeling en PlayStation 1 som de indsatte kan låne (dvs. uden vederlag). Arresthuset bestræber sig på at disse PlayStations mest benyttes af indsatte der er isolerede, eller af anden grund har meget lidt eller ingen kontakt med andre.

Som det er tilfældet med arbejdskælderen, er det desværre nødvendigt at aflyse muligheden for at spille bordtennis når sikringscellen er i brug, idet bordet er opstillet på gangen i kælderen uden for denne celle.

En af de indsatte jeg talte med, gav udtryk for at ét motionsrum til arresthusets 61 indsatte er for lidt. Han efterlyste en udvidelse af den tid hvor motionsrummet kan benyttes hver dag, hvilket ville afhjælpe meget af problemet. Den samme indsatte oplyste at han havde oplevet at skulle vælge mellem at få besøg eller at motionere fordi de to ting faldt sammen, og det ikke var muligt at få flyttet motionen til et andet tidspunkt.

Ledelsen oplyste på det afsluttende møde at de indsattes muligheder for aktiviteter i fritiden, herunder benyttelsen af motionsrummet og bordtennisbordet, hænger nøje sammen med personalenormeringen. Ledelsen oplyste at der ikke er tilstrækkeligt personale i arresthuset til en udvidelse af motionstiderne. Se om personalenormeringen under pkt. 6.16.

Ledelsen kunne ikke udelukke at en indsat enkelte gange havde mistet en tid i motionsrummet fordi den pågældende på samme tid havde besøg, men ledelsen var ikke afvisende over for at forsøge en flytning af en motionstid hvis en indsat skulle være så (u)heldig at et besøg tidsmæssigt overlapper en tid i motionsrummet.

Vedrørende PlayStation kan jeg til orientering for arresthuset oplyse at jeg i forbindelse med min inspektion af andre arresthuse har erfaret at praksis med hensyn til udlevering af PlayStations er forskellig i arresthusene. I for-

bindelse med min inspektion af Arresthuset i Nykøbing Mors anmodede jeg derfor direktoratet om en udtalelse vedrørende dette forhold. Direktoratet indhentede i den anledning oplysning fra de enkelte arresthuse om deres praksis. Direktoratet meddelte mig herefter blandt andet at der bør følges en ensartet praksis i arresthusene med hensyn til udlevering af egne PlayStations. Direktoratet ville derfor i forbindelse med udmøntningen af en indstilling fra en projektgruppe som direktoratet i sin tid har nedsat, overveje hvilken praksis arresthusene fremover skal følge på dette punkt, og underrette mig om resultatet af disse overvejelser.

Direktoratet orienterede mig ved brev af 18. september 2002 om at der ikke i 2002 ville blive fastsat regler om begrænsning i udlevering af effekter, herunder regler om udlevering af PlayStations til indsatte i arresthusene.

Direktoratet oplyste samtidig at der blandt de tiltag der foreslås iværksat i 2003 til bekæmpelse af narkotika i kriminalforsorgens institutioner, er nævnt en begrænset udlevering af de indsattes egne effekter. Det foreslås at det forbud der gælder mod medbringelse af tv-apparater i arresthuse og Københavns Fængsler, udstrækkes til de lukkede fængsler og udvides til at gælde alle elektriske apparater. Det foreslås samtidig at kriminalforsorgen i stedet stiller et sortiment af elektriske apparater til rådighed for de indsatte i form af en lejeordning som økonomisk kan hvile i sig selv. Direktoratet forventede at der i løbet af efteråret 2002 ville blive taget stilling til hvilke forslag der skal prioriteres i 2003.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har den 5. marts 2003 orienteret mig om det videre forløb af den generelle sag om udlevering af elektriske apparater i kriminalforsorgens fængsler og arresthuse (mit j.nr. 2001-4088-628 PH). Direktoratet har bl.a. oplyst at sagen på grund af kriminalforsorgens økonomiske situation ikke bliver afsluttet i 2003. Direktoratet har endvidere oplyst at dette betyder at det er op til den enkelte institutions leder at fastsætte retningslinjer for om PlayStation 2 kan tillades i institutionen. Direktoratet

har endvidere anført at det er direktoratets vurdering at der ikke er noget til hinder for at fængsler og arresthuse etablerer en lejeordning hvorefter de indsatte kan leje rene udgaver af PlayStation 2.

Jeg har den 13. marts 2003 noteret mig det oplyste over for Direktoratet for Kriminalforsorgen. Jeg har endvidere bedt direktoratet om at underrette mig når der til sin tid er taget stilling til hvad der videre skal ske med forslaget om at udstrække og udvide forbuddet vedrørende elektriske apparater.

Om fritidstilbuddene henviser jeg til mine bemærkninger under pkt. 3.4. nedenfor.

3.3. Fællesskab

Ifølge husordenen har de indsatte mulighed for at have fællesskab i fritiden på hverdage fra kl. 16.00 til kl. 20.00 og i weekender fra kl. 15.00 til kl. 20.00. Der kan maksimalt være to i fællesskab. Cellefællesskabet foregår altid for låst dør. Det er i husordenen udtrykkeligt anført at der ikke er fællesskab på tomandscellen.

Jeg forstår det således at der alene er tale om en fysisk hindring for fællesskabet, således at de indsatte på tomandscellen har adgang til fællesskab med en tredje indsat blot dette foregår på dennes enkeltmandscelle. Jeg går ud fra at dette vil blive præciseret ved næste revision af husordenen, således at unødigt forvirring og misforståelser undgås.

Herudover er der som nævnt mulighed for at benytte kondirummet og spille bordtennis og dart. Der er også fællesskab under gårdtur. Såfremt de indsatte ønsker at deltage i gårdtur, skal de ifølge husordenen give besked til personalet ved uddelingen af middagsmaden. Personalet sammensætter herefter holdene til gårdtur. Gårdtur afholdes kl. 12.30 på hverdage og kl. 13.00 i weekenderne. Under punktet ”Dagsorden” er dagens tidspunkter angivet.

Det fremgår heraf bl.a. at gårdtur på hverdage foregår kl. 12.30 hvorefter arbejdet genoptages kl. 12.45, efterfulgt af aftensmad kl. 17.00. I weekenden foregår gårdtur kl. 13.00, efterfulgt af aftensmad kl. 17.00. Efter det oplyste afholdes der gårdtur to gange om dagen i sommerhalvåret.

Det kunne umiddelbart se ud til at de indsatte alene har adgang til frisk luft et kvarter hver dag – i hvert fald på hverdage. Hvis dette er tilfældet, er det i strid med straffuldbyrdelseslovens § 43, stk. 3, hvorefter indsatte har ret til mindst én time i fri luft dagligt (medmindre dette vil være uforeneligt med institutionens varetagelse af sikkerhedsmæssige hensyn, eller den indsatte er anbragt i sikringscelle). Jeg går ud fra at de indsatte har gårdtur i overensstemmelse med bestemmelsen i straffuldbyrdelseslovens § 43, stk. 3, og beder om arresthusets bemærkninger til det som jeg her har anført.

Gårdtur foregår som nævnt ovenfor under pkt. 2.3.6. i arresthusets 10 strålegårde og for så vidt angår selvmødere og indsatte med orlovsordning på græsplænen i den sikrede gård. Alle strålegårdene kan overvåges fra vagtrummet der er placeret i midten af halvcirklen. På græsplænen foregår gårdtur uden opsyn. Arresthuset oplyste at gårdtur på grund af strålegårdenes ringe størrelse foregår to og to. Pladsforholdene i strålegårdene udelukker boldspil.

Arresthuset oplyste under inspektionen at en udvidet anvendelse af græsplænen ville forudsætte øget personale i arresthuset, idet der så skal være to funktionærer beskæftiget med overvågning (en i vagtrummet til strålegårdene og en på græsplænen).

Som tidligere nævnt (ovenfor under pkt. 2.3.6.) er strålegårdene efter min opfattelse utidssvarende og uhensigtsmæssige.

Som det fremgår af indledningen, besøgte ombudsmanden Arresthuset i Aalborg den 8. november 1974. Bemærkningerne fra den gang er gengivet i beretningen for året 1974 på side 275-277. Vedrørende gårdtursforholdene er der på side 276 anført følgende:

”Det må forekomme utilfredsstillende, at der – bortset fra hæftedømte – ikke er andre gårdturs-muligheder end de ikke særlig store afsnit i strålegårds-arrangementet, der efter det oplyste også må benyttes over for indsatte, der i øvrigt har mulighed for fællesskab. Under henvisning hertil og til arresthusets størrelse finder jeg at burde henstille til direktoratets overvejelse, om der måtte kunne findes udvej for – eventuelt ved at slå nogle af afsnittene i strålegårdene sammen til et større afsnit – at tilvejebringe mere tilfredsstillende gårdturs-forhold for de indsatte, der har adgang til fællesskab.”

I skrivelse af 17. maj 1976 oplyste direktoratet følgende vedrørende gårdtursforholdene (gengivet i beretningen for 1975, side 52):

”Direktoratet er enig i, at det ville være hensigtsmæssigt at reducere antallet af strålegårde ved sammenlægning således, at det tilbageværende antal hver fik et større areal. Imidlertid vil et mindre antal strålegårde medføre, at der med det nuværende belæg må holdes op til 8 gårdture 2 gange om dagen. Dette ville kunne gennemføres, hvis arresthusets kapacitet nedsattes, eller hvis personalets antal øgedes. Ingen af delene ser direktoratet nogen mulighed for for tiden.

Gårdtur for hæfteafsonere og for fængselsafsonere, der i øvrigt afsoner i fællesskab, afvikles på en åben plads uden for strålegårdene.”

I skrivelse af 16. august 1976 meddelte ombudsmanden direktoratet at han havde taget det oplyste vedrørende gårdtursforholdene til efterretning.

Som jeg oplyste under inspektionen, ville det efter min opfattelse øge stjernegårdenes anvendelighed hvis hver anden væg blev revet ned således at gårdenes antal reduceredes til fem, og arealet af den enkelte gård blev fordoblet. Også anvendelsen af græsplænen i den sikrede gård bør efter min opfattelse øges så i hvert fald afsonere får mulighed for at have fællesskab under gårdtur, og denne mulighed ikke alene tilkommer selvmødere og indsatte med orlovs-

ordning (således som det fremgår af det ovenfor citerede at det også var tilfældet i 1976). Stjernegårdene bør efter min opfattelse – i hvert fald i deres nuværende udformning – alene anvendes til indsatte der er isolerede eller af andre grunde ikke har adgang til fællesskab. Jeg er opmærksom på at sikkerheds- og ordensmæssige hensyn, personalenormering, økonomiske forhold samt fredningsbestemmelser kan begrænse mulighederne for at ændre anvendelsen af stjernegårdene og græsplænen, men gårdtursforholdene som de forefindes og anvendes i dag, er efter min opfattelse hverken tidssvarende eller acceptable for indsatte med adgang til fællesskab.

Jeg henstiller på den baggrund til arresthuset og direktoratet at undersøge mulighederne for en ændring af strålegårdenes indretning samt til arresthuset at søge græsplænen benyttet til afholdelse af gårdtur i videre omfang end oplyst under inspektionen, således at de indsattes adgang til fællesskab under gårdtur gøres (mere) tidssvarende (og i bedre overensstemmelse med det nedenfor citerede).

Jeg henviser i øvrigt til mine bemærkninger nedenfor under punkt 3.4.

Jeg beder om underretning om hvad mine henstillinger giver anledning til.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har den 16. juli 2002 udsendt nye regler mv. (bekendtgørelse nr. 573 af 5. juli 2002 og vejledning nr. 71 af 5. juli 2002) om de indsattes adgang til fællesskab med andre indsatte i kriminalforsorgens institutioner. Bekendtgørelsen der trådte i kraft den 1. august 2002, indeholder blandt andet et nyt kapitel om fællesskab i arresthusene. Af direktoratets udsendelsesskrivelse af 16. juli 2002 vedrørende fællesskab i arresthusene fremgår blandt andet følgende:

”Strafudståelsen må ikke medføre yderligere begrænsninger i den dømtes tilværelse, end hvad der er nødvendigt for at fuldbyrde straffen, jf. også straffuldbyrdeleslovens § 4. Endvidere indebærer normaliseringsprincippet bl.a., at forholdene i fængsler og arresthuse skal indrettes,

så de så vidt muligt svarer til forholdene udenfor. Dette princip taler for, at de indsatte har adgang til fællesskab i videst muligt omfang.

Hertil kommer, at Folketingets Ombudsmand i forbindelse med sin inspektionsvirksomhed har rejst spørgsmålet herom. Endvidere har Europarådets Torturkomité påpeget vigtigheden af, at alle indsatte, herunder varetægtsarrestanter, har mulighed for at tilbringe en rimelig del af dagen udenfor cellerne beskæftiget med fornuftige aktiviteter af varierende karakter (fællesskabsaktiviteter, uddannelse, sport og meningsfyldt erhvervsfagligt arbejde).

Reglerne er således udfærdiget på baggrund af en afvejning af dels hensynet til at give indsatte adgang til fællesskab i videst muligt omfang, dels hensynet til orden og sikkerhed samt de bygningsmæssige forhold, som i mange arresthuse f.eks. indebærer, at der ikke er egentlige fællesskabsrum. Hertil kommer de særlige sikkerhedsmæssige problemer som følger af, at visse arresthuses størrelse og bygningsmæssige forhold er således, at muligheden for akut tilkald af ekstra personale i forbindelse med f.eks. uro blandt de indsatte, der har fællesskab, er begrænsede.

Udgangspunktet er, at der i det omfang, der er bygningsmæssige muligheder herfor, skal indrettes fællesskabsrum m.v. i arresthuset, og at de indsatte i givet fald kan få adgang hertil i det omfang, det under hensyn til forholdene i den enkelte institution skønnes ordens- og sikkerhedsmæssigt forsvarligt. Hvis der ikke er adgang til fællesskab i fællesskabsrum m.v., skal der være adgang til styret cellefællesskab. Ved styret cellefællesskab forstås, at det er institutionen, som konkret afgør mellem hvilke indsatte, der kan være cellefællesskab.

De regler om gennemførelsen af de indsattes adgang til fællesskab med andre indsatte, som arresthuset skal fastsætte i medfør af bekendtgørelsens § 2 og §§ 16-17 skal indsendes til direktoratet med henblik på godkendelse. Hvis arresthuset efterfølgende fastsætter nye regler, skal disse ligeledes indsendes til direktoratet med henblik på godkendelse.

Baggrunden for bestemmelsen om, at de lokale retningslinjer skal indsendes til direktoratet med henblik på godkendelse, er, at direktoratet ønsker at følge dette område meget nøje. Det er således hensigten, at en sådan godkendelsesprocedure skal medvirke til at sikre, at der under hensyntagen til de ordens- og sikkerhedsmæssige forhold i videst muligt omfang etableres fællesskab, og at der ikke eksisterer ubegrundede forskelle i arresthusenes regimer for fællesskab.”

Direktoratet har i en anden sag orienteret mig om at direktoratet samlet vil gennemgå alle arresthuses retningslinjer for fællesskab i lyset af de nye regler om fællesskab i arresthusene. Direktoratet har desuden oplyst at arresthusenes retningslinjer for fællesskab endvidere vil skulle sammenholdes med henblik på at der ikke eksisterer ubegrundede forskelle i arresthusenes regimer for fællesskab. Direktoratet har senest den 9. september 2003 orien-

teret mig om sagens status. Direktoratet har oplyst at direktoratet vil underrette mig om sagens status igen i begyndelsen af november 2003.

Arresthuset i Aalborg oplyste at arresthuset havde indberettet arresthusets retningslinjer for fællesskab til direktoratet, men at direktoratet endnu ikke havde svaret.

Jeg beder direktoratet om at underrette mig om direktoratets godkendelse af Arresthuset i Aalborgs retningslinjer for fællesskab når direktoratet har foretaget den samlede gennemgang af alle arresthusenes retningslinjer for fællesskab. Jeg beder endvidere om kopi af de endelige retningslinjer for Arresthuset i Aalborg.

Om mulighederne for fællesskab henviser jeg i øvrigt til mine bemærkninger under pkt. 3.4. nedenfor.

3.4. Sammenfatning vedrørende arbejde, fritid og fællesskab

Under den afsluttende samtale med ledelsen gjorde jeg opmærksom på at arresthusets to hovedproblemer efter min opfattelse er beskæftigelsessituationen (og den heraf afledede mangel på fællesskab blandt de indsatte, herunder at de indsatte (som udgangspunkt) ikke har arbejdsfællesskab på cellerne) og indretningen og udnyttelsen af gårdtursarealerne. Jeg anførte at arresthuset burde overveje som compensation for den manglende beskæftigelse mv. på anden måde at udvide fællesskabsmulighederne. Ledelsen oplyste hertil bl.a. at en udvidelse af fællesskabsmulighederne (og aktiviteter i det hele taget) efter ledelsens opfattelse forudsatte en øget personalenormering i arresthuset. Jeg henviser i øvrigt til punkt 6.16. vedrørende personalenormeringen.

Jeg har noteret mig at arresthuset prioriterer dét at skaffe arbejde til de indsatte højt, og jeg går ud fra at arresthuset også fremover vil tilstræbe at de indsatte som måtte ønske det, får tilbudt beskæftigelse.

Jeg har desuden noteret mig arresthusets bemærkninger om sikkerheds- og personalemæssige forhold mv. der kan vanskeliggøre en eventuel udvidelse af arbejdsmuligheder og øvrige aktiviteter i det hele taget.

Jeg er imidlertid af den opfattelse at det (generelt) er vigtigt – særligt i perioder hvor man ikke kan tilbyde de indsatte beskæftigelse – at kompensere for den manglende beskæftigelse og de heraf afledede manglende muligheder for arbejdsfællesskab. Jeg henviser desuden til at de indsatte som ikke kan beskæftiges på værkstederne, er låst inde på cellerne i lange perioder af dagen.

Jeg henstiller derfor til arresthuset at overveje hvilke muligheder der er for at kompensere herfor – især i de perioder hvor arresthuset ikke kan tilbyde de indsatte nogen form for beskæftigelse. Jeg henviser herved til muligheden for øget fællesskab – fx cellefællesskab i løbet af dagen – og udvidelse af tidspunkterne for benyttelse af fritidsaktiviteterne.

Jeg beder om at få oplysning om hvad der sker i anledning af min henstilling.

Jeg går ud fra at arresthuset altid (efter en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde) udnytter mulighederne for at benytte alle arbejdspladserne på værkstederne.

Jeg henviser i øvrigt til mine bemærkninger ovenfor under pkt. 3.3. vedrørende gårdtursmulighederne.

3.5. Undervisning

Arresthuset er efter det oplyste tildelt 650 undervisningstimer om året svarende til $\frac{3}{4}$ lærerstilling. Undervisningen har indtil udgangen af 2002 været

varetaget af en lærer fra Statsfængslet på Kragsskovhede. Pr. 1. januar 2003 har arresthuset fået en ny lærer der er ansat af kommunen i en kombinationsstilling, og som ud over timerne i arresthuset har timer på en folkeskole. På tidspunktet for inspektionen kom læreren i arresthuset to gange om ugen.

Alle undervisningstimerne har været udnyttet fuldt ud i de senere år. Arresthuset oplyste at ikke alle indsatte der ønsker at deltage i undervisningen, har mulighed herfor, idet arresthuset ikke har et tilstrækkeligt antal timer. Arresthuset oplyste at have korresponderet med direktoratet om behovet for flere undervisningstimer i arresthuset og får måske flere timer tildelt i 2004.

Jeg beder direktoratet oplyse hvad der sker/er sket på baggrund af den nævnte korrespondance mellem arresthuset og direktoratet. Jeg bemærker at jeg ikke har set den omtalte korrespondance.

Der er mulighed for at 13-14 indsatte ad gangen kan deltage i undervisningen. Al undervisning foregår som enkeltmandsundervisning. Der undervises ikke alene i elementære læse-, skrive- og regnefærdigheder, men også fx i samfundsfag. Enkelte indsatte modtager undervisning i engelsk.

Tilbuddet om undervisning er åbent for alle indsatte. De indsatte orienteres om tilbuddet ved indsættelsessamtalen ligesom tilbuddet fremgår af husordenen, hvoraf det fremgår at undervisningen hovedsagelig foregår inden for normal arbejdstid. Det er under emnet undervisning også oplyst at de indsatte kan henvende sig til personalet hvis de har ønsker om at deltage i undervisningen, og at arresthusets lærer eventuelt kan være behjælpelig med yderligere muligheder for uddannelse i kriminalforsorgen.

Af arresthusets (ajourførte) besvarelse af den spørgeskemaundersøgelse som ombudsmanden iværksatte i 1997 vedrørende forholdene i alle arresthuse, fremgår det at arresthuset har ønske om en pc til undervisningsbrug. Dette

ønske blev også fremsat under inspektionen. Arresthuset vil gerne have to pc'er til opstilling i undervisningslokalet (antallet er begrænset af skolestuens størrelse).

Jeg er fra en opfølgingsinspektion som jeg foretog af Arresthuset i Næstved den 24. september 2002, bekendt med at direktoratet i januar/februar 2002 iværksatte en evaluering af undervisningen i samtlige arresthuse. De væsentligste punkter i evalueringen var undersøgelse af undervisningstilbud, undervisningslokale(r), undervisningsmaterialer, forholdet mellem arbejde og undervisning, aflønning af indsatte der deltager i undervisning, og indkøb af undervisningsmaterialer.

Jeg beder om at blive underrettet om resultatet af denne evaluering for så vidt angår Arresthuset i Aalborg.

Jeg kan oplyse at et antal brugte pc'er er givet til Direktoratet for Kriminalforsorgen til brug i kriminalforsorgens institutioner. Direktoratet er gjort opmærksom på at Arresthuset i Aalborg er blevet lovet/er interesseret i at modtage to/et antal pc'er.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvilke undervisningsmuligheder isolerede indsatte og udlændinge har i arresthuset.

4. Lægebetjening mv. (og renevæske)

Arresthuset har som nævnt under pkt. 2.3.9. eget lægeværelse, og arresthuslægen kommer 5 timer hver uge (ifølge husordenen hver torsdag formiddag). Derudover kan lægen tilkaldes efter behov. Arresthusets sygeplejerske (25 timer om ugen) kommer alle hverdage hvor hun ifølge husordenen træffes mellem kl. 8.00 og 12.00. Såfremt en indsat har behov for tandlæge, skal den pågældende kontakte lægen eller sygeplejersken.

Arresthuset oplyste at det lægetilsyn der finder sted i forbindelse med at en indsat anbringes i observations- eller sikringscellen, almindeligvis sker ved lægevagten idet det oftest finder sted efter kl. 16. Efter arresthusets opfattelse fungerer samarbejdet med lægevagten tilfredsstillende.

Lægejournalerne opbevares i lægeværelset i aflåseligt skab. Som nævnt ovenfor under pkt. 2.3.9. var skabet ikke aflåst på inspektionsdagen.

Idet jeg går ud fra at skabet til opbevaring af journalerne (ellers) altid er aflåst, foretager jeg ikke videre vedrørende dette forhold.

Jeg beder arresthuset oplyse hvem der har nøgle til journalskabet.

Det fremgår af arresthusets ajourførte besvarelse af spørgeskemaundersøgelsen at lægen kontrollerer at der ikke bruges mere medicin end der er ordineret. Eventuel restmedicin bestilt i den indsatte navn sendes med den indsatte ved overførsel til en anden institution inden for kriminalforsorgen eller udleveres til den indsatte ved løsladelse. Inden restmedicinen sendes med eller udleveres til de indsatte, foretager arresthuset en samlet vurdering af forsvarligheden heraf. Anden restmedicin returneres til apoteket ved udløbsdato med henblik på destruktion.

Jeg beder om oplysning om hvorvidt arresthuset modtager kvittering for den restmedicin der afleveres på apoteket.

Jeg beder endvidere arresthuset oplyse om restmedicinen afleveres af sygeplejersken eller af en anden af de ansatte.

Jeg går ud fra at de indsatte indtager medicin i personalets påsyn.

Eventuelle stofmisbrugere blandt de indsatte nedtrappes med phenemal (over ca. 3 uger) eller metadon efter lægens ordination. Det fremgår af arresthusets besvarelse af spørgeskemaet at stofmisbrugere der er omfattet af en amtskommunal behandlingsplan der fx foreskriver metadonbehandling, fortsætter behandlingen i arresthuset. Arresthusets sygeplejerske tager i sådanne tilfælde kontakt til de relevante myndigheder.

Der fandtes hverken renevæske eller den tilhørende vejledning på toilet- eller baderummene. Arresthuset oplyste under inspektionen at arresthuset har dårlige erfaringer med at have renevæsken stående på toilet- og baderummene, hvorfor arresthuset nu har etableret en ordning hvor renevæsken og den tilhørende vejledning er stillet (diskret) op i lægeværelset hvor den indsatte kan forsyne sig, fx under påskud af at ville vejes. Arresthusets ledelse har ikke kendskab til hvor ofte eller hvor meget renevæske der hentes af de indsatte, men efter det oplyste findes der sjældent kanyler i arresthuset. Det fremgår af det ajourførte spørgeskema at ordningen nu fungerer tilfredsstillende. Det fremgår også heraf at indsatte ”kan hente renevæske i forbindelse med besøg i lægeværelset”.

Jeg forstår det således at de indsatte ved henvendelse til sygeplejersken på alle hverdage kan få fat på renevæske enten ved at de kommer i lægeværelset, eller ved at sygeplejersken kommer med det. Jeg forstår dermed at renevæsken er frit tilgængelig for de indsatte sådan som det forudsættes af direktoratet. Såfremt dette ikke er korrekt, beder jeg arresthuset oplyse mig herom.

Direktoratet har som nævnt under inspektionen udsendt skrivelser om en (forsøgs)ordning med udlevering af renevæske. I skrivelse af 3. oktober 2000 (hvormed forsøgsordningen blev gjort permanent) anførte direktoratet bl.a. at det er en forudsætning ”at renevæske og vejledning er frit tilgængeligt for de indsatte” (hvilket godt kan imødekommes ved en ordning hvor efter renevæsken frit kan afhentes hos sundhedspersonalet, såfremt der lokalt kan opnås enighed om at en sådan ordning er hensigtsmæssig). Vejledningen skal således være placeret samme sted som (eller udleveres sammen med) renevæsken – uanset om den eventuelt også udleveres ved indsættelsen.

5. Belægning mv.

Arresthuset har som nævnt under pkt. 2 kapacitet til 61 indsatte i 53 enkeltmandsceller og 4 tomandsceller. Budgetbelægningen er på 56 indsatte.

Af en belægningsoversigt som jeg fik tilsendt forud for inspektionen, fremgår det at den gennemsnitlige belægning i januar 2003 har været på 54,73 indsatte pr. dag, og at der i 2002 i gennemsnit var 56,48 indsatte pr. dag. Det fremgår at Direktoratet for Kriminalforsorgen hver dag kl. 10 elektronisk trækker oplysninger om den daglige belægning. Arresthuset oplyste at belægningen reelt (om natten) ligger 1-1½ indsat højere end de gennemsnitlige tal viser, idet politiet ofte afleverer varetægtsarrestanter eller anholdte om natten og afhenter indsatte til fremstilling i retten mv. om morgenen (oftest inden kl. 10). Det blev oplyst at arresthuset ofte har 61 indsatte når natten nærmer sig. Efter arresthusets opfattelse ville tallene for den gennemsnitlige belægning således være mere retvisende ved træk kl. 7 om morgenen, idet overbelægning oftest opstår i løbet af natten hvor arresthuset skal finde soveplads til ”ekstra” indsatte.

Om natten er det ikke muligt at komme af med indsatte fx varetægtsarrestanter til andre arresthuse, hvorfor arresthuset i sådanne situationer benytter de to besøgsrum til belægning. Efter det oplyste aflyses der et eller flere besøg jævnligt, ca. hver 14. dag, på grund af overbelægning. Især måneden forud for inspektionen (februar 2003) blev der afløst mange besøg på grund af pladsproblemer.

Når besøgsrummene er inddraget til belægning, tager arresthuset et baderum (hvor der opstilles en drømmeseng) i brug, og herefter placeres ”ekstra” indsatte som 2. indsatte på en madras i enkeltmandscellerne. Det sker at arresthuset kan få to indsatte til frivilligt at dele celle på grund af overbelægning. Især perioderne januar-marts og slutningen af året er almindeligvis perioder med høj belægningsprocent, men belægningsprocenterne har efter det oplyste generelt været høje i 2002.

På inspektionsdagen var 19 af de indsatte i arresthuset efter det oplyste afsonere der afventede overflytning til fængsel – typisk Statsfængslet på Kragsskovhede. Samme dag var der to kvindelige indsatte (på hver sin afdeling). Arresthuset har efter det oplyste ikke oplevet at de kvindelige indsatte ikke kan være i fred for de mandlige indsatte, men arresthuset er opmærksom herpå, herunder på kvindernes valg af og skift i fællesskabsmakker.

Arresthuset har indimellem unge (15-17-årige) indsatte, men det er i reglen meget kortvarigt, idet de hurtigt (inden for et døgn) overføres til en sikret institution. De unge der undtagelsesvis ikke kan være i en anden institution og derfor skal være i arresthuset, holdes adskilt fra de øvrige indsatte. Arresthuset forsøger at finde en ældre indsat der er egnet til at have fællesskab med den unge, men det er ikke altid nemt. På inspektionsdagen var der én 18-årig og to 19-årige indsat i arresthuset. Disse lidt ældre unge forsøges placeret på dobbeltcellerne da de ofte ikke bryder sig om at være alene, men efter et stykke tid vil de fleste hellere sidde alene (også uden fællesskab).

Arresthuset oplyste at der lejlighedsvis kan være problemer med stærke indsatte, men at det sjældent er tilfældet. Arresthuset havde på inspektionsdagen 5-6 indsatte med rockerrelationer.

Arresthuset modtager Bandidos-rockere og andre med tilknytning til Bandidos. I den forbindelse oplyste arresthuset at der af og til sker overførsel af såkaldt stærke indsatte fra Statsfængslet i Nyborg hvor de på den ene eller anden måde har givet problemer. Efter et ophold i arresthuset på ca. 3 måneder flyttes de pågældende til andre arresthuse fx i Køge eller Helsingør. Det blev under inspektionen oplyst at personalet i arresthuset havde svært ved at forstå at der ud fra direktoratets ”farlighedskriterium” ikke fulgte personale med en sådan indsat. Arresthuset oplyste at man havde mødt forståelse for ønsket om yderligere personale i sådanne situationer hos direktoratet, men at beskeden ofte var at der ikke er økonomiske midler til ekstra bemanning. (Se vedrørende personalenormering nedenfor pkt. 6.16.).

Vedrørende indsatte der er sigtet (eller dømt) for pædofili eller andre forbrydelser mod børn, oplyste arresthuset at de andre indsatte hurtigt finder ud af det. Det blev i den forbindelse oplyst at det ikke er almindeligt blandt de indsatte at nyindsatte skal fremvise domsudskrift over

for andre indsatte. Omtale i pressen gør det ofte umuligt for pædofile indsatte at skjule sig længere end ganske kortvarigt. Er sagen ikke omtalt i pressen, er det arresthusets erfaring at det lykkes nogle få indsatte at holde årsagen til deres ophold i arresthuset skjult. De fleste af disse indsatte beder om enrum – ligesom andre indsatte der oplever trusler fra de øvrige indsatte. Arresthuset forsøger at aktivere sådanne indsatte ved at fritidsmedarbejderen tilbyder dem gårdtur mv. alene, ligesom arresthuset altid sørger for at der er personale i nærheden, og at de øvrige indsatte er låst inde på cellerne når de pågældende forlader deres celle. Arresthuset har tidligere haft en person siddende i 1½ år som stort set kun forlod sin celle for at benytte toilet og baderum fordi han var bange for de medindsatte.

6. Andre forhold

6.1. Forplejning

Arresthuset står som nævnt selv for den daglige kost til de indsatte. I arresthusets køkken er beskæftiget fire køkkenassistenter (i knap 3½ stilling). Ingen indsatte deltager i madlavningen. Både arresthuset og de indsatte er tilfredse med ordningen. Efter det oplyste spiser langt de fleste indsatte den fremstillede mad til alle dagens tre måltider. Efter arresthusets opfattelse giver selvforplejningen langt bedre muligheder for at lave forskellige former for særkost – fx vegetarisk mad, mad til indsatte med diabetes og mad til indsatte der af religiøse grunde ikke spiser bestemte madvarer. Indsatte med diabetes får udleveret små, men mange måltider der sikrer at de kan få noget at spise løbende. De indsatte jeg talte med under inspektionen, udtrykte tilfredshed med maden – især den varme.

De indsatte kan altid få ekstra tilbehør, fx kartofler e.l. Maden anrettes i køkkenet i stålbeholdere påført cellenummer og bemærkning om eventuel særkost.

Køkkenlederen laver månedlige madplaner der nøje er afstemt i forhold til kostcirkulæret. Variationen i retterne er stor, og der laves fx fisk en gang hver uge. Madplanen blev på tidspunktet for inspektionen ikke hængt op så de indsatte kunne orientere sig herom, idet der kan forekomme sidste øjeblikks ændringer på grund af indkøbsmulighederne. Dagens menu var således en overraskelse for de indsatte. Under inspektionen besluttede arresthusets ledelse på min anbefaling at der for fremtiden bliver hængt en madplan op på opslagstavlen på alle afdelingerne således at de indsatte kan orientere sig om menuen.

Under inspektionen tog jeg dette til efterretning. Jeg går ud fra at ordningen nu er sat i værk.

Arresthuset oplyste at ordningen økonomisk ligger på et niveau der svarer til hvad det ville koste at få dybfrost-maden fra Statsfængslet ved Sdr. Omme.

Efter det oplyste giver de indsatte af og til udtryk for at den kolde mad er for kedelig, og at der er for lidt pålæg. Arresthuset oplyste at også den kolde mad er nøje afstemt efter kostcirkulæret.

På baggrund af ovenstående har jeg ikke grundlag for at foretage mig noget vedrørende forplejningen i arresthuset.

Arresthuset oplyste at de indsatte ikke har mulighed for at bestille mad udefra. Ledelsen bekræftede en indsats oplysning om at der tidligere har været en ordning med køb af mad fra et pizzeria som blev administreret af en tidligere købmand. Ledelsen gav under inspektionen udtryk for den opfattelse at en ordning med indkøb af færdiglavet mad udefra ville være for tidskrævende for personalet og indebære for meget administration.

Under den afsluttende samtale foreslog jeg at arresthuset iværksatte en (begrænset) ordning i en prøveperiode hvor der gjordes forsøg med at få mad udefra, således at arresthuset i lighed med andre arresthuse i landet kan tilbyde de indsatte mad udefra. Begrænsningerne kunne fx bestå i en begrænsning i udvalget af mulige indkøb, ligesom hver afdeling kunne have muligheden på skift. Som jeg oplyste under inspektionen, er behovet for levering af mad udefra (måske) ikke så stort i arresthuset sammenlignet med arresthuse der får leveret mad fra Statsfængslet ved Sdr. Omme eller Statsfængslet i Jyderup, men de indsatte har under samtaler med mig ofte givet udtryk for et sådant ønske eller udtrykt tilfredshed med at muligheden fandtes.

Jeg beder om at få oplyst hvad mit forslag har givet anledning til.

6.2. Købmand

Arresthuset har besøg af en købmand to gange om ugen (mandag og torsdag). Ifølge arresthusets husorden udleverer personalet købmandssedler der skal afleveres henholdsvis søndag kl. 20.00 og onsdag kl. 12.00. Det fremgår af husordenen at de indsatte ikke kan købe nogen former for alkohol, levende lys, planter, spraydåser, tyggegummi og lighter gas, idet dette er ulovlige effekter i arresthuset. Efter det oplyste bringer købmanden de bestilte varer til de indsatte mandag og torsdag efter kl. 15.00. Købmanden medbringer altid et lille ekstra udvalg af varer som hun har med rundt på vognen til de indsatte. Arresthuset oplyste at ordningen fungerer tilfredsstillende.

Købmanden sælger sine varer til samme pris som i butikken.

Dette giver mig ikke anledning til bemærkninger.

6.3. Fjernsyn mv.

Det fremgår af det ajourførte spørgeskema at de indsatte for kr. 5,00 pr. døgn kan leje et tv af arresthuset. Arresthuset har opstillet tv i samtlige celler – 2/3 af cellerne er forsynet med tv-ophæng. Det fremgår af husordenen at lejen for tv'et betales forud og opkræves torsdag formiddag eller trækkes i dusøren. De udlejede tv'er er arresthusets egne. Det fremgår af husordenen at radio er standardudstyr på cellerne. Radioen giver ikke mulighed for at afspille cd'er eller bånd. Se herom nedenfor under pkt. 6.14.

De indsatte kan se 23-25 forskellige tv-kanaler.

Det fremgår af husordenen at tv'et inddrages i tilfælde af manglende betaling eller misbrug, og at de indsatte ikke kan forvente at få en ny ledning eller en ny radio hvis disse ødelægges. Fjernelse af tv'et fra ophænget vil medføre disciplinærstraf, erstatningskrav til reetablering samt evt. inddragelse af tv'et. Det fremgår også at det ikke er tilladt de indsatte at have eget tv, egen radio, musikanlæg, PlayStation mv. i arresthuset.

Om de indsattes adgang til at medtage, besidde og råde over egne effekter henviser jeg til pkt. 3.2. og 6.14. hvor straffuldbyrdelseslovens § 36 og genstandsbekendtgørelsen mv. er omtalt.

Arresthuset oplyste at enkelte indsatte tildeles såkaldt socialt tv (dvs. gratis), fx en udenlandsk indsat der ikke kan arbejde.

En af de indsatte jeg talte med, udtrykte utilfredshed med at han ikke kunne se DR2, og oplyste samtidig at de indsatte (ellers) har adgang til at se mange forskellige tv-kanaler i arresthuset. Arresthusets ledelse oplyste at ledelsen var bekendt med problemet vedrørende DR2 i den pågældendes celle, og at der blev arbejdet på at løse problemet. Jeg forstod det således at det alene

var den pågældendes tv der var noget galt med, og at DR2 kan modtages i de øvrige celler.

6.4. Vaskemaskiner og køleskabe

De indsatte har ikke adgang til vaskemaskiner eller tørretumblere. De indsatte har mulighed for privat tøjvask i plastspande der udlånes ved henvendelse til afdelingens personale. Arresthuset stiller vaskepulver til rådighed. Arresthuset tilbyder de indsatte at få vasket på Statsfængslet på Kragshovede, men det betyder at de indsatte skal undvære tøjet i en uge. Nogle indsatte får vasket deres tøj hos familien.

Flere af de indsatte jeg talte med under inspektionen, efterlyste en vaskemaskine og en tørretumbler (eller et tørrerum) pr. afdeling i arresthuset – eller som det mindste en vaskemaskine og en tørretumbler i arresthuset som helhed. En af de indsatte jeg talte med, foreslog at der kunne opstilles vaskesøjle(r) i et lille baderum. Rummet er omtalt ovenfor under punkt 2.3.2.

Under inspektionen blev de indsattes vaskemuligheder drøftet. Ledelsen oplyste at vaskemulighederne for de indsatte ofte drøftes i arresthuset, og at arresthuset er positivt indstillede over for indkøb af vaskemaskine(r) og tørretumbler(e). Ledelsen var enig med mig i at det er uacceptabelt at henvise de indsatte til at vaske deres tøj i en spand, men oplyste at det er problematisk at finde plads til en eller flere vaskesøjler i arresthuset.

Som jeg fremførte under den afsluttende samtale, bør arresthuset kunne finde plads til opstilling af en eller flere vaskesøjler hvor de indsatte kan få vasket/vaske deres tøj.

Jeg går ud fra at arresthuset efter inspektionen (på ny) har overvejet hvor en eller flere vaskesøjler kan opstilles. Jeg beder arresthuset oplyse hvad overvejelserne har ført til.

De indsatte har ikke køleskab i cellerne, og der er heller ikke noget fælles køleskab. De indsatte har i stedet en køletaske i cellen. Køletasken er standardudstyr i cellerne. De indsatte kan få skiftet deres køleelementer morgen og aften i forbindelse med at gangmanden bringer mad rundt. Opslag herom findes på afdelingernes opslagstavler. Det er arresthusets opfattelse at de indsatte er tilfredse med ordningen, og at denne også fungerer tilfredsstillende om sommeren. Ledelsen oplyste at de indsatte ikke siden 1997 havde udtrykt ønske om køleskabe. Ledelsen oplyste at brandmyndighederne ville modsætte sig at der blev stillet køleskabe på gangene, og at der formentlig ville opstå problemer mellem de indsatte på grund af stjalne madvarer.

Jeg har noteret mig oplysningen om at de indsatte ikke siden 1997 har udtrykt ønske om køleskabe, og at de indsatte er tilfredse med ordningen med køletasker. Herefter og under hensyn til at ingen af de indsatte jeg talte med under inspektionen, bragte spørgsmålet om køleskabe op, foretager jeg ikke videre vedrørende dette spørgsmål.

Jeg går ud fra at arresthuset vil tage spørgsmålet om anskaffelse af køleskabe op til fornyet overvejelse hvis de indsatte fremsætter ønske herom. Jeg bemærker herved at jeg fra inspektioner af andre arresthuse hvor fælles køleskabe er opstillet, er bekendt med at tyveri af madvarer fra køleskabene ikke udgør noget alvorligt problem.

6.5. Besøg og telefonsamtaler

Det fremgår af arresthusets husorden at besøg kan bestilles på hverdage mellem kl. 9 og kl. 12. For så vidt angår varetægtsfængslede med kontrol af politiet er der mulighed for besøg af en halv times varighed pr. uge – efter forudgående tilladelse fra kriminalpolitiet. Øvrige varetægtsfængslede og afsonere har mulighed for mindst en times besøg om ugen. Herudover er der mulighed for at bestille et ekstra besøg af en times varighed pr. uge såfremt pladsforholdene tillader det. Det ekstra besøg skal bestilles i samme tidsrum

som ”ordinære” besøg og afvikles samme dag. Et eventuelt ekstra besøg kan afvikles i forlængelse af det ordinære forudbestilte besøg.

Idet husordenen ikke er helt klar på dette punkt, beder jeg arresthuset oplyse om et ekstra besøg skal afholdes samme dag som det er bestilt, eller samme dag som et ordinært forudbestilt besøg.

For varetægtsfængslede og afsonere med kontrol (af politiet) finder besøg sted kl. 13.00 til 13.30 og kl. 13.40 til 14.10. For øvrige indsatte finder besøg sted kl. 15.00 til 16.00, kl. 16.15 til 17.15, kl. 17.30 til 18.30 og kl. 18.45 til 19.45. Der er tre besøgstider til søndagsbesøg fra kl. 16.15, kl. 17.30 og kl. 18.45, alle af en times varighed.

I besvarelsen af spørgeskemaet har arresthuset anført at besøg i arbejdstiden normalt ikke vil kunne finde sted, men at det tillades i særlige tilfælde. Som eksempel herpå er anført besøgende med lang rejsetid.

Det fremgår ikke direkte af husordenen, men jeg går ud fra at de angivne besøgstider er hverdage (undtagen lørdage) og søndag. Jeg henstiller til at arresthuset præciserer dette i husordenen.

En af de indsatte jeg talte med, oplyste at de indsatte er glade for muligheden for søndagsbesøg (der er påbegyndt i oktober 2002), men efterlyste mulighed for også at modtage besøg om lørdagen.

Arresthusets ledelse oplyste at arresthuset har stor forståelse for at pårørende som har lang rejsetid, eller som kan have svært ved at få tid til besøg i hverdagen (fx enlige mødre), ønsker også at kunne bestille besøg om lørdagen, men at arresthuset af personalemæssige årsager ikke har mulighed for at tilbyde dette. Ledelsen oplyste at muligheden for besøg om søndagen er

muliggjort af en ekstra overvagtimester i en særlig turnus i arresthuse. Der er fortsat kun fire medarbejdere på vagt om lørdagen, og mulighed for besøg ville forudsætte en femte medarbejder.

Det fremgår af arresthusets husorden at hver enkelt indsat må have seks godkendte besøgende til arresthuset, og at den indsatte højst kan modtage besøg af tre personer ad gangen.

Det oplyste om besøg giver mig i øvrigt ikke anledning til bemærkninger.

Om telefonering fremgår det af husordenen at der ”ikke er adgang til private samtaler, kun til politiet eller din forsvarer i den aktuelle sag”. Herefter fremgår det at afsonere har ret til en ugentlig samtale af ca. 5 minutters varighed. Såfremt der er tid til det, kan der bevilliges en ekstra samtale pr. uge. Telefonsamtaler skal afvikles i fritiden i tidsrummet 16.00 til 20.00 og i weekenden. Telefonsamtaler skal afvikles i overensstemmelse med telefonbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 378 af 17. maj 2001).

Jeg går ud fra at det første refererer til varetægtsfængslede. Jeg henstiller til at dette præciseres i husordenen, herunder i hvilket omfang dette gælder for alle varetægtsfængslede (med og uden besøgs- og/eller brevkontrol).

Telefonering foregår med telefonkort (Global One) der kan købes hos arresthusets kontorassistent for 100 kr. De indsatte betaler således selv for deres telefonopkald.

Der er i straffuldbyrdelsesloven – der trådte i kraft den 1. juli 2001 – indført detaljerede regler om de indsattes (afsoneres) ret til at føre telefonsamtaler. Reglerne gælder for indsatte der udstår fængselsstraf eller forvaring, og også for denne kategori indsatte i arresthusene. Jeg henviser til straffuldbyrdel-

seslovens § 57 og til Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgens bekendtgørelse nr. 378 af 17. maj 2001 (telefonbekendtgørelsen).

Under den afsluttende samtale gav jeg udtryk for at arresthusets telefonordning med adgang for afsonere til at telefonere 5 minutter pr. uge umiddelbart forekom mig noget restriktiv henset til telefonbekendtgørelsens udgangspunkt – uanset muligheden for et ekstra ugentligt opkald. Ledelsen oplyste at de 5 minutter skulle sikre at så mange indsatte (afsonere) som muligt fik lejlighed til at ringe.

En af de indsatte jeg talte med under inspektionen, oplyste at han havde fået at vide at han kunne ringe til en ven hvis denne havde en besøgstilladelse. Der opstod under inspektionen tvivl om i hvilket omfang et sådant krav bliver stillet i arresthuset.

Jeg anmoder arresthuset om at uddybe oplysningerne om varetægtsarrestanternes mulighed for at telefonere.

Inden jeg foretager mig mere, beder jeg om direktoratets bemærkninger til arresthusets telefonordning – herunder til et eventuelt krav fra arresthuset om besøgstilladelse som forudsætning for tilladelse til opringning til den pågældende ven.

6.6. Talsmandsordning

Arresthuset oplyste at der på tidspunktet for inspektionen ikke var valgt en talsmand i arresthuset, men at arresthuset få dage forinden havde modtaget en seddel fra en indsat der ønskede at opstille til valg af talsmand.

Det fremgår af arresthusets husorden at der efter straffuldbyrdelseslovens § 34 og talsmandsbekendtgørelsens (bekendtgørelse nr. 369 af 17. maj 2001) § 1 kan vælges en talsmand. Med henvisning til § 8 i talsmandsbekendtgø-

relsen (går jeg ud fra) fremgår det herefter at der vælges en talsmand pr. etage/afdeling, at der afholdes evt. nyvalg til talsmand den første onsdag i hvert kvartal, at forslag til talsmand skal være arrestforvareren i hænde senest tre dage før valget, at talsmandsvalg foregår hemmeligt og skriftligt, og at der afholdes kvartalsvise drøftelser med talsmændene eller efter behov, herunder at henvendelser vedrørende møder skal rettes til arrestforvareren.

Talsmandsbekendtgørelsen gælder også for varetægtsarrestanter der ikke er isolerede efter rettens bestemmelse, jf. bekendtgørelsens § 9.

Det er reglernes klare udgangspunkt at der skal være en talsmandsordning – også i arresthusene. Kun hvis de indsatte ikke ønsker at vælge talsmænd, kan der – i stedet for en egentlig talsmandsordning – blive tale om møder med alle indsatte eller grupper af indsatte, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 1.

I bekendtgørelsens § 8, stk. 1, er det anført at institutionens leder skal fastsætte nærmere regler for gennemførelse af de indsattes medindflydelse, herunder om seks nærmere angivne forhold. Det drejer sig om antallet af talsmænd (stk. 1, nr. 1), hvor ofte der afholdes valg af talsmænd (stk. 1, nr. 2), om en eventuel fælles talsmand vælges af alle de indsatte eller af talsmændene (stk. 1, nr. 3), proceduren for valg af talsmand og eventuelt fælles talsmand samt om kontrollen med disse valg (stk. 1, nr. 4), hvor ofte der normalt skal ske drøftelser mellem institutionen og talsmændene (stk. 1, nr. 5), og om talsmændenes drøftelser skal foregå med institutionens ledelse eller med de medarbejdere der har ansvaret for de indsattes forhold på afdelinger (afdelingsafsnit), værksteder og undervisningshold (stk. 1, nr. 6). Direktoratet forudsatte i skrivelse nr. 74 af 16. maj 2001 hvormed bekendtgørelsen blev fremsendt til kriminalforsorgens institutioner, at disse regler blev fastsat inden bekendtgørelsens ikrafttræden, jf. sidste sætning i cirkulæreskrivelsen.

Som nævnt ovenfor fremgår det af husordenen at arresthuset har udfærdiget sådanne regler.

Jeg henstiller til arresthuset at præcisere i husordenen at de internt fastsatte regler er fastsat af arresthusets ledelse, således at de ikke – som nu – fremtræder som en direkte gengivelse af bekendtgørelsens § 8.

En af de indsatte jeg talte med, oplyste at det var hans indtryk at indsatte som er valgt som talsmand, eller som ønsker at blive valgt som talsmand, af denne grund bliver flyttet til et andet arresthus. På det afsluttende møde bragte jeg denne opfattelse videre. Ledelsen afviste at talsmænd eller kandidater til denne post flyttes fra arresthuset. Ledelsen ønsker at de indsatte vælger talsmand/talsmænd, og opfordrer de indsatte hertil. Ledelsen oplyste også at der tidligere har været talsmænd i arresthuset, og at det har fungeret godt.

Jeg beder arresthuset oplyse om der er etableret en suppleantordning således at suppleanten(-erne) kan træde til såfremt en indsat der er valgt til talsmand (den første onsdag i et kvartal), umiddelbart herefter overflyttes til afsoning i fængsel eller et andet arresthus eller løslades, således at der ikke herefter går et helt kvartal inden de indsatte igen har mulighed for at lade sig repræsentere af en talsmand.

6.7. Avishold

Det fremgår af arresthusets husorden at aviser og diverse blade kan medbringes ved indsættelsen eller modtages under opholdet, medmindre den indsatte er undergivet brev- og/eller besøgskontrol. De indsatte kan bestille aviser og blade på bestillingssedlen til købmanden.

Under inspektionen gjorde jeg opmærksom på at de indsatte skal tilbydes gratis avis.

Arresthuset holder Nordjyske Stiftstidende (i ét eksemplar) som de indsatte kan låne hvis de ønsker det.

Arresthuset stiller således (efter min opfattelse) ikke gratis avis til rådighed for de indsatte.

I en konkret klagesag har ombudsmanden modtaget kopi af et brev til klageren hvori direktoratet under henvisning til § 16, stk. 1, i den tidligere gældende bekendtgørelse om fuldbyrdelse af straf og til straffuldbyrdelseslovens § 58 har udtalt at de indsatte (afsonere) skal have stillet gratis avis til rådighed. Blandt andet i sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Hillerød udtalte jeg at jeg gik ud fra at der også er pligt til at stille gratis avis til rådighed for varetægtsarrestanter. Direktoratet har i en udtalelse af 16. september 2002 vedrørende denne inspektion udtalt at direktoratet finder at varetægtsarrestanter, uanset at § 15, stk. 1, i bekendtgørelsen om ophold i varetægtsfængsel omtaler adgang til aviser og radio- og fjernsynsudsendelser som alternative muligheder, også bør have adgang til gratis avis.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om de indsatte nu har adgang til gratis avis – ud over det ene eksemplar af Nordjyske Stiftstidende.

Som jeg bemærkede under inspektionen, oplyste Arresthuset i Vordingborg under min opfølgingsinspektion af dette arresthus den 24. september 2002 at alle kriminalforsorgens institutioner gratis kan modtage Kristeligt Dagblad. Kristeligt Dagblad har telefonisk over for mig oplyst at dette forudsætter en selvstændig (skriftlig) ansøgning til Kristeligt Dagblads Venner, der foretager en konkret vurdering af hver enkelt ansøgning.

Arresthuset oplyste at der almindeligvis er 10-20 udenlandske indsatte fordelt på 5-6 forskellige nationaliteter. På inspektionsdagen var ca. 1/3 af de indsatte udlændinge.

Under inspektionen blev det oplyst at arresthuset har valgt at købe en deko-der således at de indsatte kan se bl.a. en tyrkisk og en arabisk tv-kanal, i stedet for at købe udenlandske aviser til de udenlandske indsatte. Der er efter det oplyste megen tilfredshed med disse to kanaler.

Under inspektionen gjorde jeg arresthuset opmærksom på at udenlandske indsattes adgang til aviser ikke kan opfyldes ved adgang til udenlandske tv-kanaler. Efter straffuldbyrdelseslovens § 58, stk. 1, skal en indsat have mulighed for at holde sig orienteret ved avislæsning og gennem radio og fjernsynsudsendelser mv. Straffuldbyrdelsesloven sondrer således mellem aviser og fjernsyn.

Hertil oplyste arresthuset at arresthuset havde fundet at tv-kanaler er et bedre tilbud til de indsatte end aviser.

Efter § 58, stk. 3, i straffuldbyrdelsesloven, bør udenlandske indsatte så vidt muligt have adgang til aviser, tidsskrifter, bøger mv. på deres eget sprog.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Hillerød har direktoratet blandt andet udtalt følgende vedrørende ovennævnte bestemmelse:

”For så vidt angår udenlandske indsatte fremgår det af de specielle bemærkninger til lovforslagets § 58, at formålet med bestemmelsen er at understrege, at det for udenlandske indsatte er af væsentlig betydning at kunne holde sig orienteret om samfundsforhold i deres eget land og på deres eget sprog. Med formuleringen "så vidt muligt" i straffuldbyrdelseslovens § 58, stk. 3, er det forudsat, at der er økonomiske grænser for institutionens pligt til at gennemføre denne ret.

I 2001 udgjorde andelen af udenlandske indsatte i arresthuset i Hillerød 23,7 %. Til sammenligning udgør andelen af udenlandske indsatte i alle landets arresthuse i gennemsnit 13,9 %. På baggrund heraf, og under hensyn til at arresthuset har indsatte af meget forskellige nationaliteter, er det direktoratets opfattelse, at der skal findes 2-3 aviser på hovedsprogene engelsk, fransk eller tysk i arresthuset. Direktoratet tager til efterretning, at arresthuset i stedet for at abonnere på udenlandske aviser forsøger at etablere en ordning med det lokale bibliotek om levering af aviser på hovedsprogene.”

Jeg beder arresthuset oplyse hvad det ovenfor anførte giver anledning til.

I arresthusets bibliotek findes et (meget) lille udvalg af bogtitler på fremmedsprog – de fleste på engelsk. Som det fremgår ovenfor under pkt. 2.3.5., kan biblioteket skaffe flere titler hvis de indsatte udtrykker ønske herom.

Jeg anmoder arresthuset om oplysning om hvorvidt det anførte giver arresthuset anledning til en anden ordning med biblioteket.

6.8. Samarbejde med sociale myndigheder

Arresthuset har et godt samarbejde med de sociale myndigheder og med kriminalforsorgsafdelingen (KiF Nordjylland) hvorfra der ofte kommer en medarbejder. Så vidt jeg forstod, var der ikke tale om en fast ugedag, men at kontakt fra KiF sker efter behov og ønske fra de indsatte. Det fremgår af arresthusets husorden at Kriminalforsorgen i Frihed og afdelingens personale vil være de indsatte behjælpelig med at løse eventuelle sociale problemer eller tage kontakt til andre offentlige myndigheder.

Arresthuset oplyste at flere indsatte har god kontakt til en socialrådgiver i deres hjemkommune. De indsatte kan få kontakt til deres socialrådgiver gennem personalet i dagtimerne (9-13). Opkaldet omstilles til en bærbar telefon hvorfra de indsatte ikke selv kan ringe op, ligesom det er tilfældet hvis de indsatte skal tale med deres forsvarer.

Det oplyste om samarbejdet med de sociale myndigheder giver mig ikke anledning til bemærkninger.

En af de indsatte jeg talte med, oplyste at der efter hans opfattelse var for lang ventetid for at komme til at tale med en KiF-medarbejder.

Arresthuset oplyste at arresthuset før har hørt dette, og at det løbende drøftes med KiF.

Idet jeg går ud fra at arresthuset på ny har drøftet spørgsmålet med KiF Nordjylland, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette spørgsmål.

6.9. Vold mv.

Arresthuset oplyste at der sjældent er problemer med racisme eller med vold mellem indsatte. Sidste år (2002) var der to episoder af vold mellem indsatte. I ingen af disse tilfælde ønskede den overfaldne at anmelde forholdet til politiet – uanset at arresthuset opfordrede dem hertil.

Arresthuset har i 2002 oplevet 3-4 episoder af vold og alvorlige trusler om vold mod personalet. Disse episoder er alle indberettet til direktoratet og personaleforbundet, og der er indgivet politianmeldelse. Om der indgives politianmeldelse, er efter det oplyste ikke op til den enkelte medarbejder.

6.10. Præst m.fl.

Arresthuset har hver uge besøg af en præst. Præsten afholder gudstjeneste den første tirsdag i hver måned og den 24. december om eftermiddagen. Desuden får arresthuset hver tredje uge besøg af Kirkens Korshær. Både præsten og medarbejderen fra Kirkens Korshær besøger de indsatte ved at

gå fra dør til dør. Præsten har sin egen bakke hvori der kan lægges sedler om at de indsatte ønsker besøg. Præsten spørger af og til personalet om der er enkelte indsatte der kunne have et særligt behov for besøg, ligesom personalet i særlige situationer kontakter præsten.

Arresthuset har ikke kontakt til en imam, men modtager af og til skrivelser hvoraf det fremgår at de indsatte kan få besøg af en imam hvis de ønsker det. Der gælder tilsvarende vedrørende katolske præster. Arresthuset har ikke mødt ønsker herom.

De indsatte orienteres om gudstjenester mv. ved opslag på opslagstavlen.

6.11. Selvmord og selvmordsforsøg

Arresthuset oplyste at der ikke har været selvmord eller forsøg herpå i arresthuset inden for de seneste år. Jeg har heller ikke efter inspektionen modtaget underretning herom.

6.12. Information af de indsatte

Jeg modtog forud for inspektionen arresthusets husorden.

Der blev under inspektionen oplyst at husordenen findes på cellen når de indsatte bliver indsat i arresthuset. Det fremgår af det ajourførte spørgeskema at personalet kontrollerer at husordenen forefindes i forbindelse med at cellen bliver ledig (og rengjort).

Herudover informerer personalet de indsatte om yderligere forhold i arresthuset under indsættelsessamtalen der afholdes når arresthuset ved den indsatte skal blive i arresthuset mere end helt kortvarigt (fx et døgn). Gudstjenester og andre arrangementer annonceres ved opslag på opslagstavlen,

mens oplysninger som arresthuset vil sikre sig de indsatte får kendskab til, omdeles til samtlige indsatte.

Det fremgår af husordenen at de indsatte der ønsker nærmere oplysninger om de regler der gælder for opholdet i arresthuset, kan låne en regelsamling ved henvendelse til personalet. Arresthuset oplyste at der på alle afdelingerne findes en kopi af straffuldbyrdelsesloven og hertil hørende bekendtgørelser, vejledninger og cirkulærer. Regelsamlingerne bliver benyttet af de indsatte.

Jeg går ud fra at arresthuset er opmærksom på at ajourføre regelsamlingen i takt med at reglerne ændres.

Det fremgår af det ajourførte spørgeskema at husordenen ikke findes oversat til andre sprog. Herefter er det angivet at arresthuset kun har de generelle regler for ophold i varetægt og fængsel på (12) fremmedsprog.

Jeg har i forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Sønderborg rejst spørgsmålet om oversættelse af husordenen over for direktoratet. Jeg har senest i min opfølgingsrapport (nr. 2) af 12. september 2003 bedt direktoratet om yderligere bemærkninger.

Når jeg har taget stilling til svaret fra direktoratet i sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Sønderborg, vender jeg tilbage til dette spørgsmål for så vidt angår Arresthuset i Aalborg.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om arresthuset har overvejet at udarbejde en modtagelsesmappe eller andet skriftligt informationsmateriale til de indsatte.

For så vidt angår arresthusets husorden henviser jeg i øvrigt til pkt. 3.3., 6.5., 6.6., 6.13. og 6.14. Jeg beder om at modtage en kopi af arresthusets husorden efter næste revidering.

6.13. Penge

Det fremgår af arresthusets husorden at de indsatte (mandag) kan få vekslet checks eller hævet penge på deres private konti ved at skrive en fuldmagt til arresthusets kontorassistent der derefter foretager det fornødne.

De indsatte i arresthuset kan være i besiddelse af de kontanter de ønsker. Nogle har flere end andre, men efter det oplyste har få indsatte rigtig mange penge mellem hænderne. De fleste indsatte har kun de penge de får udbetalt af arresthuset til rådighed, eventuelt suppleret af indleverede penge fra pårørende. De indsatte kan også få indleveret ubegrænsede beløb udefra af besøgende.

Som jeg bemærkede under inspektionen, er denne praksis ikke i overensstemmelse med genstandsbekendtgørelsen. Efter § 9, stk. 1, 1. pkt., i bekendtgørelse nr. 370 af 17. maj 2001 om indsattes adgang til at medtage, besidde og råde over egne genstande og penge i kriminalforsorgens institutioner (genstandsbekendtgørelsen), må indsatte i åbent fængsel og arresthus (Københavns Fængsler) højst være i besiddelse af 3.000 kr.

Arresthuset tog dette til efterretning og tilkendegav at ville rette op på forholdet.

Jeg går herefter ud fra at arresthuset har ændret praksis vedrørende de indsattes adgang til at medtage, besidde og råde over penge i arresthuset, og at arresthuset har ændret husordenen i overensstemmelse hermed.

6.14. El-installationer mv.

En af de indsatte jeg talte med, efterlyste en kaffemaskine eller en el-kedel på cellerne stillet til rådighed af arresthuset. Han var utilfreds med at arresthuset henviste ham og de øvrige indsatte til selv at købe en kaffemaskine

mv. hvis de ville have en sådan. Den indsatte jeg talte med, mente ikke at alle indsatte havde råd til selv at købe en kaffemaskine eller en el-kedel.

På det afsluttende møde med ledelsen viderebragte jeg dette ønske. Ledelsen oplyste at der ved uddeling af alle måltider bliver båret en kedel rundt med varmt vand som de indsatte kan bruge til te eller kaffe hvis de ønsker det. Såfremt de har behov for yderligere varmt vand, må de selv anskaffe sig en kaffemaskine eller en el-kedel. Ledelsen oplyste videre at arresthusets strømforsyning ikke kan klare at der i alle celler er en kaffemaskine eller en el-kedel. Det er efter det oplyste ikke sjældent at sikringerne springer på grund af overbelastning.

Arresthuset har altså ikke i husordenen et forbud mod at have kaffemaskiner eller el-kedler mv. på cellerne, men el-installationernes kapacitet muliggør efter arresthusets opfattelse ikke at arresthuset stiller kaffemaskine eller el-kedel til rådighed for de indsatte.

Det fremgår af det ajourførte spørgeskema at arresthuset i 2001 fik ny strømforsyning til samtlige celler, herunder nyt cellekaldsanlæg med en såkaldt berolighedslampe.

Ordningen med udbringning af varmt vand ved hvert måltid giver mig ikke anledning til bemærkninger idet udbringningen – i hvert fald i et vist omfang – må antages at dække de indsatte behov for varmt vand – om end ordningen forekommer noget utidssvarende. På baggrund af det oplyste om kapaciteten af arresthusets el-installationer har jeg valgt ikke at bede arresthuset overveje at stille kaffemaskine eller el-kedel til rådighed for de indsatte (evt. som udlejeordning). Jeg står dog noget uforstående over for at el-installationerne, herunder installationen af den nye strømforsyning til samtlige celler i 2001 som der er oplyst om i det ajourførte spørgeskema, ikke muliggør at alle indsatte råder over en kaffemaskine.

Jeg beder arresthuset oplyse nærmere om disse umiddelbart uoverensstemmende oplysninger vedrørende arresthusets strømforsyning.

Uanset dette finder jeg det ønskeligt om el-installationerne på et (evt. fremtidigt) tidspunkt (hvor de økonomiske forhold tillader dette) bringes på et mere nutidigt niveau, således at de indsatte har mulighed for at have almindelige elektriske apparater til rådighed på cellerne. Jeg beder direktoratet være opmærksom herpå. Jeg foretager dog ikke yderligere vedrørende arresthusets el-installationer.

I forbindelse med min inspektion af andre arresthuse har jeg erfaret at reglerne om i hvilket omfang de indsatte kan benytte egne elektriske apparater mv., er vidt forskellige.

Det fremgår af straffuldbyrdelseslovens § 36, stk. 1, at en indsat har ret til at medtage, besidde og råde over egne genstande i institutionen medmindre dette er uforeneligt med ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn. Efter § 36, stk. 2, kan justitsministeren (Direktoratet for Kriminalforsorgen) fastsætte regler om begrænsninger i de indsattes ret efter § 36, stk. 1. Sådanne regler er fastsat i bekendtgørelse nr. 370 af 17. maj 2001 (genstandsbekendtgørelsen). I bekendtgørelsens § 2 er det angivet hvilke genstande der ikke må udleveres til indsatte. I bekendtgørelsens § 3 er det anført at institutionens leder skal fastsætte nærmere regler om udlevering af indsattes egne genstande. Institutionens leder kan i denne forbindelse under hensyn til forholdene i den enkelte institution fastsætte yderligere begrænsninger i indsattes ret til at medtage, besidde og råde over egne genstande i institutionen, herunder med hensyn til genstandenes størrelse, antal og art mv. Det kan efter § 5, stk. 1, gøres til et vilkår for udlevering af radio og lignende at apparatet mærkes med henblik på at apparatets ejer kan identificeres, og plomberes. Efter § 5, stk. 2, kan institutionens leder fastsætte regler om at elektriske apparater, herunder radio og lignende, i tilfælde hvor institutionen ikke selv kan foretage en tilstrækkelig undersøgelse af apparatet, kun kan udleveres på betingelse af at den indsatte betaler for undersøgelsen.

Bekendtgørelsens regler suppleres af Direktoratet for Kriminalforsorgens vejledning nr. 75 af 16. maj 2001 der er knyttet til genstandsbekendtgørelsen. Vejledningens pkt. 8 omfatter bestemmelsen i bekendtgørelsens § 3. Direktoratet har heri bl.a. opremset genstande som normalt bør kunne udleveres, fx ting til personligt brug, mindre ting til brug i fritiden eller i den indsattes opholdsrum og tøj til dagligt brug. Det er tillige anført at radioer, cd-afspillere, båndoptagere uden mikrofon, cd'er, bånd og lignende normalt bør kunne udleveres hvis forholdene i institutionen tillader det. Endelig er det anført at institutionens regler bl.a. bør indeholde retningslinjer om nærmere angivne forhold, fx møbler, tv-spil, båndoptagere mv.

Direktoratet overvejer som nævnt under pkt. 3.2. en begrænsning med hensyn til udlevering af de indsattes egne genstande, herunder et forbud mod udlevering af egne elektriske artikler bl.a. i arresthusene.

Som det fremgår ovenfor under punkt 6.3., er det i arresthusets husorden anført at det ikke er tilladt de indsatte at have eget tv, egen radio, musikanlæg, PlayStation mv. i arresthuset.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om arresthuset – ud over de i husordenen angivne begrænsninger for hvad de indsatte må medtage – har fastsat nærmere regler efter bekendtgørelsens § 3. I bekræftende fald beder jeg arresthuset om at sende mig et eksemplar af disse regler.

Da de radioer arresthuset udlejer til de indsatte, som nævnt under pkt. 6.3. ikke indeholder cd- eller kassetteafspiller således at de kan anvendes til gengivelse af musik efter den indsat-tes eget valg, beder jeg – i lyset af det anførte i vejledningens pkt. 8 om at cd-afspillere og båndoptagere uden mikrofon normalt bør kunne udleveres – arresthuset om at overveje at udskifte radioerne til radioer som indeholder cd- eller kassetteafspiller, og at underrette mig om resultatet af overvejelserne. Det bemærkes at jeg er bekendt med at direktoratet i konkrete tilfælde har pålagt arresthuse at indkøbe radioer med cd-afspillere med henblik på udlejning til de indsatte.

For så vidt angår adgangen til PlayStations henviser jeg til pkt. 3.2.

6.15. Indsmugling af euforiserende stoffer og mobiltelefoner

Arresthuset oplyste at der findes euforiserende stoffer i huset, men ikke i noget stort omfang. Der findes oftest hash og af og til forskellige piller, mens andre stoffer er forholdsvis sjældne. Arresthuset har i hvert fald i ét tilfælde fundet rygeheroin. Det er arresthusets opfattelse at der ikke ryges meget hash i huset, men at det er svært at komme helt til livs. Det meste hash (under 10 gram) findes af personalet ved almindelige undersøgelser af de indsatte og deres celler og ved uanmeldte besøg af narkohunde. Ofte finder personalet ”kun” flasker, paprør og andre rygeredskaber.

Arresthuset oplyste desuden i denne forbindelse at det kan være svært at undgå indsmugling af euforiserende stoffer i huset da folk udefra kan komme helt op til ringmuren og cellegangen (der er uden vinduer) i bl.a. vestfløjen. Seneste eksempel var at der kom noget ind gennem ventilationsristen i motionsrummet. Der er nu bygget en kasse omkring ventilationsristen for at forhindre at den benyttes til indsmugling igen. Det er arresthusets opfattelse at arbejdskældereren kan fungere som distribueringscentral.

Arresthuset finder af og til mobiltelefoner i huset.

6.16. Personalenormering

Arresthuset oplyste at arresthuset er dårligere bemandet end andre arresthuse af sammenlignelig størrelse. Arresthuset oplyste at arresthuset fx er normeret til 7.420 færre personaletimer end Arresthuset i Århus. Det kan naturligvis ikke undgå at have indflydelse på forholdene for de indsatte at personalet ikke har samme tid til at gøre tingene som i de øvrige arresthuse. Ar-

resthuset oplyste at have korresponderet med direktoratet herom. Problemet har endvidere været diskuteret med Dansk Fængselsforbund. Under inspektionen bad jeg om at modtage arresthusets korrespondance med direktoratet. Ved brev af 5. marts 2003 oplyste arresthuset som nævnt i indledningen at oplysningerne vedrørende personalenormeringen ville blive fremsendt efter en overvagtmeisters tilbagevenden fra barselsorlov.

Arresthuset har i brevet af 7. oktober 2003 oplyst følgende:

”Arresthuset skal beklage, at det nævnte korrespondance ikke er blevet fremsendt. Korrespondancen omfatter to skrivelser som begge vedlægges i kopi.

I september 1999 fik arresthuset en skrivelse fra arrestforvarerforeningen vedr. justering af det enkelte arresthus personalenormativ, til brug for drøftelse med direktoratet i efteråret 1999.

Efter drøftelse med arresthusets tillidsmand fremsatte arresthuset følgende ønsker om personaleforøgelse. 1 turnuspost 6-14. 1 turnuspost 14-22 samt en turnuspost 22-06. Derudover ønskede arresthuset tilført ekstra mødetimer.

Resultatet af dette møde resulterede i, at arresthuset fik en ekstra turnuspost i tidsrummet 22-06.

Næste korrespondance, denne gang med direktoratet, foregik i januar 2000 på baggrund af en henvendelse fra direktoratet af 16. september 1999, hvor der var opstillet de punkter som arresthusets svarskrivelse starter med.

Arresthuset har svaret på de stillede spørgsmål herunder punkt 6, hvor der i andet afsnit gøres opmærksom på, at såfremt der var to funktionærer på hver afdeling, vil arresthuset opnå en større grad af sikkerhed.”

Arresthusets breve af 20. september 1999 og 19. januar 2000 var vedlagt arresthusets brev af 7. oktober 2003.

Jeg beder om direktoratets bemærkninger til det oplyste om forskellen i antallet af personale-timer mellem Arresthuset i Aalborg og Arresthuset i Århus.

En af de indsatte jeg talte med under inspektionen, oplyste at det ikke er ualmindeligt at de indsatte venter 30 minutter fra de kalder, til personalet henvender sig. Den indsatte understregede at det efter hans opfattelse ikke er de ansattes skyld. Den indsatte havde indtryk af at arresthuset nemt kunne bruge i hvert fald en halv medarbejder mere, og at dette ville have en gavnlig virkning på stemningen i arresthuset blandt såvel de indsatte som de ansatte.

På det afsluttende møde udtrykte ledelsen sin enighed med den indsatte om at de ansatte på afdelingerne har mange opgaver og ikke altid når at løse disse så hurtigt som det er ønskeligt. Ledelsen mente dog ikke at der er ventetider på 30 minutter.

Jeg går ud fra at de ansatte henvender sig så hurtigt som det er muligt, når de indsatte kalder. Jeg foretager mig ikke mere i denne anledning og henviser i øvrigt de indsatte til eventuelt at klage til direktoratet i konkrete tilfælde hvor ventetiden måtte være meget lang.

6.17. Anmodningssedler

En af de indsatte jeg talte med under inspektionen, oplyste at det var hans indtryk at arresthusets personale ikke altid reagerer på anmodningssedler fra de indsatte medmindre anmodningssedlerne er stilet direkte til en overvagt-mester.

Idet spørgsmålet ikke blev gjort til genstand for drøftelse under inspektionen, beder jeg om arresthusets bemærkninger til det den indsatte har anført.

7. Samtaler med indsatte

Jeg havde samtaler med fem indsatte om de generelle forhold i arresthuset og med yderligere to indsatte først og fremmest om deres konkrete forhold. Under min afsluttende samtale med arresthusets ledelse forelagde jeg de indsattes klager for ledelsen.

Fem af de indsatte har fået særskilte svar fra mig på deres klager, mens to indsatte ikke ønskede særskilt svar fra mig. De indsattes klager af generel karakter vedrørende de forhold som er omtalt ovenfor, er omtalt under rapportens punkter vedrørende disse forhold.

8. Gennemgang af rapporter

Ved starten af inspektionen bad jeg om at modtage kopi af arresthusets rapporter mv. for perioden fra den 1. februar 2002 til den 23. januar 2003 vedrørende anbringelse i sikringscelle, anbringelse i observationscelle, disciplinærsager hvori der har været afholdt forhør, og disciplinærsager som er behandlet efter disciplinærbekendtgørelsens § 6 – dog maks. de seneste 10 sager inden for hver kategori.

Jeg modtog herefter 11 rapporter om anbringelse i sikringscelle, 10 rapporter om anbringelse i observationscelle (hvoraf to rapporter vedrører den samme person den samme dag), 10 udskrifter af forhørsprotokollen og 10 sager behandlet efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6 (bødeforlægssager).

Ved min gennemgang af det modtagne materiale er jeg ikke gået ind i en nærmere vurdering af baggrunden for de beslutninger der er truffet. Jeg har navnlig haft opmærksomheden henledt på om proceduren i forhold til de dagældende regler er blevet fulgt. Jeg har også været opmærksom på spørgsmålet om overholdelse af reglerne om notatpligt.

8.1. Anbringelse i sikringscelle

8.1.1. Lidt om sagerne

De 11 rapporter om anbringelse i sikringscelle som jeg har modtaget, vedrører anbringelser der fandt sted i perioden mellem den 29. oktober 2002 og den 6. januar 2003, dvs. en periode på lidt over to måneder.

Anbringelserne vedrører fem afsonere, fem varetægtsarrestanter og en anholdt. Tre gange to rapporter vedrører den samme indsatte. Således vedrører anbringelsen den 29. oktober 2002 og anbringelsen den 27. december 2002 samme person, første gang som afsoner og anden gang som varetægtsarrestant. Anbringelserne den 11. december 2002 og den 6. januar 2003 (hvor den pågældende overføres fra observationscelle) vedrører samme person som henholdsvis anholdt og varetægtsarrestant. Og anbringelserne den 28. og 30. december 2002 vedrører den samme varetægtsarrestant (anbringelserne er alene afbrudt af en anbringelse i observationscelle fra 16.45 til 17.20 den 30. december 2002).

Af kriminalforsorgens statistik for 2002 fremgår det (s. 45) at der dette år er indberettet i alt 86 sikringscelleanbringelser i arresthuse, heraf 82 med fiksering. I år 2001 var der ifølge statistikken for dette år indberettet 62 tilfælde, heraf 58 tilfælde med fiksering. Der er ikke en opdeling af anbringelserne på de arresthuse der har sikringscelle.

Jeg har ovenfor under pkt. 3.1. vedrørende lukning af værkstedet når sikringscellen er i brug, anmodet arresthuset om at oplyse hvor mange sikringscelleanbringelser der i alt er indberettet til Direktoratet for Kriminalforsorgen i de seneste tre år, samt hvor mange gange cellen har været benyttet i indeværende år (indtil nu).

8.1.2. Retsgrundlag

Anbringelse i sikringsceller er reguleret i straffuldbyrdslovens § 66 og bekendtgørelse nr. 384 af 17. maj 2001 om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse. Både loven og bekendtgørelsen trådte i kraft den 1. juli 2001. Til bekendtgørelsen knytter sig vejledning nr. 90 af 16. maj 2001 om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse.

Straffuldbyrdslovens § 66 og bekendtgørelsen finder også anvendelse for varetægtsarrestanter, jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 2.

Efter § 41 i bekendtgørelse nr. 491 af 12. september 1978 om ophold i varetægtsfængsel (som senest ændret ved bekendtgørelse nr. 399 af 17. maj 2001) finder bestemmelserne i bekendtgørelsen med de fornødne lempelser tillige anvendelse på personer der er anholdt, eller som i øvrigt er anbragt i varetægtsfængsel (arresthus), uden at dette er sket til udståelse af straf eller afsoning af tvangsbøde eller underholdsbidrag.

De 11 rapporter jeg har modtaget, fremtræder som udskrifter fra klientsystemet, men de er alle vedlagt et eller flere særskilte observationsark, og observationerne er således ikke foretaget på den elektroniske blanket i klientsystemet under punktet ”Observationer”. I fem tilfælde er der under dette punkt gjort notat – oftest om anbringelsen eller udtagelsen – men i ingen tilfælde er der løbende observationer noteret på den elektroniske blanket.

Efter pkt. 9 i vejledningen til bekendtgørelsen skal den rapport om anvendelse af håndjern og sikringscelle som skal udfærdiges efter bekendtgørelsens § 13, stk. 1, udfærdiges på særlige blanketter (henholdsvis DFK 118 og DFK 110). De notater om tilsyn der skal

udfærdiges efter bekendtgørelsens § 14, stk. 1, skal endvidere ske på et særligt skema (DFK 107), jf. vejledningens punkt 10.

I den forbindelse kan jeg oplyse at ombudsmanden i forbindelse med sin inspektion af Institutionen for Frihedsberøvede asylansøgere i Sandholm har udtalt at han går ud fra at der efter indførelsen af klientsystemet ikke længere skal anvendes særskilt skema til brug for noteringer om tilsyn med observationscelleanbragte, jf. § 17 i bekendtgørelse nr. 574 af 5. juli 2002 om udelukkelse af indsatte fra fællesskab, herunder anbringelse i observationscelle mv. i fængsler og arresthuse, men at sådanne noteringer kan ske i klientsystemet på den hertil indrettede særlige elektroniske blanket under punktet ”Observationer”. Ombudsmanden anmodede Direktoratet for Kriminalforsorgen om at oplyse hvorvidt denne forståelse er korrekt. Ombudsmanden har endnu ikke modtaget direktoratets svar herpå.

Jeg går ud fra at det samme gør sig gældende for så vidt angår anbringelser i sikringscelle, således at der med brugen af klientsystemet ikke længere skal anvendes særskilt skema til brug for noteringer om tilsyn med sikringscelleanbragte, jf. bekendtgørelsens § 14, stk. 1, men at sådanne noteringer kan ske i klientsystemet på den hertil indrettede særlige elektroniske blanket under punktet ”Observationer”.

På linje med anmodningen i forbindelse med inspektionen af Institutionen for Frihedsberøvede asylansøgere i Sandholm anmoder jeg – for god ordens skyld – Direktoratet for Kriminalforsorgen om at oplyse hvorvidt dette er korrekt forstået, også for så vidt angår sikringscelleanbringelser. På samme vis går jeg i bekræftende fald ud fra at institutionerne er gjort bekendt med at denne (elektroniske) blanket skal anvendes i stedet for DFK 110 og 107, og at direktoratet ved næste revision af vejledningen vil ændre pkt. 9 og 10.

Jeg foretager ikke yderligere vedrørende dette spørgsmål i denne sammenhæng.

8.1.3. Betingelser

Betingelserne for at der kan ske anbringelse i sikringscelle, er angivet i straffuldbyrdelseslovens § 66. Anbringelse i sikringscelle, og herunder tvangsfiksering ved anvendelse af bælte, hånd- og fodremme samt handsker, kan efter bestemmelsen i stk. 1 kun finde sted hvis det er nødvendigt for at afværge truende vold eller overvinde voldsom modstand (nr. 1) eller for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse (nr. 2). Anbringelse i sikringscelle og tvangsfiksering må dog ikke foretages såfremt det efter indgrebets formål og den krænkelser og det ubehag som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb, jf. stk. 2. Efter bestemmelsens stk. 3 skal anvendelsen af sikringscelle og tvangsfiksering foretages så skånsomt som omstændighederne tillader.

I 9 tilfælde er der anført at anbringelsen skete for at ”afværge truende vold” (nr. 1), og i de 2 sidste tilfælde er det angivet at anbringelsen skete for at ”hindre selvmord eller selvbeskadigelse” (nr. 2). I ingen af de 11 tilfælde er der henvist til den konkrete bestemmelse i straffuldbyrdelsesloven.

Direktoratet orienterer mig løbende om direktoratets egne inspektioner. Således er jeg – fra direktoratets inspektion af Arresthuset i Århus – bekendt med at der på sikringscelleblanketten i klientsystemet mangler stempeling af hvilken bestemmelse i straffuldbyrdelsesloven der er hjemmel for anbringelsen. Direktoratet har ved brev af 25. april 2003 orienteret Arresthuset i Århus om at sikringscelleblanketten i forbindelse med en kommende revision vil blive rettet således at der stemples hjemmelsbestemmelse på udskriften.

Jeg beder om underretning når denne revision er foretaget.

8.1.4. Begrundelse mv.

Efter § 13, stk. 1, i bekendtgørelsen skal institutionen så hurtigt som muligt udarbejde en rapport om anvendelse af håndjern, sikringscelle, herunder tvangsfiksering, samt andre tvangsmidler. Rapporten skal bl.a. indeholde oplysning om begrundelsen for anvendelsen og om dato og klokkeslæt for hvornår anvendelsen af sikringsmidlet er ophørt.

Vejledningen om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse indeholder ikke en bestemmelse om at begrundelsen skal indeholde en henvisning til de retsregler som afgørelsen er truffet efter, og en angivelse af hvilke hovedhensyn der har været bestemmende for skønnet, samt en angivelse af de faktiske omstændigheder der er lagt til grund for afgørelsen, således som det er tilfældet vedrørende observationscelleanbringelse. Se herom nedenfor under pkt. 8.2.4.

Jeg henleder direktoratets opmærksomhed på denne forskel således at spørgsmålet kan indgå i direktoratets vurderinger i forbindelse med en kommende revision af vejledningen. Jeg er opmærksom på at uanset at en anbringelse i sikringscelle for så vidt er mere indgribende end anbringelse i observationscelle, kan dette næppe (alene) bruges som argument for tilføjelse af en tilsvarende bestemmelse, idet bestemmelsen for så vidt angår observationscelleanbringelserne kan være/er medtaget på grund af bestemmelserne om udelukkelse fra fællesskab og muligheden for at undlade begrundelse i samme regelsæt.

I alle 11 tilfælde er der anført en begrundelse for anbringelsen i sikringscelle i form af en redegørelse for hændelsesforløbet forud for anbringelsen under punktet ”Beskrivelse af episoden”. I enkelte til-

fælde er beskrivelsen af hændelsesforløbet meget udførlig, i andre meget kortfattet.

8.1.5. Magtanvendelse

Efter straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 3, skal anbringelse i sikringscelle og tvangsfiksering foretages så skånsomt som omstændighederne tillader.

I alle 11 tilfælde har der ved anbringelsen i sikringscellen været anvendt magt over for den indsatte. Bortset fra et tilfælde hvor der blev anvendt håndjern, har der været tale om anvendelse af forskellige former for greb, fx førergreb, benlås, armsnoningsgreb og transportgreb.

Efter straffuldbyrdelseslovens § 62, stk. 2, må der kun anvendes magt i form af greb, skjold, stav og tåregas. Der har tidligere for flere år siden været hjemmel til at anvende skub (og puf) i nærmere angivne tilfælde (§ 2 i cirkulære nr. 51 af 15. april 1988 med senere ændringer om magtanvendelse over for indsatte; ved en ændring af cirkulæret ved cirkulære nr. 6 af 8. januar 1996 ophørte muligheden for at anvende skub).

Efter § 7 i bekendtgørelse nr. 382 af 17. maj 2001 om anvendelse af magt over for indsatte i fængsler og arresthuse (magtanvendelsesbekendtgørelsen) skal der så hurtigt som muligt udfærdiges rapport om magtanvendelse hvis institutionen har anvendt magt over for en indsat.

Magtanvendelsesbekendtgørelsen og straffuldbyrdelseslovens § 62 finder tilsvarende anvendelse for varetægtsarrestanter, jf. bekendtgørelsens § 1.

Det fremgår af skrivelse nr. 87 af 16. maj 2001 om bekendtgørelse om anvendelse af magt over for indsatte i fængsler og arresthuse at der ved magtanvendelse skal udfærdiges rapport på særlig rapportblanket (DFK 123).

Efter pkt. 9 i vejledning om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse skal rapport om anvendelse af håndjern ikke anvendes i de tilfælde hvor der er udfærdiget rapport om anbringelse i observations- eller sikringscelle i den pågældende institution.

Det fremgik af § 5 i det tidligere gældende magtanvendescirkulære at der ikke skulle udfærdiges særskilt rapport om magtanvendelse hvis der var tale om magtanvendelse i forbindelse med sikrings- eller observationscelleanbringelse. En sådan bestemmelse ses ikke medtaget i de nugældende regler.

Jeg anmoder direktoratet om at oplyse hvorvidt der i tilfælde hvor der anvendes magt i forbindelse med en sikrings- eller en observationscelleanbringelse, ud over henholdsvis sikrings- og observationscellerapporten skal udarbejdes en selvstændig rapport om magtanvendelsen efter bestemmelsen i magtanvendelsesbekendtgørelsens § 7.

8.1.6. Kompetence mv.

En indsat kan anbringes i sikringscelle og herunder fikseres ved anvendelse af bælte, hånd- og fodremme samt handsker efter bestemmelse af institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, jf. straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 1.

Bestemmelse om anvendelse af håndjern, anbringelse i sikringscelle, herunder tvangsfiksering, eller om anvendelse af andre sikringsmidler, og om ophør af disse foranstaltninger træffes af insti-

tionens leder eller den der bemyndiges dertil, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 1.

Kompetencen til at beslutte anbringelse i sikringscelle og ophør af denne anbringelse ligger således hos institutionens leder eller den han har bemyndiget hertil.

Hvis forholdene i det enkelte tilfælde ikke tillader at man afventer en bestemmelse fra institutionens leder eller den han har bemyndiget dertil efter stk. 1, træffes bestemmelsen af den tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde. I sådanne tilfælde skal institutionens leder eller den han har bemyndiget efter stk. 1, så hurtigt som muligt underrettes om det passerede. Dette følger af bekendtgørelsens § 2, stk. 2.

Det er i 2 tilfælde anført at beslutningen om anbringelse i sikringscelle blev truffet af en overvagtimester. I begge tilfælde er det ligeledes anført at den pågældende overvagtimester tillige traf beslutning om fiksering ved anbringelsen. I de øvrige 9 tilfælde er det anført at beslutningen om anbringelsen blev truffet af en fængselsfunktionær. I 3 af disse tilfælde er det anført at den pågældende fængselsfunktionær også traf beslutningen om fiksering ved anbringelsen. I de sidste 6 af de 9 tilfælde er det ikke anført hvem der traf beslutning om fiksering.

I alle de 9 tilfælde hvor beslutningen om anbringelsen er truffet af en fængselsfunktionær, er der gjort notat om underretning, i 3 tilfælde til arrestforvareren og i 6 tilfælde til en overvagtimester. Underretningen er ikke i alle tilfælde foretaget af den samme fængselsfunktionær som traf beslutningen. I 5 tilfælde er underretningen således foretaget af en anden fængselsfunktionær.

I et af de 2 tilfælde hvor beslutningen om anbringelsen (og fikseringen) er truffet af en overvagtimester, er der sket underretning af arrestforvareren (4 minutter efter anbringelsen). I det andet tilfælde er det anført at der er sket underretning af den samme overvagtimester som har truffet beslutningen. Jeg må forstå det således at den fængselsfunktionær som har foretaget underretningen, har gjort dette forud for beslutningen om anbringelsen der herefter blev truffet af overvagtimesteren.

I 4 af de 9 tilfælde hvor det er anført at beslutningen om anbringelse er truffet af en fængselsfunktionær, er underretningen sket samtidig med anbringelsen. I de resterende 5 tilfælde er underretningen i et tilfælde sket 5 minutter efter anbringelsen, i 3 tilfælde efter 10 minutter og i det sidste tilfælde 16 minutter efter anbringelsen.

Tidspunkterne for underretningen giver mig ikke anledning til bemærkninger.

I alle 11 tilfælde er der notat i feltet til angivelse af ledelsens eventuelle bemærkninger. I 7 tilfælde har arrestforvareren noteret at han ikke har bemærkninger.

Beslutningen om ophør af anbringelsen er i ét tilfælde anført som truffet af arrestforvareren. Dette fremgår dog alene af det vedhæftede observationsark og ikke af den elektroniske rapport. I 5 tilfælde er det anført at beslutningen om ophør af anbringelsen er truffet af en overvagtimester. I ét tilfælde fremgår det af observationsarket at beslutningen om ophør er truffet af en fængselsfunktionær. Det fremgår samtidig af observationsarket at den pågældende blev overført til observationscelle. Da denne observationscelleanbringelse ikke er blandt de rapporter jeg har gennemgået nedenfor (pkt. 8.2.), er det ikke muligt at se hvem der traf beslutning om observa-

tionscelleanbringelsen og dermed reelt også om ophøret af sikringscelleanbringelsen. I de resterende 4 tilfælde hvor det ikke i rapporten er anført hvem der traf beslutningen om ophør af sikringscelleanbringelsen, fremgår det i 3 tilfælde af observationsarket at den pågældende er udtaget af sikringscellen af en fængselsfunktionær (i alle 3 tilfælde alene ved initialer). I et af disse 3 tilfælde fremgår det af observationsarket at den pågældende blev overført til observationscelle. Det fremgår af observationcellerapporten (som jeg har modtaget) at beslutningen om anbringelse i observationscelle blev truffet af en overvagtimester. Jeg går derfor ud fra at den pågældende overvagtimester samtidig traf beslutning om ophøret af sikringscelleanbringelsen. I det sidste af de 4 tilfælde hvor det ikke i rapporten er anført hvem der traf beslutningen om ophør af sikringscelleanbringelsen, fremgår det heller ikke af observationsarket hvem der traf beslutningen, men det fremgår af arket at den indsatte blev overført til et psykiatrisk hospital.

Det fremgår ikke af det materiale jeg har modtaget fra arresthuset, om der er fastsat interne kompetenceregler på dette område.

Jeg beder arresthuset om oplysning om hvorvidt der er fastsat interne kompetenceregler, herunder regler vedrørende underretning og andre procedureregler for anbringelser i sikringscelle. I bekræftende fald beder jeg om at kopi heraf sendes til mig.

8.1.7. Undersøgelse for genstande mv.

Efter bekendtgørelsens § 6, stk. 2, skal institutionen ved anbringelse af en indsat i sikringscelle undersøge hvilke genstande den indsatte har i sin besiddelse på sin person, jf. straffuldbyrdslovens § 60, stk. 1 og stk. 3-8. Der skal desuden normalt ske omklædning af den indsatte.

Med hensyn til omklædning har direktoratet i pkt. 7, 1. afsnit, i vejledningen til bekendtgørelsen anført at omklædning indebærer at den indsatte skal afklædes og som minimum have institutionens underbenklæder eller et tæppe på igen. Derudover skal den indsatte tilbydes en undertrøje.

For så vidt angår sikringscelleanbringelse uden tvangsfiksering fremgår det af vejledningens pkt. 7, 2. afsnit, at omklædning undtagelsesvist vil kunne undlades hvis det vurderes at omklædning i sig selv vil optrappe situationen, jf. straffuldbyrdslovens § 66, stk. 3.

Hverken straffuldbyrdsloven, bekendtgørelsen eller vejledningen indeholder en bestemmelse om notatpligt i disse tilfælde.

I forbindelse med ombudsmandens inspektion af Statsfængslet i Horsens i 1998 erklærede direktoratet sig enig i at der af hensyn til kontrolmuligheder burde indføres en notatpligt, og direktoratet oplyste at direktoratet ved næste genoptryk af observationskemaerne ville indsætte en rubrik hvori det ved afkrydsning kunne tilkendes at der var sket visitation og omklædning.

Fra direktoratets inspektion af Arresthuset i Århus er jeg bekendt med at der på sikringscelleblanketten i klientsystemet ikke findes afkrydsningsfelter til angivelse af om der er sket undersøgelse og omklædning. Direktoratet har ved brev af 25. april 2003 orienteret Arresthuset i Århus om at sikringscelleblanketten i forbindelse med en kommende revision vil blive tilføjet en rubrik til afkrydsning af om den indsatte er tilbudt undertrøje, underbenklæder og tæppe.

Jeg beder om underretning når denne revision er foretaget. Jeg går ud fra at denne revision samtidig omfatter indførelsen af et felt til afkrydsning af om der er foretaget undersøgelse af

den indsatte person efter bekendtgørelsens § 6, stk. 2. For god ordens skyld beder jeg om at direktoratet underretter mig herom.

I ingen af de 11 tilfælde er der foretaget notat i rapporten om at der er foretaget undersøgelse og omklædning af den indsatte efter bekendtgørelsens § 6, stk. 2, og om der i øvrigt er forholdt i overensstemmelse med vejledningens pkt. 7. I ét tilfælde fremgår det dog at den indsatte blev visiteret forud for den forestående anbringelse i observationscelle, der før denne anbringelse blev effektueret, blev ændret til en anbringelse i sikringscelle. I 3 tilfælde fremgår det af rapporten at den pågældende blev overført fra observationscellen.

I enkelte tilfælde fremgår det af observationsarkene at den pågældende har fået udleveret et tæppe.

I ét tilfælde fremgår det af observationsarket at den indsatte under anbringelsen to gange blev undersøgt, og at personalet ved disse lejligheder fandt to klumper hash (hvilket kunne tyde på han ikke var blevet undersøgt forud for anbringelsen).

Arresthuset har ikke – med undtagelse af det tilfælde hvor det fremgår at den pågældende blev visiteret med henblik på observationscelleanbringelse – foretaget notater vedrørende undersøgelse og omklædning, og det er således ikke muligt at se om der er forholdt i overensstemmelse med bekendtgørelsens § 6, stk. 2, og vejledningens pkt. 7. Jeg går dog ud fra at der i alle tilfælde er foretaget en undersøgelse af hvilke genstande den indsatte havde i sin besiddelse på sin person i overensstemmelse med bekendtgørelsens § 6, stk. 2. Jeg beder arresthuset oplyse hvorvidt der er sket omklædning i overensstemmelse med bekendtgørelsens § 6, stk. 2, og pkt. 7 i vejledningen. Jeg går desuden ud fra at arresthuset (fremover) er opmærksom på at gøre notat om hvorvidt der er forholdt i overensstemmelse med bekendtgørelsens § 6, stk. 2, og vejledningens pkt. 7.

Før der gennemføres en undersøgelse af den indsatte person, skal institutionen mundtligt orientere den indsatte om baggrunden for at undersøgelsen gennemføres, medmindre særlige omstændigheder taler imod dette, jf. § 2 i Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 380 af 17. maj 2001 om undersøgelse af indsatte person og opholdsrum i kriminalforsorgens institutioner. Der er ikke pligt til at gøre notat om en sådan underretning.

Jeg går ud fra at de indsatte der er personundersøgt, er orienteret i overensstemmelse med § 2.

8.1.8. Fiksering

Anbringelse i sikringscelle kan efter straffuldbydelseslovens § 66 kombineres med tvangsfiksering ved anvendelse af bælte, hånd- og fodremme samt handsker hvis dette er nødvendigt.

Forud for anvendelsen af tvangsfiksering skal der – på lige fod med anvendelse af sikringscelle – ske en konkret vurdering af hvorvidt fikseringen er nødvendig, eller om det er tilstrækkeligt at anvende sikringscelle uden fiksering. Også med hensyn til valg af fikseringsmidler skal der foretages en konkret vurdering af om det er tilstrækkeligt at anvende bælte, eller om der tillige skal anvendes fod- og håndremme eller handsker. Dette fremgår også af bemærkningerne til straffuldbydelseslovens § 66 i Straffuldbydelsesloven med kommentarer af Annette Esdorf m.fl. (2003). Bestemmelsen svarer således indholdsmæssigt til de regler der gjaldt før loven.

Der er sket fiksering i forbindelse med samtlige 11 anbringelser.

I 5 tilfælde fremgår det under punktet ”observationer/fiksering” at der er anvendt fiksering.

Af samtlige observationsark fremgår det af et eller flere notater at den indsatte har været fikseret, typisk i form af notat om at den pågældende river i remmene.

I alle tilfælde er der anvendt bælte, håndremme og fodremme, og i 2 tilfælde er der også anvendt handske.

Kun i 4 tilfælde er der gjort notat om hvem der traf beslutningen om anvendelse af fikseringen. I 3 tilfælde er denne beslutning truffet af en fængselsfunktionær og i det sidste tilfælde af en overvagtimester.

I alle 11 tilfælde er tidspunktet for anvendelsen af fikseringen angivet som samtidig med anbringelsen i sikringscellen. I ingen af tilfældene er der gjort notat om ophør af fiksering. Jeg går derfor ud fra at fikseringen i alle tilfælde har været anvendt under hele sikringscelleanbringelsen.

Som anført ovenfor er fiksering betinget af at dette skønnes nødvendigt i den pågældende situation. Ombudsmanden har tidligere udtalt at skønnet over nødvendigheden af fiksering altid bør fremgå af sikringscellerapporten som begrundelse for anvendelsen, ligesom det bør fremgå om der er foretaget en vurdering af om alle fikseringsmidler er påkrævet. Jeg henviser til Folketingets Ombudsmands beretning for 1996, s. 392.

Det fremgår af bekendtgørelsens § 13, stk. 1, at den rapport der skal udarbejdes, skal indeholde oplysning om begrundelsen for anvendelsen og om dato og klokkeslæt for hvornår anvendelsen af sikringsmidlet er ophørt.

Der er ikke i et eneste af de 11 tilfælde i forbindelse med anvendelse af fiksering gjort notat om nødvendigheden heraf, men der er som nævnt ovenfor ved beskrivelse af episoden der førte til sikringscelleanbringelsen, givet en begrundelse for (i hvert fald) selve anbringelsen i sikringscelle.

Der er heller ikke i de 11 tilfælde skelnet mellem brugen af de anvendte fikseringsmidler, herunder givet en begrundelse for anvendelsen af flere fikseringsmidler.

Det er beklageligt at der i intet tilfælde er gjort notat om nødvendigheden af at anvende fiksering, herunder at der ikke i noget tilfælde er anført en konkret begrundelse for anvendelsen af fiksering og for fikseringens omfang.

Det er ligeledes beklageligt at der i intet tilfælde er gjort notat om ophøret af fikseringen.

Til orientering kan jeg oplyse at Anstalten ved Herstedvester i forbindelse med inspektionen af denne anstalt som begrundelse for (generelt) at anvende samtlige fikseringsmidler anførte at anbringelse i sikringscelle først finder sted når den indsatte udviser en voldsom sindstilstand der kræver brug af samtlige fikseringsmidler.

Direktoratet indskærpede efterfølgende over for anstalten at det i alle tilfælde skal vurderes konkret hvorvidt det skønnes nødvendigt at anvende fiksering, herunder hvorvidt det er tilstrækkeligt at anvende bælte, eller om der eventuelt tillige skal anvendes fod- og håndremme samt handsker. Direktoratet tilkendegav samtidig at der desuden i rapporten skal gives en konkret begrundelse for anvendelsen af fiksering og for omfanget heraf.

I forbindelse med min inspektionen af Arresthuset i Århus har dette arresthus anført at arresthuset altid anvender alle fikseringsmidler idet fastspænding kun på maven kan skade den indsatte. Efter anmodning herom udtalte direktoratet den 31. oktober 2000 følgende:

” ...

Arrestforvareren har telefonisk ... supplerende oplyst, at baggrunden for det anførte om, at fastspænding kun på maven vil kunne skade den indsatte er, at arresthuset i praksis alene anvender sikringscelle i tilfælde, hvor det konkret vurderes, at fastspænding af hele kroppen vil være nødvendig. Dette vil i praksis skyldes, at det vurderes, at der er risiko for, at den indsatte vil skade sig selv eller personalet. Hvis der anvendes fastspænding kun på maven, vil der i disse tilfælde fortsat være en sådan risiko, især for så vidt angår selvbeskadigelse, hvor den indsatte for eksempel vil kunne påføre sig skader med eller på arme og ben.

På baggrund af det af arresthuset supplerende oplyste, herunder at der foretages en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde af fastspænding af hele kroppen, har direktoratet ingen bemærkninger til arresthusets udsagn om, at fastspænding alene på maven vil kunne skade den indsatte.

Direktoratet har forstået det således, at arresthuset i den konkrete vurdering inddrager proportionalitetsmæssige hensyn, således at fastspænding af hele kroppen ikke sker, såfremt dette efter fastspændingens formål og den krænkelse og det ubehag, som fastspændingen må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

...”

Jeg anførte herefter i opfølgingsrapport af 23. januar 2001 vedrørende denne inspektion følgende:

” ...

Jeg har ingen bemærkninger til det oplyste om at fastspænding alene på maven i visse tilfælde vil kunne indebære en risiko for at den indsatte gør skade på sig selv eller personalet, og at arresthuset i disse tilfælde anvender alle fikseringsmidlerne.

Idet jeg ligeledes fortsat, jf. min rapport s. 104 øverst, går ud fra at der i alle tilfælde foretages en konkret vurdering af både om der skal ske fiksering og i bekræftende fald om der er en sådan risiko for især selvbeskadigelse at alle fikseringsmidler er nødvendige, således at der som anført af direktoratet ikke sker fastspænding med alle fikseringsmidler hvis dette vil være et uforholdsmæssigt indgreb – foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette spørgsmål.

...”

Da Arresthuset i Aalborg har anvendt fiksering i samtlige tilfælde, og da der – som ovenfor anført – ikke fremgår konkrete begrundelser for beslutningerne om fiksering, beder jeg arresthuset om en udtalelse om hvorvidt der i alle tilfælde er foretaget en konkret vurdering af om fiksering er nødvendig.

Ligeledes beder jeg arresthuset om en udtalelse om hvorvidt der (altid) foretages en konkret vurdering af fikseringens omfang, således at fastspænding med alle (flere) fikseringsmidler ikke sker hvis det må anses for et uforholdsmæssigt indgreb.

Tvangsfiksering kan kun helt undtagelsesvis ske i over ét døgn, jf. bekendtgørelsens § 8.

Hvis der træffes beslutning om at opretholde en anbringelse i sikringscelle i mere end 3 døgn, eller om at opretholde tvangsfiksering i mere end 24 timer, skal institutionen straks foretage indberetning herom til direktoratet, jf. bekendtgørelsens § 14, stk. 3.

I ingen af tilfældene varede anbringelsen mere end 3 døgn, men i 2 tilfælde varede anbringelsen og fikseringen mere end 24 timer. Det drejer sig om anbringelsen den 11. december 2002, hvor anbringelsen varede 1 døgn og 30 minutter, og anbringelsen den 28. december 2002, hvor anbringelsen varede 2 døgn, 2 timer og 45 minutter.

Jeg beder arresthuset oplyse om der i disse 2 tilfælde er sket indberetning til direktoratet, jf. bekendtgørelsens § 14, stk. 3.

8.1.9. Lægetilkald og lægetilsyn

Efter straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 5, skal institutionen ved tvangsfiksering af en indsat straks anmode en læge om at foretage tilsyn med den indsatte. Lægen skal tilse den pågældende medmindre lægen skønner sådant tilsyn åbenbart unødvendigt. Efter § 66, stk. 6, skal der ved anbringelse i sikringscelle uden tvangsfiksering tilkaldes læge hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den indsatte, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp.

Efter bekendtgørelsens § 3, stk. 3, skal læge hvis anvendelsen af sikringsmidler varer mere end ét døgn, orienteres dagligt således at den pågældende blandt andet ud fra sit kendskab til den indsatte kan vurdere om lægetilsyn er nødvendigt.

Efter bekendtgørelsens § 13, stk. 1, 3. pkt., skal den rapport der skal udarbejdes om anvendelsen af sikringscelle, herunder tvangsfiksering, indeholde oplysninger om institutionens overvejelser vedrørende lægetilsyn.

Efter bekendtgørelsens § 14, stk. 1, skal enhver der tilser en indsat der er anbragt i sikringscelle (eller er undergivet anvendelse af andre sikringsmidler), gøre notat om tilsynet på et observationsskema uanset om der er sket ændringer i den indsattes forhold. Efter stk. 2 skal observationsskemaet indeholde oplysninger om dato og klokkeslæt for tilsynet samt om den indsattes tilstand mv.

Det følger af vejledningens pkt. 5, andet afsnit, at udgangspunktet (som hidtil) vil være at tilkald af læge er det første der skal foretages efter at fikseringen er gennemført. Dette er ikke til hinder for at der fra den indsattes afdeling indhentes oplysninger om den pågældendes adfærd, helbredstilstand og lignende med henblik på at til-

vejebringe oplysninger der kan have indflydelse på lægens beslutning om hvor hurtigt lægetilsyn skal ske. Det er heller ikke til hinder for at der lokalt fastsættes retningslinjer hvorefter den ansvarlige for fikseringen underretter en sygeplejerske der er til stede i institutionen, med henblik på at denne kan foretage lægetilkaldet. Det er imidlertid en forudsætning at indhentelse af oplysninger eller underretning af en sygeplejerske kan ske i løbet af ganske få minutter.

Det følger af vejledningens punkt 5, sidste afsnit, at der i forbindelse med sikringscelleanbringelse med fiksering skal gøres notat om lægetilkald på samme vis som ved sikringscelleanbringelse uden fiksering, jf. pkt. 6.

Efter vejledningens pkt. 6, andet afsnit, skal der gøres notat på observationsskema første gang lægen er søgt tilkaldt, samt – hvis kontakt ikke opnås straks – ved alle efterfølgende forsøg. Notatet skal foretages på en særlig blanket, jf. pkt. 10, hvorefter det fremgår at også lægens og sygeplejerskens tilsyn skal noteres på et særligt observationsskema (DFK 107).

Det elektroniske paradigme i klientsystemet indeholder punkter med overskrifterne ”Lægen tilkaldt” og ”Lægen genkaldt”. Desuden er der gjort plads til lægens bemærkninger (evt. i form af et resumé).

Efter indførelsen af klientsystemet går jeg ud fra at lægetilkald – både det første og eventuelle senere forsøg – skal noteres i klientsystemets elektroniske blanket under punkterne ”Lægen tilkaldt” og ”Lægen genkaldt”.

Såfremt denne antagelse ikke er korrekt, beder jeg direktoratet meddele mig dette. Såfremt antagelsen er korrekt, går jeg ud fra at direktoratet er opmærksom herpå ved næste revision af vejledningen.

Der skete som nævnt fiksering i forbindelse med samtlige 11 anbringelser.

Ved brug af fikseringsmidler skal læge efter straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 5, som nævnt tilkaldes straks.

Ombudsmanden har i forbindelse med de tidligere gældende regler, hvorefter læge skulle tilkaldes ”omgående” ved anvendelse af fikseringsmidler, udtalt at lægetilkald 10 minutter efter anbringelsen ikke er i overensstemmelse med bestemmelserne i det tidligere gældende cirkulære – hvilket direktoratet tidligere har taget til efterretning (Folketingets Ombudsmands beretning 1993, s. 402).

I 5 tilfælde blev lægetilkald foretaget 10 minutter eller tidligere efter anbringelsen/fikseringen. I et af disse tilfælde er lægetilkaldet sket samtidig med anbringelsen. I ét tilfælde blev lægen tilkaldt 37 minutter før anbringelsen/fikseringen. Det drejer sig om anbringelsen den 29. oktober 2002, hvorom det fremgår at den pågældende samme dag klokken 18.59 blev anbragt i observationscelle hvorefter den pågældende klokken 19.45 blev anbragt i sikringscelle. Lægetilkaldet er således foretaget 9 minutter efter anbringelse i observationscelle, men forud for sikringscelleanbringelsen. I et tilfælde blev lægetilkald foretaget 15 minutter efter anbringelsen/fikseringen. I to tilfælde skete lægetilkaldet efter henholdsvis 23 og 30 minutter. I et tilfælde er tidspunktet for lægetilkaldet påført den udprintede rapport i hånden. Det drejer sig om anbringelsen den 6. januar 2003 hvor der – så vidt jeg kan se – står at lægen

blev tilkaldt kl. 16.15. Såfremt dette er korrekt, skete lægetilkaldet 2 timer og 25 minutter efter anbringelsen/fikseringen. I det sidste tilfælde (anbringelsen den 27. december 2002) skete der – så vidt jeg kan se – ikke lægetilkald. Det fremgår i dette tilfælde af rapporten at der først kunne tilkaldes vagtlæge efter kl. 16 (anbringelsen skete kl. 12.20), og at arresthuslægen først kunne træffes den 6. januar 2003. Det fremgår af rapporten at den pågældende blev udtaget af sikringscellen kl. 14.35 – efter et ophold på 2 timer og 15 minutter. Det fremgår af den rapport jeg (også) har modtaget om den pågældendes anbringelse i observationscellen, at vagtlægen blev tilkaldt kl. 16.00 ”fordi inds. har været anbragt i sikringscellen”, og det fremgår af observationsarket hertil at den pågældende blev tilset af vagtlægen kl. 16.30. Lægetilkaldet skete således i dette tilfælde 3 timer og 40 minutter efter den pågældendes anbringelse i sikringscellen og 1 time og 25 minutter efter at den pågældende blev flyttet til observationscellen.

Som det fremgår ovenfor under pkt. 8.1.5., har jeg bedt arresthuset om at oplyse hvorvidt arresthuset har fastsat retningslinjer for proceduren for sikringscelleanbringelse. Jeg har i bekræftende fald anmodet om at modtage kopi heraf.

Hvis spørgsmålet om lægetilkald ikke er omfattet af sådanne eventuelle retningslinjer, beder jeg arresthuset om at oplyse hvorvidt der er fastsat retningslinjer specielt vedrørende dette spørgsmål som nævnt i vejledningens pkt. 5, andet afsnit.

For så vidt angår anbringelsen den 27. december 2002 hvor der ikke er gjort notat om tidspunktet for lægetilkald, men hvor det fremgår at tilkaldet først kunne finde sted kl. 16.00 samme dag, beder jeg arresthuset og direktoratet oplyse hvilke muligheder arresthuset har for at foretage lægetilkald i situationer hvor arresthuslægen ikke er til stede (og ikke kan tilkaldes), og hvor det endnu ikke er muligt at kontakte vagtlægen, herunder hvorvidt arresthuset har indgået aftaler med andre læger i lokalområdet vedrørende tilsyn med sikringscelle-

anbragte. Såfremt arresthuset ikke har andre muligheder end at afvente vagtlægen (kl. 16), beder jeg om direktoratets bemærkninger til hvad dette giver anledning til. Jeg bemærker i denne forbindelse at direktoratet i forbindelse med ombudsmandens inspektion af Statsfængslet i Horsens erklærede sig enig i at det optimale ville være etablering af en lokal aftale med læger. Som jeg bemærkede i min opfølgingsrapport (nr. 4) af 7. december 2001, ville en sådan aftale alt andet lige antages at "tilgodese ønsket om, at en sikringscelleanbragt hurtigst muligt tilses af en læge", som anført af arbejdsgruppen om sikringsceller og observationsceller i bilag 8 til indstillingen fra november 1992. Jeg lagde herved (ligesom direktoratet) også vægt på at fængselslægen normalt altid – eventuelt gennem sekretæren – kan kontaktes i sin konsultation, og at oversygeplejersken løbende tilser den sikringscelleanbragte indtil lægen kommer til stede.

Det er beklageligt at lægetilkaldet i 4 tilfælde ud over det netop nævnte ikke er sket "straks", jf. straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 5, og i overensstemmelse med vejledningens pkt. 5, 2. afsnit.

Det fremgår i 6 tilfælde af den udskrevne rapport hvornår lægetilsynet fandt sted. I 3 af disse tilfælde er tidspunktet angivet forskelligt i rapporten og på observationsarket. Det drejer sig om afvigelser på henholdsvis 4, 5 og 15 minutter. I det tilfælde hvor der er tale om 15 minutter, går jeg ud fra at forskellen skyldes at lægen ankom på det tidspunkt der er anført i rapporten, og gik på det tidspunkt der er anført på observationsarket. I yderligere 4 tilfælde fremgår tidspunktet for lægetilsynet alene af observationsarket. I ét tilfælde er der ikke noget notat der viser at lægetilsyn faktisk fandt sted (anbringelsen den 27. december 2002). Som nævnt ovenfor fandt lægetilsynet først sted efter at den pågældende var blevet overført til observationscelle.

I 7 af de 10 tilfælde hvor der fandt lægetilsyn sted mens den pågældende var anbragt i sikringscelle, fandt lægetilsyn sted inden for

en time efter tilkaldet (henholdsvis 7 minutter, 20 minutter, 30 minutter, 42 minutter (i 2 tilfælde, herunder i det tilfælde hvor lægetilkaldet skete forud for anbringelsen i sikringscellen), 49 minutter og en time). I et tilfælde fandt lægetilsynet sted 1 time og 15 minutter efter tilkaldet.

I de to sidste tilfælde fandt lægetilsyn sted henholdsvis 2 timer og 30 minutter efter tilkaldet (anbringelsen den 30. december 2002) og 5 timer og 45 minutter efter tilkaldet (anbringelsen den 10. december 2002). Der er ingen oplysninger om årsagen til de sene lægetilsyn i disse sager. I begge tilfælde er lægetilsynet foretaget af vagtlægen.

De nugældende regler om sikringscelleanbringelse med fiksering indeholder ingen retningslinjer for hvornår lægetilsynet skal finde sted. Heller ikke forarbejderne til loven angiver retningslinjer for hvornår tilsyn skal finde sted, men angiver alene at det er lægens ansvar at vurdere nødvendigheden af lægetilsyn. Det fremgår af bemærkningerne til straffuldbyrdeslovens § 66 i Straffuldbyrdesloven med kommentarer af Annette Esdorf m.fl. (2003) at det ved formuleringen af stk. 5 er præciseret at institutionen har en ubetinget pligt til straks at anmode om lægetilsyn, men at det er lægens ansvar at vurdere nødvendigheden af lægetilsyn. Direktoratet har i forbindelse med inspektionen af Statsfængslet i Horsens ved udtalelse af 19. november 2001 yderligere præciseret at det således er lægens ansvar at vurdere nødvendigheden af lægetilsyn, herunder også at foretage en eventuel prioritering mellem flere presserende arbejdsopgaver.

Hvis min anmodning ovenfor vedrørende lokale retningslinjer besvares benægtende, beder jeg direktoratet overveje om de 2 tilfælde hvor lægetilsynet fandt sted efter henholdsvis 2 ti-

mer og 30 minutter og 5 timer og 45 minutter, giver direktoratet anledning til bemærkninger. Jeg beder i så fald om underretning om disse overvejelser.

Der skal, som nævnt, foretages notat om tilsyn, herunder lægetilsyn, der ud over oplysning om tidspunktet for tilsynet skal indeholde oplysninger om den indsattes tilstand, jf. bekendtgørelsens § 14, stk. 1 og 2.

I 3 tilfælde fremgår det af rapporten at lægen efter tilsynet ingen bemærkninger havde. I 2 tilfælde fremgår det af observationsarket at lægen ikke fremkom med bemærkninger. I de øvrige 6 tilfælde (herunder det tilfælde hvor lægetilsyn først blev foretaget efter at den pågældende var blevet overført til observationscellen) fremgår det hverken af rapporten eller af det vedhæftede observationsark om lægen havde bemærkninger.

Det er beklageligt at der kun i 5 tilfælde er notat om den indsattes tilstand. Idet jeg går ud fra at arresthuset fremover vil være opmærksom på overholdelse af reglen om notat, ikke kun om tidspunktet for lægetilsyn, men også om de oplysninger der fremkommer i forbindelse med lægetilsynet, og således i alle tilfælde søger at få lægen til at skrive notat efter tilsynet eller gengiver de oplysninger der fremkommer fra lægen, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold.

8.1.10. Fast vagt

Efter straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 4, skal en indsat der er tvangsfikseret, have fast vagt.

Det fremgår af vejledningens punkt 4, afsnit 1, at det af bemærkningerne til loven fremgår at en fast vagt er en dertil udpeget fæng-

selsfunktionær eller andet kvalificeret personale som ikke har andre arbejdsopgaver end at tage sig af den fikserede indsatte.

Efter vejledningens punkt 4, afsnit 2, bør det så vidt muligt sikres at den faste vagt er en erfaren, fastansat medarbejder, og at den pågældende ikke har deltaget i den aktuelle fiksering. Institutionen bør overveje om det er hensigtsmæssigt at den faste vagt er en person med godt kendskab til den fikserede. Dette vil ofte – men ikke altid – være tilfældet.

Efter bekendtgørelsens § 14, stk. 1 og 2, samt vejledningens punkt 10 skal vagten (og enhver anden der tilsær den indsatte) som nævnt gøre notat om tidspunktet for tilsyn. Notatet skal endvidere indeholde oplysninger om den indsattes tilstand, herunder eventuelle bemærkninger om behovet for at opretholde fikseringen og anbringelsen. Der skal ske notat om tilsynet med den pågældende mindst hvert kvarter i den periode den indsatte er fikseret i sikringscelle.

Forståelsen af begrebet fast vagt er blevet behandlet i forbindelse med ombudsmandens inspektion af Statsfængslet i Vridsløselille. Direktoratet har den 14. oktober 2002 udtalt sig om direktoratets forståelse og har oplyst at ville informere kriminalforsorgens institutioner om denne. Med brev af 9. maj 2003 har direktoratet sendt en kopi af denne underretning hvoraf fremgår at direktoratet ikke finder at en turnusordning hvor den enkelte funktionær kun varetager funktionen som fast vagt i en halv time ad gangen, på fuldt tilstrækkelig vis tilgodeser hensynet bag ordningen med fast vagt. Direktoratet har herved blandt andet lagt vægt på at de korte vagtperioder på grund af den manglende kontinuitet gør det vanskeligere at foretage en korrekt bedømmelse af den indsatte, herunder vedrørende spørgsmålet om ophævelse af fikseringen. Direktoratet har bemærket at dette synspunkt ikke er til hinder for at funktionæren

efter en konkret vurdering afløses efter en periode af en halv times varighed, fx fordi det viser sig at den indsatte er meget udskældende eller spyttende mv.

Som anført ovenfor under pkt. 8.1.8. har der i alle 11 tilfælde været anvendt fiksering, og jeg går som nævnt samme sted ud fra at fikseringen har været i samme tidsrum som selve anbringelsen i sikringscelle.

For så vidt angår de rapporter som jeg har modtaget fra Arresthuset i Aalborg, fremgår det ikke i et eneste tilfælde om/at der er udpeget en fast vagt til at føre tilsynet med den anbragte. Det fremgår heller ikke hvem det i givet fald måtte være, alt afhængig af tidspunktet.

Jeg beder arresthuset om en udtalelse om hvorvidt der i sagerne om sikringscelleanbringelse i overensstemmelse med de ovenfor gengivne regler udpeges en ansvarlig fast vagt, og i givet fald om der noget sted gøres notat herom.

Af observationsarkene til rapporterne fremgår det med angivelse af initialer hvem der har udført tilsyn med den sikringscelleanbragte (i ganske få tilfælde mangler sådan angivelse dog). I nogle tilfælde er der anført initialer for mere end en person, typisk to, men i enkelte tilfælde også tre og fire.

I nogle tilfælde kan det se ud til at en eller flere af de personer som har deltaget i magtanvendelsen/fikseringen, har ført tilsyn med de anbragte. Da den person der har ført tilsynet, som nævnt alene er angivet ved initialer, er det ikke muligt (for mig) med sikkerhed umiddelbart at afgøre om der har været tale om personsammenfald. Det kan se ud som om der i flere af tilfældene er personsammenfald i starten af anbringelsen.

Efter en gennemgang af samtlige observationsark – sammenholdt med angivelserne af hvem der traf beslutningen om anbringelse henholdsvis fikseringen, og hvem der deltog eller var vidne til anbringelsen – er det mit generelle indtryk at arresthuset i vidt omfang har undgået personsammenfald.

Jeg går ud fra at arresthuset er opmærksom på at den faste vagt ikke har deltaget i den aktuelle fiksering, jf. vejledningens pkt. 4. Under henvisning hertil og til det ovenfor anførte foretager jeg ikke videre vedrørende dette spørgsmål.

Af anførslerne fremgår det at tilsynene generelt over en længere periode har været ført af den samme person, herunder i flere tilfælde af to personer. I alle tilfælde har der været tale om tilsyn foretaget af flere forskellige personer, men generelt har den samme person foretaget mange tilsyn i træk. I enkelte tilfælde har det været (noget) skiftende hvem der har ført tilsynet. I et enkelt tilfælde har det været meget skiftende hvem der har ført tilsynet. Det drejer sig om anbringelsen den 23. december 2002.

Under henvisning til direktoratets brev af 9. maj 2003 med underretning af kriminalforsorgens institutioner foretager jeg mig ikke noget i denne anledning – idet jeg går ud fra at arresthuset så vidt muligt sørger for at tilsyn føres i overensstemmelse med de ovenfor nævnte regler.

Der er i (næsten) alle tilfældene i forbindelse med tilsynene gjort notat om indsattes tilstand.

Efter bekendtgørelsens § 7 skal indsatte der ikke er fikseret, jævnligt tilses af personalet. Hvor hyppigt tilsyn skal ske, vil bero på en konkret vurdering, jf. pkt. 8 i vejledningen. I visse tilfælde vil der

også i disse situationer kunne være behov for fast vagt eller i hvert fald meget hyppige tilsyn, mens det i andre tilfælde kan være tilstrækkeligt at tilse med noget længere intervaller.

I alle tilfælde (bortset fra 2 tilfælde hvor tilsyn blev foretaget efter 20 minutter) er tilsyn under fiksering udført med intervaller på 15 minutter eller derunder.

Da der har været anvendt fiksering af den indsatte i alle 11 tilfælde, og da jeg som nævnt går ud fra at fikseringen i alle 11 tilfælde har haft samme varighed som anbringelsen, er en undersøgelse af om bekendtgørelsens § 7 og vejledningens pkt. 8 har været overholdt, ikke aktuel.

8.1.11. Ophør og varighed af anbringelse og fiksering

I de regler der var gældende forud for straffuldbyrdelsesloven, fandtes en bestemmelse (i cirkulærets § 19, stk. 1) om at ophold i sikringscelle og anvendelse af fikseringsmidler ikke måtte udstrækkes længere end det skønnedes absolut påkrævet.

Der er ikke i de gældende regler om sikringscelleanbringelse og tvangsfiksering indsat en bestemmelse svarende til bestemmelsen i § 14, stk. 2, i bekendtgørelse om udelukkelse fra fællesskab vedrørende observationscelleanbringelse om at anbringelsen straks skal bringes til ophør når betingelserne herfor ikke længere er opfyldt.

Uanset dette skal både selve sikringscelleanbringelsen og fikseringen utvivlsomt bringes til ophør når betingelserne herfor ikke længere er opfyldt.

Anbringelserne (og fikseringerne) har varet mellem 2 timer og 15 minutter og 2 døgn, 2 timer og 45 minutter. I 3 af de 11 tilfælde var varigheden under 5 timer og 30 minutter, i 4 tilfælde mellem 10 og 15 timer og i 4 tilfælde mere end 15 timer.

I sagerne er der i flere tilfælde ved flere på hinanden følgende tilsyn noteringer om at den sikringscelleanbragte lå roligt eller sov.

Det vil efter omstændighederne kunne være påkrævet at lade en indsat forblive i sikringscelle uanset at den indsatte er faldet til ro og sover. I en sådan situation vil det kunne være rigtigt at lade den indsatte sove i cellen indtil om morgenen frem for at vække den pågældende og dermed risikere en ny optrapning af situationen. Dette fremgår af vejledningens pkt. 8, afsnit 3.

Ved min gennemgang af det modtagne materiale har jeg, som nævnt i indledningen til pkt. 8., navnlig haft opmærksomheden henledt på hvorvidt proceduren i forhold til de gældende regler er blevet fulgt. Den følgende anbringelse har dog givet mig anledning til overvejelser med hensyn til udstrækningen af anbringelserne (og fikseringerne).

Ved anbringelsen den 11. december 2002, som blev foretaget for at hindre selvmord eller selvbeskadigelse, fremgår det af notaterne at den indsatte fra og med tilsynet foretaget kl. 10.00 (den 12. december 2002) til den pågældende kl. 15.05 blev udtaget af sikringscellen, var rolig. Herudover er der enkelte notater om at den pågældende blev tilset af læge og bl.a. fik noget at spise. Anbringelsen havde en varighed af 19 timer og 45 minutter, og jeg går som nævnt ud fra at den pågældende under hele anbringelsen var fikseret.

Jeg anmoder arresthuset om en udtalelse om udstrækningen af denne sikringscelleanbringelse og fiksering, jf. det ovenfor nævnte.

Jeg har (i øvrigt) ikke grundlag for at antage at anbringelserne og fikseringerne ikke blev bragt til ophør på det tidspunkt hvor betingelserne herfor ikke længere var opfyldt. Jeg går ud fra at arresthuset i øvrigt har forholdt sig i overensstemmelse med vejledningens pkt. 8.

8.1.12. Klagevejledning

Efter bekendtgørelsens § 13, stk. 1, 2. pkt., skal rapporten indeholde oplysning om at den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren og om hvornår fristen for at indgive klage udløber, jf. straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2.

Straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2, vedrørende klagefrist gælder alene for dømte. Efter denne bestemmelse gælder således ingen klagefrist for afgørelser truffet over for varetægtsarrestanter (og anholdte).

Jeg er fra direktoratets inspektion af Arresthuset i Århus bekendt med at der på sikringscelleblanketten i klientsystemet er mulighed for at ”vinge af” at den indsattes rettigheder er oplyst, hvilket må forstås således at den indsatte er givet klagevejledning. Der bliver imidlertid ikke stemplet klagevejledning på udskriften. Direktoratet har ved brev af 25. april 2003 orienteret Arresthuset i Århus om at sikringscelleblanketten i forbindelse med en kommende revision vil blive rettet således at der stemples klagevejledning på udskriften.

Jeg beder om underretning når denne revision er foretaget.

I ingen af de 11 tilfælde fremgår det at den indsatte er vejledt om klagemuligheden. I de 5 tilfælde hvor den anbragte var afsoner, fremgår det heller ikke hvornår klagefristen efter straffuldbyrdeslovens § 111, stk. 2, ville udløbe.

Under henvisning til det anførte om revision af blanketten i klientsystemet foretager jeg ikke videre vedrørende spørgsmålet om klagevejledning. Dog burde der i de 5 sidstnævnte tilfælde i rapporten have været notat om hvornår klagefristen udløb.

For god ordens skyld bemærker jeg at ombudsmanden i forbindelse med sin inspektion af Institutionen for frihedsberøvede asylansøgere i Sandholm har bedt direktoratet overveje indførelsen af en fortrykt tekst til angivelse af klagevejledning. Jeg har endnu ikke modtaget underretning vedrørende disse overvejelser.

8.2. Anbringelse i observationscelle

8.2.1. Lidt om sagerne

De 10 rapporter om anbringelse i observationscelle som jeg har modtaget, vedrører anbringelser der fandt sted i perioden mellem den 2. december 2002 og den 21. januar 2003, dvs. en periode på ca. to måneder.

Der var tale om to afsonere, seks varetægtsarrestanter og to anholdte. Tre anbringelser vedrørte samme person (én gang som anholdt den 12. december 2002 og to gange (samme dag) som afsoner den 6. januar 2003).

Af kriminalforsorgens statistik for 2002 fremgår det (s. 46) at der dette år er indberettet i alt 291 observationscelleanbringelser i ar-

resthusene. I år 2001 var der ifølge statistikken for dette år indberettet 270 tilfælde. Der er ikke en opdeling af anbringelserne på de arresthuse der har observationscelle.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse hvor mange observationscelleanbringelser der i alt er indberettet til Direktoratet for Kriminalforsorgen for år 2002.

8.2.2. Retsgrundlag

Anbringelse i observationscelle er reguleret i straffuldbyrdelseslovens § 64, stk. 1, nr. 1, og (for så vidt angår de rapporter om observationscelleanbringelser jeg har modtaget fra arresthuset) bekendtgørelse nr. 574 af 5. juli 2002 om udelukkelse af indsatte fra fællesskab, herunder anbringelse i observationscelle mv. i fængsler og arresthuse. Til bekendtgørelsen knytter sig vejledning nr. 73 af 5. juli 2002 (vejledning om udelukkelse fra fællesskab).

Denne bekendtgørelse er nu erstattet af bekendtgørelse nr. 673 af 9. juli 2003 der trådte i kraft den 15. august 2003. Da bekendtgørelse nr. 574 af 5. juli 2002 var gældende på tidspunktet for arresthusets behandling af de sager som jeg har modtaget, vil henvisning til bekendtgørelse om udelukkelse fra fællesskab i denne rapport angå den tidligere gældende bekendtgørelse. Tilsvarende gælder for vejledning om udelukkelse fra fællesskab der nu er erstattet af vejledning nr. 84 af 9. juli 2003.

Lovens § 64 og bekendtgørelsen (både den nu- og den dagældende) finder også anvendelse for varetægtsarrestanter, jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 1, 2. pkt.

Efter § 41 i bekendtgørelse nr. 491 af 12. september 1978 om ophold i varetægtsfængsel (som senest ændret ved bekendtgørelse nr.

399 af 17. maj 2001) finder bestemmelserne i bekendtgørelsen med de fornødne lempelser tillige anvendelse på personer der er anholdt, eller som i øvrigt er anbragt i varetægtsfængsel (arresthus), uden at dette er sket til udståelse af straf eller afsoning af tvangsbøde eller underholdsbidrag.

De 10 rapporter jeg har modtaget, fremtræder som udskrifter fra klientsystemet, men er alle på nær én vedlagt et særskilt observationsark. Rapporten er i dette sidste tilfælde (en anbringelse den 6. januar 2003 kl. 13.20) påført notat om at der ikke er vedlagt observationsark fordi den indsatte kun opholdt sig i observationscellen i en halv time hvorefter han blev overført til sikringscellen. Jeg har tillige modtaget rapporten om den pågældendes anbringelse i sikringscelle. Det fremgår heraf at han blev anbragt i sikringscelle kl. 13.50 og udtaget heraf kl. 19.15 (og på ny overført til observationscelle). Denne efterfølgende observationscelleanbringelse har jeg ikke modtaget rapporten fra.

Efter pkt. 7 i vejledningen til bekendtgørelsen skal den rapport som skal udfærdiges efter henholdsvis § 15, stk. 2, og § 13, stk. 2, udfærdiges på en særlig blanket (DFK 110 A). De notater om tilsyn som skal udfærdiges efter § 17 i bekendtgørelsen, skal endvidere ske på et særligt skema (DFK 107 A).

Som nævnt ovenfor under pkt. 8.1.2. har ombudsmanden i forbindelse med sin inspektion af Institutionen for Frihedsberøvede asylansøgere i Sandholm udtalt at han går ud fra at der efter klientsystemet ikke længere skal anvendes særskilt skema til brug for noteringer om tilsyn med den observationscelleanbragte, jf. § 17 i den nugældende bekendtgørelse, men at sådanne noteringer kan ske i klientsystemet på den hertil indrettede særlige elektroniske blanket under punktet ”Observationer”.

Jeg foretager ikke yderligere vedrørende dette spørgsmål i denne sammenhæng, idet dette spørgsmål som nævnt er taget op i forbindelse med inspektionen af Institutionen for Frihedsberøvede asylansøgere i Sandholm.

8.2.3. Betingelser

Betingelserne for at der kan ske anbringelse i observationscelle er angivet i bekendtgørelsens § 12. Anbringelse i observationscelle kan efter bestemmelsen i stk. 1 kun finde sted hvis det er nødvendigt for at forebygge hærværk (nr. 1), hvis afgørende hensyn til orden og sikkerhed i institutionen kræver det (nr. 2), eller hvis der er behov for særlig observation (nr. 3). Anbringelse i observationscelle må ikke finde sted hvis anbringelsen efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag som indgrebet må antages at forvolde, vil være et uforholdsmæssigt indgreb, jf. stk. 2.

I 3 tilfælde er det anført at anbringelsen skete for at ”opretholde ro og sikkerhed” (nr. 2), og i 7 tilfælde er det angivet at anbringelsen skete på grund af et ”behov for særlig observation” (nr. 3).

8.2.4. Begrundelse mv.

Efter § 15, stk. 2, i bekendtgørelsen skal der udfærdiges en rapport om det passerede. Rapporten skal bl.a. indeholde notat om afgørelsen og begrundelsen herfor og oplysning om dato og klokkeslæt for hvornår afgørelsen er meddelt den pågældende.

Ifølge pkt. 6 i vejledningen til bekendtgørelsen skal begrundelsen indeholde ”en henvisning til de retsregler, afgørelsen er truffet efter, og angive hvilke hovedhensyn, der har været bestemmende for skønnet, ligesom de faktiske omstændigheder, som er tillagt væsentlig betydning for afgørelsen, skal fremgå”.

I 5 tilfælde er der givet en begrundelse for anbringelsen i form af en redegørelse for hændelsesforløbet indtil anbringelsen.

I ét tilfælde (anbringelsen den 30. december 2002) er det anført at ”indsatte er skønnet til anbringelse i OBS-celle efter sikringscelleanbringelse”, hvorefter der henvises til den særskilte rapport herfor. I sikringscellerapporten (anbringelsen den 28. december 2002) – som jeg også har modtaget – fremgår det af observationsarket at den pågældende overgår til observationscellen. Det fremgår af det observationsark der er vedlagt observationscellerapporten, at den pågældende kort tid efter anbringelsen i observationscellen udtages af cellen og på ny anbringes i sikringscelle. Jeg har ligeledes modtaget rapporten om denne anden anbringelse i sikringscelle (anbringelsen af 30. december 2002 hvorefter den pågældende overføres til Statsfængslet i Horsens).

Jeg anmoder direktoratet om at oplyse hvorvidt det anførte og henvisningen til den særskilte sikringscellerapport efter direktoratets opfattelse er tilstrækkelig begrundelse for anbringelsen.

I ét tilfælde (anbringelsen den 12. december 2002) er det anført at den indsatte menes rolig. I de resterende 3 tilfælde fremgår det at den pågældende er udtaget af sikringscelle, men er anbragt i observationscelle ”for yderligere observation” eller ”idet der skønnes at være behov for særlig observation af indsatte”.

I intet tilfælde er der henvist til de retsregler som afgørelsen om observationscelleanbringelse er truffet efter.

Det er beklageligt at der således i 4 af 9 tilfælde ikke er angivet en begrundelse for anbringelsen, og det er beklageligt at der i intet tilfælde er henvist til de retsregler som afgørelsen er

truffet efter. Jeg går ud fra at arresthuset fremover er opmærksom på kravet om angivelse af begrundelse og retsgrundlaget for anbringelsen.

Der er ikke i noget tilfælde notat om hvornår afgørelsen er meddelt den pågældende.

Det er beklageligt at der mangler notat med angivelse af dato og klokkeslæt for hvornår afgørelsen er meddelt de observationscelleanbragte, jf. bekendtgørelsens § 15, stk. 2.

8.2.5. Magtanvendelse

Efter bekendtgørelsens § 14, stk. 1, skal anbringelse i observationscelle gennemføres så skånsomt som omstændighederne tillader.

Det er i 9 af de 10 tilfælde oplyst at der ikke er anvendt magt. I det 10. tilfælde blev den indsatte ifølge rapporten lagt ned i cellen med et fast greb om indsattes overkrop hvorefter den indsatte blev ført til observationscellen i føregreb og afklædt med magt idet den indsatte gjorde voldsom modstand (anbringelsen den 6. januar 2003 kl. 13.20).

Efter straffuldbyrdelseslovens § 62, stk. 2, må der kun anvendes magt i form af greb, skjold, stav og tåregas.

Efter § 7 i bekendtgørelse nr. 382 af 17. maj 2001 om anvendelse af magt over for indsatte i fængsler og arresthuse (magtanvendelsesbekendtgørelsen) skal der så hurtigt som muligt udfærdiges rapport om magtanvendelse hvis institutionen har anvendt magt over for en indsat.

Magtanvendelsesbekendtgørelsen og straffuldbyrdelseslovens § 62 finder tilsvarende anvendelse for varetægtsarrestanter, jf. bekendtgørelsens § 1.

Se om magtanvendelse, udfærdigelse af rapport herom samt min anmodning i denne anledning ovenfor under pkt. 8.1.4.

8.2.6. Kompetence mv.

Kompetencen til at beslutte anbringelse i observationscelle og ophør af denne anbringelse ligger hos institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, jf. bekendtgørelsens § 15, stk. 1. Der er ikke (som ved anvendelse af sikringsmidler og magt) en bestemmelse i bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab hvorefter beslutningen dog kan træffes af den tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde, hvis forholdene i det enkelte tilfælde ikke tillader at man afventer en afgørelse fra den kompetente person. Der er (derfor) heller ikke en bestemmelse der forpligter til underretning af den kompetente person hvis afgørelsen er truffet af en anden end denne. Der er efter bekendtgørelsen ingen pligt til underretning af institutionens leder eller andre.

Det fremgår ikke af det materiale jeg har modtaget fra arresthuset, om der er fastsat interne kompetenceregler på dette område.

Det er i 3 tilfælde anført at beslutningen om anbringelse i observationscelle blev truffet af en overvagtmaster. I de øvrige 7 tilfælde er det anført at afgørelsen blev truffet af en fængselsfunktionær. I 6 af disse 7 tilfælde er det anført at der skete underretning af enten arrestforvareren, værkmasteren eller en overvagtmaster – men ikke i alle tilfælde af den samme fængselsfunktionær der traf beslutningen. I 3 tilfælde er underretningen sket samtidig med anbringelsen.

Det er i disse tilfælde formentlig den underrettede overvagtimester det har truffet beslutningen om anbringelsen.

I alle 10 tilfælde er der notat i feltet til angivelse af ledelsens eventuelle bemærkninger om at ledelsen har gennemset rapporten.

Beslutningen om ophør af anbringelsen er i 5 tilfælde anført som truffet af en overvagtimester. I de resterende 5 tilfælde hvor det ikke er anført hvem der traf beslutningen, fremgår det i 2 tilfælde at den pågældende indsatte er udtaget af observationscellen og anbragt i sikringscellen, og i ét tilfælde er den pågældende indsatte udtaget til afhøring hos politiet.

Jeg beder arresthuset om oplysning om hvorvidt der er fastsat interne kompetenceregler og (herunder) regler vedrørende underretning. I bekræftende fald beder jeg om at kopi heraf sendes til mig.

8.2.7. Undersøgelse af den indsatte person

Efter bekendtgørelsens § 16, stk. 2, skal der i forbindelse med anbringelsen ske en undersøgelse af den indsatte person, jf. straf fuldbyrdelseslovens § 60, medmindre institutionen skønner at det er unødvendigt.

Hvis det er nødvendigt i det enkelte tilfælde, kan der endvidere efter bestemmelsens 2. pkt. foretages omklædning af den indsatte. Den indsatte skal i givet fald anmodes om selv at foretage omklædningen, jf. bestemmelsens 3. pkt.

Med hensyn til omklædning har direktoratet i pkt. 4, 2. afsnit, i vejledningen til bekendtgørelsen henvist til det der er anført i pkt. 7 i vejledningen om anvendelse af sikringsmidler. Heri er anført at

omklædning indebærer at den indsatte skal afklædes og som minimum have institutionens underbenklæder eller et tæppe på igen. Desuden skal den indsatte tilbydes en undertrøje.

I intet af de 10 tilfælde er der foretaget notat om hvorvidt den pågældende blev personundersøgt. I 4 tilfælde fremgår det at den pågældende er blevet udtaget af sikringscellen og anbragt i observationscellen. I ét af disse tilfælde fremgår det af observationsarket at den pågældende ved indsættelsen fik udleveret rent undertøj og et tæppe, i et andet tilfælde fremgår det af observationsarket at den pågældende fik udleveret en dyne da der ikke var flere tæpper. I et 5. tilfælde fremgår det af observationsarket at den pågældende ”ikke har iklædt sig” og ”stadig uden tøj på”, og jeg går derfor ud fra at den pågældende i et vist omfang er blevet afklædt og har fået udleveret noget undertøj. Kun i ét (6.) tilfælde er der notat om at den pågældende blev afklædt hvilket skete med magt (anbringelsen den 6. januar 2003 kl. 13.20). Som tidligere nævnt blev den pågældende efter en halv time anbragt i sikringscelle. Der er ikke i øvrigt i sagerne notat om omklædning.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om der er sket en undersøgelse af den indsatte person i nogen af tilfældene, og om der ud over de 2 nævnte tilfælde er sket omklædning. Hvis der er foretaget omklædning, beder jeg tillige om oplysning om hvorvidt der er forholdt i overensstemmelse med pkt. 7 i vejledningen om anvendelse af sikringsmidler (også for så vidt angår de 2 nævnte tilfælde).

I forbindelse med ombudsmandens inspektion af Statsfængslet i Horsens i 1998 bad han direktoratet om at overveje hvorvidt der af hensyn til kontrolmuligheder burde foretages notat af den nærmere baggrund for en beslutning om visitation og omklædning i sager vedrørende anbringelse i observationscelle. Efter de dagældende

regler kunne der (kun) ske visitation og omklædning hvis det blev skønnet påkrævet. Direktoratet anførte i den anledning bl.a. at der burde være en anførsel i sagen om baggrunden for beslutningen, men at denne anførsel dog i en lang række tilfælde kunne ske ved en henvisning til det øvrige materiale i sagen om baggrunden for selve anbringelsen. Ombudsmanden tog dette til efterretning med bemærkning om at han gik ud fra at direktoratet ville gøre anstalterne og arresthusene bekendt med direktoratets opfattelse.

I sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Kolding har jeg anført følgende:

” ...

Selv om bestemmelsen om undersøgelse af den indsatte person ved observationscelleanbringelse er ændret fra at være en bestemmelse om at der i konkrete tilfælde kunne ske en sådan undersøgelse, til at der skal foretages en sådan undersøgelse, medmindre det i konkrete tilfælde skønnes unødvendigt, går jeg ud fra at der efter direktoratets opfattelse fortsat skal ske notat om hvorvidt der har fundet en sådan undersøgelse sted. Jeg går med andre ord ud fra at notatpligten i § 13, stk. 2, i bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab [§ 15, stk. 2, i den nugældende bekendtgørelse; min bemærkning] om de ”overvejelser” der har fundet sted efter § 14 [nu § 16; min bemærkning], ikke kun omfatter spørgsmålet om lægetilsyn (§ 14, stk. 1) og omklædning (§ 14, stk. 2), men også de tilfælde hvor der efter hovedreglen i stk. 2, 1. pkt., sker undersøgelse af den indsattes person – svarende til den notatpligt som gælder ved undersøgelse af den indsattes person ved sikringscelleanbringelse.

Jeg går således ud fra at retstilstanden er den samme for sikringscelleanbringelse og observationscelleanbringelse således at der i alle tilfælde skal gøres notat om undersøgelse af den indsattes person og omklædning. Da der ved sikringscelleanbringelse altid og ved observationscelleanbringelse som hovedregel skal ske undersøgelse af den indsattes person, vil det dog være tilstrækkeligt at angive (afkrydse) at en sådan undersøgelse har fundet sted. Hvis en sådan undersøgelse ved observationscelleundersøgelse eller omklædning ved sikringscelleanbringelse undtagelsesvist ikke finder sted, må det anføres med en begrundelse for at det ikke har fundet sted. Da omklædning ved observationscelleanbringelse kun skal ske hvis det er nødvendigt i det konkrete tilfælde, må der altid angives en begrundelse når det finder sted. Som nævnt af direktoratet i udtalelsen af 22. januar 2001 vil begrundelsen dog i en lang række sager kunne ske ved en henvisning til det øvrige materiale i sagen om baggrunden for selve anbringelsen.

...

Jeg beder direktoratet om at overveje at indføje en rubrik i observationsskemaet til afkrydsning af hvorvidt der er sket undersøgelse af den indsatte person, og jeg beder om underretning om resultatet af disse overvejelser.”

Samtlige de oplysninger skal efter indførelsen af klientsystemet angives i systemets elektroniske blanketter til anvendelse ved anbringelse i observationscelle.

Direktoratet har i en udtalelse af 10. februar 2003 i sagen vedrørende Arresthuset i Kolding oplyst at der ved en kommende revision af klientsystemet vil blive indføjet valglister i de nye elektroniske blanketter vedrørende anbringelse i observationscelle hvor den ansvarlige funktionær skal markere hvorvidt den indsatte er undersøgt og omklædt. Jeg har i en opfølgingsrapport (af 13. marts 2003) bedt direktoratet om at oplyse hvorvidt der alene skal ske en markering af hvorvidt den indsatte er undersøgt og omklædt, eller om der skal udfærdiges notat ud fra de retningslinjer som jeg har angivet i det citerede ovenfor, dvs. i tilfælde hvor der ikke sker en undersøgelse af den indsatte person, og i tilfælde hvor der sker omklædning. Direktoratet har i den anledning oplyst at revisionen af de elektroniske blanketter i klientsystemet vil ske i overensstemmelse med de retningslinjer som er angivet i kursiv i min rapport af 7. oktober 2002 i denne sag. Jeg har noteret mig det oplyste.

Før der gennemføres undersøgelse af den indsatte person, skal institutionen mundtligt orientere den indsatte om baggrunden for at undersøgelsen gennemføres, medmindre særlige omstændigheder taler imod dette, jf. § 2 i Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 380 af 17. maj 2001 om undersøgelse af indsatte person og opholdsrum i kriminalforsorgens institutioner. Der er ikke pligt til at gøre notat om en sådan underretning.

Jeg går ud fra at de indsatte der er personundersøgt, er orienteret i overensstemmelse med § 2.

8.2.8. Lægetilkald og lægetilsyn

Efter bekendtgørelsens § 16, stk. 1, skal der tilkaldes læge hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den indsatte i forbindelse med anbringelsen (nr. 1), eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp (nr. 2).

I et tilfælde (anbringelsen den 7. december 2002) er der under overskriften ”Lægen tilkaldt” anført klokkeslæt og dato for tilkaldelsen. Det fremgår af observationsarket at vagtlægen har tilset den pågældende 40 minutter efter anbringelsen. I et andet tilfælde (anbringelsen den 10. december 2002) er det under overskriften ”Lægens bemærkninger” anført at lægetilsyn ikke skønnes nødvendigt da den indsatte frivilligt gik i observationscellen. I fortsættelse heraf er det anført at arresthuslægen tilser den pågældende den 11. december 2002 (dvs. dagen efter anbringelsen) da der findes behov for eventuel indlæggelse på en psykiatrisk afdeling. I et tredje tilfælde er det – ligeledes under lægens bemærkninger – anført at vagtlægen tilkaldes fordi den pågældende har været anbragt i sikringscelle. Tilkaldet sker 1 time og 25 minutter efter anbringelsen. I et fjerde tilfælde fremgår det (alene) af observationsarket at den pågældende indsatte er blevet tilset af vagtlægen 4 timer efter anbringelsen.

Der er således kun i ét tilfælde (anbringelsen den 10. december 2002) gjort notat om hvorvidt lægetilsyn blev fundet nødvendigt. I 3 øvrige tilfælde er der som nævnt notat om at der har været læge. I de øvrige tilfælde er der ikke notat om at der har været læge, eller

at det har været overvejet. Jeg går ud fra at lægetilsyn har været overvejet også i disse øvrige tilfælde og er skønnet unødvendigt.

Efter bekendtgørelsens § 15, stk. 2, skal notatet i sagen indeholde oplysning om institutionens overvejelser efter § 16, dvs. overvejelser om lægetilsyn.

Det er derfor beklageligt at det ikke udtrykkeligt er anført i sagerne – bortset fra de nævnte 3 – at lægetilsyn har været overvejet, fx ved angivelse af et minus ud for den fortrykte tekst om tilkald af læge.

Der er ikke foreskrevet noget om hvornår lægetilsyn skal finde sted ved anbringelse i observationscelle, men det skal ske så hurtigt som muligt. Der er heller ikke i reglerne foreskrevet notatpligt med hensyn til tidspunktet for og indholdet af lægetilsynet, men på den elektroniske blanket i klientsystemet er der rubrikker til notat herom. Derimod er der notatpligt med hensyn til tidspunkt for tilkald af læge, herunder ved eventuelle senere forsøg hvis kontakt ikke opnås straks, jf. vejledningens pkt. 4, 2. pkt. Blanketterne indeholder rubrikker eller overskrifter til angivelse heraf. Der er således pligt til at gøre notat om tidspunkter for tilkald og tilsyn og om lægens bemærkninger.

Bortset fra anbringelsen den 10. december 2002 hvor den indsatte som nævnt blev tilset af arresthuslægen dagen efter anbringelsen, har der været lægetilsyn i de 3 tilfælde der er nævnt ovenfor. Kun i ét af disse tilfælde er der under overskriften ”Lægen tilkaldt” gjort notat herom. I et andet tilfælde fremgår tilkaldet af notatet under ”Lægens bemærkninger”. I det sidste tilfælde hvor der var lægetilsyn efter anbringelsen, er der ikke gjort notat om tidspunktet for tilkaldet.

Det er beklageligt at der i dette sidste tilfælde ikke er gjort notat om tidspunktet for lægetilkaldet, jf. vejledningens pkt. 4, 2. pkt.

Der er i intet af de 3 tilfælde under overskriften ”Lægetilsyn foretaget” gjort notat. Tidspunkterne for de foretagne lægetilsyn fremgår alene af observationsarkene. For så vidt angår lægens bemærkninger er der intet anført i de 3 tilfælde – heller ikke på observationsarket.

Tilkald fandt i de 2 sager hvor tidspunktet for tilkald fremgår, sted mellem 7 minutter og 1 time og 25 minutter efter anbringelsen i observationscelle. Tilsyn fandt sted henholdsvis 33 og 30 minutter efter tilkaldet, og henholdsvis 40 minutter og 1 time og 55 minutter efter anbringelsen. I den tredje sag hvor det fremgår at der var lægetilsyn, blev dette foretaget 4 timer og 5 minutter efter anbringelsen.

8.2.9. Tilsyn ved personalet

Under anbringelsen i observationscelle skal den indsatte jævnligt tilses af institutionens personale, jf. bekendtgørelsens § 17. Hvor hyppigt der skal ske tilsyn, afhænger af en konkret vurdering, jf. pkt. 5 i direktoratets vejledning af 5. juli 2002.

Enhver der tilser den pågældende, skal gøre notat herom på et observationsskema uanset om der er sket ændringer i den indsattes forhold, jf. bestemmelsens 2. pkt. Notatet skal indeholde oplysning om dato og klokkeslæt for tilsynet og om den pågældendes tilstand samt eventuelle bemærkninger om behovet for at opretholde anbringelsen, jf. 3. pkt.

Som tidligere nævnt fremtræder det materiale jeg har modtaget, som udskrifter fra klientsystemet vedlagt særskilte observationsark. Spørgsmålet vedrørende skematvang i vejledningen i forhold til den elektroniske blanket i klientsystemet er omtalt ovenfor under pkt. 8.2.2. og 8.1.2.

Kun i ét tilfælde er der som nævnt tidligere ikke vedlagt observationsark. Det drejer sig om anbringelsen den 6. januar 2003 kl. 13.20 hvor den pågældende ifølge et håndskrevet notat kun opholdt sig i observationscellen i en halv time inden han blev anbragt i sikringscelle, hvorfor der ikke er udarbejdet observationsark.

Tilsyn er i de 9 sager hvor der er vedlagt observationsark, sket med intervaller op til ca. 30 minutter i langt de fleste tilfælde, i flere af disse også med intervaller på 15 minutter.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse hvorvidt der er fastsat interne retningslinjer for tilsynet. I bekræftende fald beder jeg om en kopi heraf.

8.2.10. Ophør og varighed

Anbringelse i observationscelle skal straks bringes til ophør når betingelserne herfor ikke længere er opfyldt, jf. bekendtgørelsens § 14, stk. 2.

Under pkt. 5 i vejledningen om hyppigheden af tilsyn ved personalet og i skrivelsen af 16. maj 2001 er det anført at hvis den indsatte er faldet til ro og sover, vil det kunne være rigtigt at lade den indsatte sove i observationscellen indtil om morgenen frem for at vække den pågældende og dermed risikere en ny optrapning af situationen.

Tidspunktet for iværksættelse af anbringelsen fremgår af udskriften af den elektroniske blanket og af de vedlagte observationsark, men tidspunkterne de to steder er ikke i alle tilfælde identiske (der er små forskelle). Jeg har i det følgende anvendt det klokkeslæt der er anført i den elektroniske blanket. Tidspunktet for ophøret fremgår dog ikke i alle tilfælde af udskriften af den elektroniske blanket. Jeg har i disse tilfælde i det følgende anvendt det tidspunkt for udtagelsen der er anført på observationsarkene, og i det tilfælde hvor et sådant ikke er vedlagt den håndskrevne oplysning om at den pågældende efter en halv time blev overført til sikringscelle. Varigheden af anbringelsen er tillige anført i døgn, timer og minutter foroven på den elektroniske blanket, men denne oplysning er kun korrekt såfremt rubrikken ”fragået” er udfyldt elektronisk, og dette er sket forud for udprintningen, hvorfor oplysningen om varigheden i dette felt ikke i alle tilfælde afspejler de reelle forhold.

Anbringelserne varede mellem en halv time og 20 timer og 55 minutter (anbringelsen den 27. december 2002). I 3 tilfælde varede anbringelsen mellem 3 timer og 45 minutter og 4 timer og 15 minutter. I 2 tilfælde varede anbringelsen ca. en halv time (herunder det tilfælde hvor den pågældende blev udtaget til anbringelse i sikringscelle), og i 3 tilfælde varede anbringelsen mellem 7 timer og 15 minutter og 15 timer og 2 minutter. I de sidste 2 tilfælde varede anbringelserne mellem 18 timer og 20 timer og 55 minutter. I 5 tilfælde foregik i hvert fald noget af anbringelsen om natten hvor det af observationsarkene fremgår at den pågældende indsatte lå og sov. Dette er også tilfældet ved anbringelsen den 27. december 2002. Den pågældende blev udtaget af observationscellen kl. 11.30 næste dag efter at han kl. 8.00 hvor han fik morgenmad, havde spurgt hvornår han kunne komme op på egen celle. Pågældende havde da sovet siden kl. 21. Det fremgår at den pågældende blev

meddelt at hans forespørgsel ville blive vurderet i løbet af formiddagen.

Jeg anmoder om oplysning om hvorfor den pågældende ikke blev udtaget af observationscellen umiddelbart – eller kort tid – efter at han havde fået morgenmad og bedt om at komme på egen celle.

Jeg har (i øvrigt) ikke grundlag for at antage at bestemmelserne i § 14, stk. 2, i bekendtgørelsen om udelukkelse fra fællesskab ikke skulle have været overholdt i sagerne.

8.2.11. Klagevejledning

Efter bekendtgørelsens § 15, stk. 2, sidste pkt., skal det påføres rapporten når den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren (Direktoratet for Kriminalforsorgen), og hvornår fristen for at indgive klage udløber, jf. straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2.

I den rapportblanket som tidligere blev benyttet (KRANS R-05 2), er der fortrykt oplysning om klagevejledning, herunder klagefrist. I den elektroniske blanket som nu anvendes, er der ikke en sådan rubrik.

I intet tilfælde er rapporten påtegnet oplysning om at der er givet klagevejledning.

Straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2, hvorefter klage skal iværksættes inden 2 måneder efter at afgørelsen er meddelt den dømte, gælder – som angivet i bestemmelsen – alene for dømte.

Jeg beder om oplysning om hvorvidt der er givet klagevejledning i sagerne, og om vejledningen for så vidt angår afsonere har omfattet klagefristen.

Til orientering kan jeg oplyse at ombudsmanden i forbindelse med sin inspektion af Institutionen for frihedsberøvede asylansøgere i Sandholm har bedt direktoratet om at overveje at indføre fortrykt tekst til angivelse af klagevejledning og at underrette ham om resultatet af denne overvejelse.

8.3. Disciplinærsager

8.3.1. Lidt om sagerne og retsgrundlaget

6 af de 10 sager der er behandlet efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6, vedrører afsonere mens de resterende 4 vedrører varetægtsarrestanter.

6 af de 10 ”§ 6-sager” vedrører besiddelse af hash mv. og/eller remedier til brug for hashrygning, en sag vedrører risiko for brandfare og tildækning af cellevinduet, yderligere en sag vedrører tildækning af cellevindue, en sag vedrører fund af teske tilvirket til stikvåben. Den sidste sag vedrører erstatning for skade forvoldt på institutionens ting.

I 8 af de sager der er behandlet efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6, blev der givet bøder på mellem 50 og 100 kroner, en sag resulterede i at den indsatte skulle betale 20 kroner i erstatning til institutionen, og den sidste blev afsluttet med en advarsel til den indsatte. I 7 tilfælde er det anført at der er sket (hel eller delvis) konfiskation af de fundne genstande.

8 af de 10 forhørssager vedrører afsonere mens de resterende 2 vedrører varetægtsarrestanter.

3 af de 10 forhørssager vedrører fund af forskellige genstande tilvirket til våben (fx barberblade og gaffel). 2 af de 3 sager vedrører tillige besiddelse af rygeredskaber. 4 sager vedrører besiddelse af hash. En af disse 4 sager vedrører tillige besiddelse af sovepiller og en anden tillige rygeredskaber. Én sag vedrører (kun) rygeredskaber. Én sag vedrører fund af hvidt pulver – af indsatte oplyst at være kokain. Den sidste sag vedrører udeblivelse efter udgang.

3 af de 10 forhørssager udmundede i at de indsatte ikendtes 3 dages strafcelle. I 2 sager blev den indsatte meddelt at besøg fremover (indtil videre) ville blive overværet/kontrolleret. I 3 sager (alle vedrørende besiddelse af euforiserende stoffer) blev der indgivet anmeldelse til politiet. I én sag blev den indsatte tildelt en bøde, og den pågældendes fællesskab med en anden indsat blev bragt til ophør. Sagen vedrørende misbrug af udgangstilladelse medførte tilbagekaldelse af tilladelse til udgang i 3 måneder. I 7 af de 10 sager skete der konfiskation af de fundne genstande mv.

Som det fremgår, endte ikke alle de gennemgåede sager med ikendelse af en disciplinærstraf, men de er alle behandlet efter disciplinærreglerne.

Forlæggene i § 6-sagerne og udskrifterne fra forhørsprotokollen er påført allokeringnumre der alle begynder med tallet 551 efterfulgt af årstallet (2002 og 2003) og slutter med fire cifre. Det er de sidste fire cifre der henvises til i det følgende. Den første § 6-sag vedrører et bødeforlæg af 22. december 2002 (med cifrene 0047), og den første udskrift fra forhørsprotokollen vedrører et forhør den 31. december 2002 (med cifrene 0056). Se om nummerering nedenfor pkt. 8.3.8.1.

Reglerne om disciplinærstraf over for afsonere findes i straffuldbyrdelseslovens kapitel 11 (§§ 67 ff.). Efter lovens § 70, stk. 3, og § 72 fastsætter justitsministeren nærmere regler om henholdsvis udståelse af strafcelle og behandlingen af disciplinærsager. Sådanne bestemmelser er fastsat i bekendtgørelse nr. 385 af 17. maj 2001 om udståelse af strafcelle, anvendelse af forhørscelle og behandlingen af disciplinærsager i fængsler og arresthuse (disciplinærstrafbekendtgørelsen).

For så vidt angår varetægtsarrestanter findes hjemlen til ikendelse af disciplinærstraf i retsplejelovens § 775, stk. 1, men ellers finder reglerne for afsonere i straffuldbyrdelsesloven og disciplinærstrafbekendtgørelsen tilsvarende anvendelse, dog således at varetægtsarrestanter højst kan ikendes strafcelle i to uger, jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 1, stk. 2.

Direktoratet har i forlængelse af disse regler udstedt vejledning nr. 70 af 5. juli 2002 om behandling af sager om disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb (disciplinærstrafvejledningen) der afløste den tidligere vejledning (nr. 91 af 16. maj 2001). Alle de udskrifter af forhørsprotokollen og de § 6-sager som jeg har modtaget, vedrører henholdsvis forhør der er afholdt, og forlæg der er udstedt efter udstedelsen af den gældende vejledning, hvorfor henvisning til disciplinærstrafvejledningen i denne rapport vil angå den gældende vejledning.

Konfiskation over for afsonere sker med hjemmel i straffuldbyrdelseslovens § 73. I medfør af § 73, stk. 4, er der udstedt en bekendtgørelse nr. 386 af 17. maj 2001 om behandlingen af sager om konfiskation i kriminalforsorgens institutioner (konfiskationsbekendtgørelsen). Af § 1, stk. 1, i denne bekendtgørelse fremgår det at procedurereglerne i disciplinærstrafbekendtgørelsens §§ 5-9 også fin-

der anvendelse ved konfiskation. Som det allerede fremgår af titlen på disciplinærstrafvejledningen, omhandler den også konfiskation.

Som nævnt ovenfor er en af de sager hvoraf jeg har modtaget udskrift fra forhørsprotokollen, udmundet i at den pågældende skulle betale en bøde på 100 kroner samt (i hvert fald delvist) blev udelukket fra fællesskab idet den pågældendes cellefællesskab med "celle 22" blev bragt til ophør. Det drejer sig om forhørsudskrift 0013 – der således er en såkaldt "blandet sag". Sagen vedrører fund af rygeredskaber (rygeflaske og rygerør). Det fremgår af forhørsnotatet at redskaberne blev konfiskeret.

Jeg beder arresthuset oplyse hvorvidt den pågældende efter ophøret af cellefællesskab med "celle 22" fik cellefællesskab med en anden indsat.

Af den vedhæftede rapport til forhørsudskrift 0010 og bødeforlæg 0016 fremgår det at de pågældende indsatte blev indsat i enrum. Det fremgår ikke af henholdsvis forhørsprotokollen og forlægget at den indsatte skulle have været anbragt i forhørscelle.

Jeg beder arresthuset oplyse hvorvidt oplysningen om enrumsanbringelserne i de vedhæftede rapporter henviser til en forhørscelleanbringelse eller til en sket udelukkelse fra fællesskab.

Jeg kan til arresthusets orientering oplyse at jeg i sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Helsingør har bedt direktoratet om en udtalelse vedrørende de overvejelser som direktoratet måtte have gjort sig vedrørende vejledning af institutionerne om behandlingen af sager hvori der kan være tvivl om hvilken sagstype der er tale om, herunder om der er tale om en "blandet sag", og sager som under behandlingen skifter karakter. Jeg har endvidere bedt direk-

toratet om at oplyse hvilke overvejelser direktoratet har gjort sig med henblik på at sikre at institutionerne overholder/følger det regelsæt der viser sig at være gældende for den behandlede sag, herunder sager der skifter karakter under behandlingen. Videre har jeg bedt direktoratet oplyse om direktoratet har overvejet at oprette et særskilt elektronisk paradigme til behandling af sager om overførsel (og udelukkelse fra fællesskab), hvori der tages højde for at sagen under behandlingen kan skifte karakter.

Direktoratet har i brev af 1. september 2003 for så vidt angår første del af min anmodning henvist til følgeskrivelse af 5. juli 2002 med hvilken de nye bekendtgørelser blev udsendt til institutionerne.

Direktoratet har herefter oplyst at det efter direktoratets opfattelse ikke er muligt at opbygge modulerne således at der tages højde for at sagerne skifter karakter under behandlingen. Hvis en forhørsleder i forbindelse med en sag om udelukkelse af fællesskab mener at sagen bør afsluttes med en disciplinærstraf, bør der derfor afholdes et forhør efter forhørsmodulet.

8.3.2. Forhørscelleanbringelse

Efter straffuldbyrdelseslovens § 71, stk. 1, kan den indsatte anbringes i forhørscele hvis der er begrundet mistanke om at den indsatte har overtrådt bestemmelser der må antages at medføre strafcelle som disciplinærstraf, og hvis forhørscelleanbringelse er nødvendig af hensyn til gennemførelsen af undersøgelser i disciplinærsagen. Efter vejledningens pkt. 3, sidste afsnit, vil det kunne være tilfældet hvis der er grund til at antage at sagens faktiske omstændigheder ikke kan afklares hvis den indsatte har adgang til fællesskab, fx fordi den indsatte vil kunne påvirke eventuelle vidner eller i øvrigt vanskeliggøre undersøgelsens gennemførelse (kollusionsfare).

I ingen af de 10 forhørsager er der oplysninger om at den pågældende indsatte har været anbragt i forhørs celle. For så vidt angår forhørsudskrift 0010 (og forlæg 0016) afventer jeg arresthusets besvarelse ovenfor under pkt. 8.3.1.

8.3.3. Sagsbehandlingstiden

Disciplinærsager skal behandles hurtigst muligt, jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 5. I disciplinærstrafvejledningens pkt. 3 er herom anført følgende:

” ...

I nogle tilfælde vil det være påkrævet at indhente yderligere indberetninger eller foretage afhøringer af personale eller medindsatte. Endvidere kan det i visse tilfælde være nødvendigt at foretage genafhøring af såvel den indsatte som af vidner. Blandt andet af disse grunde kan der ikke fastsættes en fast øvre grænse for, hvor lang tid der må gå inden disciplinærsagen er færdigbehandlet. Institutionen bør dog i alle tilfælde sikre, at indberetninger gennemlæses ved modtagelsen, med henblik på en vurdering af, hvordan sagens videre behandling skal tilrettelægges, således at yderligere bevisoptagelse kan ske hurtigst muligt. Det er endvidere væsentlig, at et eventuelt forhør afholdes hurtigst muligt, således at de involverede endnu har det passerende i frisk erindring”

Jeg har tidligere taget til efterretning at der af nævnte grunde ikke kan fastsættes en grænse for hvor lang tid der må gå med behandlingen af en disciplinærsag. Jeg har i den forbindelse bemærket at der ved vurderingen af spørgsmålet om tidsaspektet i behandlingen af en sådan sag efter min opfattelse i øvrigt må lægges vægt på om den indsatte i forbindelse med det disciplinære forhold er hensat i forhørs celle eller er midlertidigt udelukket fra fællesskab.

I forlægssagerne er forlæggene udfærdiget samme dag som den underliggende rapport i 8 tilfælde (heriblandt tilfældet vedrørende er-

statning og tilfældet hvor der tildes en advarsel), dagen efter i et tilfælde og 3 dage efter i yderligere et tilfælde.

I 8 af de 10 forhørssager blev forhøret afholdt samme dag som den episode der gav anledning til disciplinærsagen. I forhørsprotokol 0014 er det i rapporten angivet at forhøret påbegyndtes den 16. januar 2003 kl. 13.00 og afsluttedes samme dag kl. 11.56. Da rapporten er udskrevet samme dag kl. 11.57 går jeg ud fra at starttidspunktet ved en fejl er angivet til kl. 13. I tilfældet hvor den indsatte udeblev efter udgang (0017), er forhøret afholdt kl. 8.53 om morgenen den dag hvor den indsatte blev genindsat i arresthuset kl. 00.28 om natten.

I ét tilfælde er forhøret påbegyndt samme dag som den episode der gav anledning hertil, men er afsluttet dagen efter. Det drejer sig om forhørsudskrift 0013 hvoraf det fremgår at forhøret påbegyndtes 15. januar 2003 kl. 19.50. Det er angivet at forhøret blev afbrudt kl. 20.12 (og 20.13) og genoptaget 16. januar 2003 kl. 7.18 og 9.22. Det er ikke angivet hvornår forhøret blev afsluttet, men protokollen er udskrevet kl. 9.28.

I det sidste tilfælde er forhøret afholdt dagen efter den episode der gav anledning til sagen. Det drejer sig om forhørsudskrift 0011 hvor indsatte ved indsættelsen i arresthuset var i besiddelse af en pose med hvidt stof – ifølge den indsatte var der tale om kokain. Forhøret blev afholdt næste morgen kl. 9.56. Der er ikke oplysninger om tidspunktet for den pågældendes indsættelse.

Jeg beder arresthuset oplyse hvad der passerede i sag 0013 mellem de to angivne genoptagelser af forhøret den 15. januar 2003 kl. 7.18 og 9.22.

Tidsforløbet i sagerne giver mig i øvrigt ikke anledning til bemærkninger.

8.3.4. Sagsbehandlingsregler

§§ 6, 7 og 8 i disciplinærstrafbekendtgørelsen har følgende indhold:

”§ 6. I disciplinærsager, hvor der alene er tale om at anvende advarsel eller bøde, kan sagen behandles, uden at den indsatte er til stede, hvis overtrædelsen umiddelbart har kunnet konstateres, eller hvis sagens omstændigheder i øvrigt må anses for fuldt klarlagt. Det er endvidere en forudsætning for at behandle sagen, uden at den indsatte er til stede, at den pågældende ikke ønsker at udtale sig i sagen.

Stk. 2. Den indsatte skal skriftligt underrettes om,

- 1) hvilken afgørelse institutionen agter at træffe, og
- 2) at de pågældende har adgang til at udtale sig i sagen.

§ 7. I andre disciplinærsager skal den indsatte gøres bekendt med, hvad der er indberettet, og i hovedtræk orienteres om, hvad der måtte være fremkommet under eventuelle afhøringer. Den indsatte skal have adgang til at udtale sig i sagen.

Stk. 2. Afgørelsen skal træffes, mens den indsatte er til stede.

Stk. 3. Alle afhøringer skal overværes af en af institutionens ansatte.

Stk. 4. Ved forhørets begyndelse skal den indsatte orienteres om sine rettigheder i forbindelse med sagens behandling, herunder

- 1) retten til på ethvert tidspunkt af sagens behandling at lade sig bistå af andre, jf. forvaltningslovens § 8,
- 2) retten til aktindsigt i de dokumenter, der ligger til grund for forhøret, jf. forvaltningslovens kapitel 4,
- 3) retten til at udtale sig, før der træffes afgørelse, og at dette ikke medfører nogen pligt for den indsatte til at udtale sig,
- 4) retten til ikke at godkende gengivelsen af sin forklaring, jf. § 8, stk. 5, 5. pkt., og
- 5) retten til efter anmodning at få udleveret en kopi af det i medfør af § 8 udarbejdede notat, jf. § 9.

Stk. 5. Hvis den indsatte ikke ønsker at være til stede, kan disciplinærsagen gennemføres uden den pågældendes tilstedeværelse. § 6, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.

§ 8. Der skal gøres notat om disciplinærsagens behandling i en særlig protokol.

Stk. 2. Notatet skal indeholde

- 1) en gengivelse af, hvad der er indberettet,
- 2) oplysning om, hvilke bestemmelser der er overtrådt,
- 3) oplysning om afgørelsen,
- 4) oplysning om dato og klokkeslæt for, hvornår afgørelsen er meddelt den indsatte,
- 5) oplysning om, at den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren, og
- 6) oplysning om, hvornår fristen for at indgive klage udløber, jf. straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2.

Stk. 3. Hvis der er tale om en afgørelse, der er omfattet af straffuldbyrdelseslovens § 112, skal notatet desuden indeholde oplysning om, at den indsatte er orienteret om muligheden for at kræve den endelige administrative afgørelse indbragt for retten til prøvelse.

Stk. 4. Ved behandling af disciplinærsager efter § 6 skal det udover det i stk. 2 nævnte fremgå af notatet, at den indsatte skriftligt er underrettet om, hvilken afgørelse institutionen agter at træffe, og at den pågældende har adgang til at udtale sig, jf. § 6, stk. 2.

Stk. 5. Ved behandling af disciplinærsager efter § 7 skal notatet udover det i stk. 2 nævnte indeholde en gengivelse af de afgivne forklaringer, som skal protokolleres, mens den, der afgiver forklaring, er til stede. Notatet skal endvidere indeholde nærmere oplysning om, på hvilket grundlag afgørelsen er truffet. Videre skal notatet indeholde oplysninger om eventuelle begrænsninger i retten til på ethvert tidspunkt af sagens behandling at lade sig bistå af andre og i retten til aktindsigt, jf. § 7, stk. 4, nr. 1 og 2. Endelig skal notatet indeholde en begrundelse, der opfylder kravene i forvaltningslovens § 24. Notatet skal søges affattet sådan, at det kan godkendes af den pågældende. Det skal fremgå af notatet, om den indsatte har godkendt det. Hvis den indsatte ikke har ønsket at være til stede under forhøret, skal dette endvidere fremgå af notatet.”

8.3.5. Partshøring mv.

Ved såvel forlægssagerne som forhørssagerne ses arresthuset at have anvendt klientsystemet.

Det er ikke i partshøringsbestemmelsen i bekendtgørelsens § 6 ligesom i § 7 angivet at den indsatte skal orienteres om hvad der er indberettet. Det følger imidlertid forudsætningsvis af bestemmelsen i bekendtgørelsens § 6 og direkte af forvaltningslovens § 19 at partshøring også i disse sager skal ske ved at den indsatte gøres bekendt med indberetningen således at den indsatte på dette grundlag kan tage stilling til om han/hun vil benytte sig af adgangen til at udtale sig i sagen.

Det faktiske grundlag for afgørelserne er gengivet i alle forlæggene i form af en afskrift af den underliggende rapport, og kopi af forlæggene er udleveret til de indsatte. De indsatte er således gjort bekendt med det faktiske grundlag. Det fremgår endvidere af forlægget at den indsatte har haft lejlighed til at udtale sig.

Det fremgår af alle 10 udskrifter af forhørsprotokollen (indirekte) at den indsatte er gjort bekendt med hvad der er indberettet, og at

de indsatte i alle tilfælde har haft lejlighed til at udtale sig herom, jf. § 7, stk. 1.

Der er således i alle sagerne sket fornøden partshøring efter henholdsvis § 6, stk. 2, og § 7, stk. 1, i bekendtgørelsen og forvaltningslovens § 19.

Gennemførelse af en disciplinærsag uden den indsatte tilstedeværelse forudsætter at den indsatte ikke ønsker at udtale sig i sagen, jf. bekendtgørelsens § 6, stk. 1, 2. pkt. Hvis indsatte ønsker at udtale sig, skal disciplinærsagen derfor gennemføres efter reglerne i bekendtgørelsens § 7. Den indsatte skal skriftligt underrettes om adgangen til at udtale sig, jf. bekendtgørelsens § 6, stk. 2, nr. 2.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Nakskov har jeg givet udtryk for den opfattelse at der bør gøres notat om hvorvidt den indsatte har ønsket at udtale sig, og om hvordan der i givet fald er forholdt.

I 8 af forlægssagerne har den indsatte ved sin underskrift accepteret afgørelsen. I et tilfælde (0047) er forlægget ikke underskrevet, og i yderligere et tilfælde (0012) har den indsatte med et minus markeret at han ikke vil acceptere forlægget. I det sidste tilfælde fremgår det af forhørssag 0013 at sagen herefter overgik til behandling som en forhørssag.

Efter min opfattelse burde der i det sidste tilfælde have været gjort notat om hvorfor den indsatte ikke ønskede at acceptere forlægget, og at der derefter blev afholdt forhør i sagen. I det andet tilfælde hvor forlægget ikke er underskrevet, fremgår det ikke hvorvidt den pågældende indsatte ikke ønskede at acceptere forlægget, eller om den manglende underskrift beror på en fejl. Der burde også i dette tilfælde have været gjort notat om den indsatte manglende accept og overgang til forhørssag.

Da det efter notatet i forhørsprotokollen om afgørelsen i sagen i alle tilfælde er anført at den indsatte er gjort bekendt med adgangen til at klage til Direktoratet for Kriminalforsorgen over afgørelsen, lægger jeg endvidere til grund at afgørelserne i forhørssagerne er truffet under den indsattes fysiske tilstedeværelse, jf. bekendtgørelsens § 7, stk. 2.

8.3.6. Forhørsvidner

Alle afhøringer skal overværes af en af institutionens ansatte, jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 7, stk. 3, og det skal af forhørsprotokollen fremgå hvem der har fungeret som vidne, jf. disciplinærstrafvejledningens pkt. 10, 6. afsnit.

Den der har indberettet det disciplinære forhold, og andre der har været involveret i forholdet, må ifølge vejledningens pkt. 8 ikke fungere som vidner i sagen. Er der ikke andre personalemedlemmer til stede, bør forhøret udsættes, medmindre den indsatte ønsker forhøret gennemført, eller særlige omstændigheder taler imod en udsættelse af forhøret.

I alle sagerne fremgår det af forhørsprotokollen at forhøret blev overværet af et vidne. Vidnet var i alle tilfælde en anden person end de personer der er nævnt i indberetningen i sagen. I 8 sager fremgår det alene af den vedhæftede rapport om episoden hvem der var til stede under episoden, og hvem der indberettede forholdet. I én sag (0056) fremgår det at forhørslederen er en af de personer der er nævnt i indberetningen i sagen.

Jeg beder om direktoratets bemærkninger til det forhold at forhørslederen i det sidstnævnte tilfælde er en af de personer der er nævnt i indberetningen i sagen.

8.3.7. Vejledning om rettigheder

Efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 7, stk. 4, skal den indsatte ved forhørets begyndelse orienteres om sine rettigheder i forbindelse med forhøret, herunder fem nærmere angivne rettigheder.

Bestemmelsen i disciplinærstrafbekendtgørelsens § 7, stk. 4, om vejledning om rettigheder ved forhørets begyndelse er med enkelte tilføjelser gengivet i disciplinærstrafvejledningens pkt. 4. I forlængelse heraf har direktoratet anført følgende:

”Det er ikke tilstrækkeligt, at det generelt anføres, at den indsatte er orienteret om sine rettigheder. Rettighederne skal nævnes særskilt, og det skal fremgå tydeligt, at den indsatte er vejledt om hver enkelt af dem, f.eks. ved afkrydsning i en fortrykt blanket.”

Det er i øvrigt under pkt. 9 i vejledningen anført at notatet i forhørsagen (jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 8, stk. 1) skal indeholde oplysning om hvad der er vejledt om.

Jeg er bekendt med at der i klientsystemets forhørsdel blandt andet er taget højde for at den indsatte bliver orienteret om de enkelte rettigheder idet alle de rettigheder den indsatte skal orienteres om, er fortrykt i systemets forhørsdel. Fra min inspektion af Arresthuset i Slagelse er jeg bekendt med at systemet er opbygget således at forhøret ikke kan afsluttes hvis forhørslederen ikke har markeret at der er sket vejledning.

Det fremgår af alle 10 udskrifter at der er sket markering af at der er sket vejledning.

8.3.8. Notatpligt

Der skal efter bekendtgørelsens § 8, stk. 1, gøres notat om disciplinærsagens gennemførelse. I § 8, stk. 2-5, findes regler for indholdet af dette notat, jf. pkt. 11.9.2. Dog finder bestemmelsen i § 8, stk. 4, kun anvendelse på sager der behandles efter § 6, og § 8, stk. 5, finder kun anvendelse på sager der behandles efter § 7.

Jeg kan til orientering oplyse at jeg i sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Helsingør har anført at jeg går ud fra at de formkrav mv. der følger af disciplinærbekendtgørelsen og disciplinærvejledningen, fortsat er gældende – også ved anvendelsen af klientsystemets forhørsdel. Jeg har bedt direktoratet oplyse hvorvidt denne forståelse er korrekt.

Direktoratet har i brev af 1. september 2003 bekræftet at de formkrav der følger af disciplinærstrafbekendtgørelsen og den tilhørende vejledning, er gældende uanset om klientsystemets forhørsdel anvendes eller ej.

8.3.8.1. Protokollen

Efter § 8, stk. 1, skal notatet ske i en ”særlig protokol”.

Nærmere regler om denne protokol findes i disciplinærstrafvejledningens pkt. 10. Ifølge overskriften til dette punkt angår det alene forhørsprotokollen, men i forbindelse med sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Slagelse har direktoratet bekræftet at reglerne i dette punkt også gælder for protokollen for de sager hvori der ikke afholdes forhør – bortset fra de forhold under dette punkt der alene er relevante for forhørssager.

Af vejledningens pkt. 10 fremgår det at kravet om en særlig protokol kan opfyldes ved anvendelse af ringbind under forudsætning af at der sker fortløbende sidenummerering ”således at de enkelte ark papir nummereres med en talrække, der fortsættes, når der indsættes nye rapporter i ringbindet. Hvis en anden nummereringsmetode anvendes, skal den sikre, at det kan konstateres, at der ikke er tilføjet eller fjernet sider i protokollen.”

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Herning udtalte direktoratet følgende:

”...

Det er direktoratets opfattelse, at kravet om fortløbende paginering ikke kan opfyldes ved nummerering af det enkelte forhørsudskrift. Baggrunden for kravet om fortløbende paginering er, at det bør sikres, at det kan konstateres, at der ikke er bortkommet/fjernet sider fra den anvendte protokol, og dette sikres ikke ved den foretagne nummerering, som ikke angiver, hvor mange sider den enkelte forhørsudskrift består af.

Direktoratet har over for arresthuset tilkendegivet, at den foretagne nummerering for fremtiden bør suppleres med fortløbende paginering af de enkelte sider.

...”

Såvel de modtagne forlæg som forhørsnotaterne er udfærdiget på særskilte sider. Sagerne er behandlet elektronisk, og forlæg og forhørsnotater er herefter udprintet fra klientsystemet. Jeg har modtaget kopi af både forlæggene og forhørssagerne. Det fremgår af kopierne at udskrifterne er indsat i ringbind.

Der er som tidligere nævnt anvendt nummerering (allokeringsnummer) som er påført i øverste højre hjørne. Det fremgår heraf at der anvendes én protokol som omfatter

både sagerne efter § 6 og sagerne efter § 7 – og at disse er fortløbende.

Statsfængslet ved Sdr. Omme har i forbindelse med min inspektion dér i en udtalelse af 28. maj 2003 oplyst at al-
lokeringsnummeret ikke er et nummer der relaterer sig til
fængslets forhørsprotokol, men et nummer som klientsy-
stemet automatisk opretter ved oprettelsen af en sag.

De modtagne kopier af udskrifterne ses ikke forsynet med
fortløbende paginering af de enkelte sider i forbindelse
med indsættelsen i ringbind.

*Dette er beklageligt. Jeg går ud fra at arresthuset fremover er opmærksom på kravet om fort-
løbende paginering.*

Hvis en side ikke udfyldes helt, skal det ifølge vejlednin-
gen markeres med en lodret streg fra sidste sætning og si-
den ud med henblik på at sikre at det kan konstateres at
der ikke efterfølgende er føjet noget til et færdigt notat.

Alle udskrifterne fra forhørsprotokollen og 5 af forlægge-
ne fylder mere end én side (to påbegyndte sider). I udskrif-
ternes nederste højre hjørne er det i disse tilfælde angivet
at notatet strækker sig over to sider ved angivelse af hen-
holdsvis ”side 1 af 2” og ”side 2 af 2”. Side 2, der ikke er
fuldt beskrevet, er i intet tilfælde forsynet med en lodret
streg med henblik på at sikre at det kan konstateres at der
ikke efterfølgende er føjet noget til et færdigt notat.

Det er beklageligt at der ikke er en sådan markering i disse sager. Jeg går ud fra at arresthuset fremover er opmærksom på kravet om en lodret streg når en side i notatet ikke udfyldes helt.

Efter vejledningens pkt. 10 skal dato for indberetningen tydeligt fremgå af protokollen. Desuden skal der fremgå oplysninger om øvrige dokumenter der fremlægges til protokollen.

Indberetningerne er i alle tilfælde gengivet (næsten) ordret i forlæggene/forhørsnotaterne, herunder i de fleste tilfælde (også) ved henvisning til (rapport af) ”dags dato” eller med angivelse af datoen på rapporten. I de tilfælde hvor der alene er anført ”dags dato”, er forhøret afholdt/forlægget udarbejdet samme dag som indberetningen, og i de øvrige tilfælde er der anført dato for indberetningen der enten er samme dag eller dagen før (og i et enkelt forlæg tre dage tidligere).

Datoen for indberetningen er således tydeligt angivet.

I forhørsudskrift 0013 er det som nævnt anført at den pågældende ikke ville acceptere et bødeforlæg, og der er henvist til forlæggets allokationsnummer (0012/03).

I forhørsudskrift 0017 er det anført i hvilken periode den pågældende var bevilliget udgang, og hvornår den pågældende blev efterlyst, anholdt og genindsat i arresthuset. Udskriften er vedhæftet indberetningsrapporten, følgesedlen fra politiet og udgangsbeviset.

Idet jeg går ud fra at både følgesedlen og udgangsbeviset blev fremlagt under forhøret, er det en fejl at der ikke (direkte) er henvist til disse dokumenter i forhørsprotokollen.

Forhørsudskrifterne 0003, 0007 og 0011 er vedlagt en af indsatte underskrevet konfiskationserklæring, og forhørsudskrift 0014 er vedlagt arresthusets anmeldelse af forholdet til politiet. Der er ikke i forhørsprotokollerne henvist til disse dokumenter (der for så vidt kan siges at være et resultat af forhøret og ikke medvirkende til at skabe klarhed om sagens grundlag).

For god ordens skyld beder jeg direktoratet oplyse om der skal henvises til sådanne dokumenter i forhørsprotokollen.

I de øvrige sager er der ikke angivet andre dokumenter, og jeg går derfor ud fra at der ikke har været fremlagt andre dokumenter til protokollen i disse sager.

Det fremgår endvidere af vejledningens pkt. 10, og nu også direkte af disciplinærstrafbekendtgørelsens § 8, stk. 5, 6. pkt., at det i forhørssager skal fremgå af protokollen om den indsatte har godkendt gengivelsen af sin forklaring. Hvis den indsatte ikke kan eller vil godkende gengivelsen af sin forklaring og angiver en grund hertil, skal denne ifølge vejledningen også fremgå af protokollen.

Det er i 9 af de 10 forhørssager i forbindelse med indsattes forklaring anført at indsatte ikke har yderligere at tilføje og har godkendt gengivelse af sin forklaring. Jeg er bekendt med at der i forhørsdelen i klientsystemet netop er

anvendt denne formulering; at den indsatte (ikke har yderligere at tilføje og) har godkendt gengivelsen af sin forklaring. Ligesom ved vejledning om rettigheder skal forhørslederen markere om der er sket en sådan godkendelse. I det sidste tilfælde (0014) er det anført at ”Indsatte har ikke godkendt forklaringen”. Der er ikke anført nogen grund til at indsatte ikke har godkendt forklaringen.

Jeg går ud fra at den indsatte i det sidste tilfælde ikke hverken kunne eller ville godkende gengivelsen af forklaringen, og at han ikke angav nogen grund herfor.

Derudover skal det med angivelse af navn og titel fremgå hvem der har udarbejdet indberetningen, og (i forhørssager) hvem der har overværet forhøret. Protokollen skal underskrives af forhørslederen.

Kun i et tilfælde (0047) fremgår det af forlægget hvem der har udarbejdet indberetningen. I 2 tilfælde (0001 og 0002 der vedrører samme indsatte, henholdsvis bøde og erstatning) er det anført hvilke fængselsfunktionærer der foretog den rutinemæssige undersøgelse af cellen. I de øvrige 7 forlæg er alene henvist til at der foreligger rapport og/eller de gjorte fund.

Det er beklageligt at der i flere tilfælde ikke er forholdt i overensstemmelse med vejledningens pkt. 10 om angivelse af navn og titel på indberetteren i § 6-sagerne.

3 af de 10 forhørsnotater indeholder oplysning om hvem der indberettede forholdet, heraf indeholder kun de 2 angivelse af titlen på indberetteren. I de øvrige 7 tilfælde

fremgår det alene af den vedhæftede indberetningsrapport hvem der indberettede forholdet.

Det er beklageligt at der i 7 tilfælde mangler angivelse af både navn og titel på indberetteren, og at der i et 8. tilfælde mangler titel. Det bemærkes at den omstændighed at indberetningerne – hvoraf navnene på de pågældende fremgår – indsættes i ringbindet og dermed indgår som en del af protokollen, ikke fritager fra kravet om angivelse af navn og titel på indberetteren i selve forhørsnotatet.

I alle 10 forhørssager er navn og titel på vidnet anført, og alle 10 udskrifter er underskrevet af forhørslederen.

Efter vejledningens pkt. 10, 7. afsnit, skal vidnets godkendelse af protokollens indhold endvidere fremgå af protokollen, fx ved at den pågældende underskriver protokollen.

Det fremgår af alle 10 udskrifter fra forhørsprotokollen – umiddelbart før angivelsen af afslutningstidspunktet for forhøret – at den ansatte der har overværet forhøret, har godkendt dette.

8.3.8.2. Indholdet af notatet

Efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 8, stk. 2, skal notat (som det fremgår af citatet af bestemmelsen under pkt. 8.3.4.) indeholde en gengivelse af hvad der er indberettet (nr. 1), oplysning om hvilke bestemmelser der er overtrådt (nr. 2), oplysning om afgørelsen (nr. 3), oplysning om dato og klokkeslæt for hvornår afgørelsen er meddelt den indsatte (nr. 4), oplysning om at den indsatte er orienteret om

muligheden for at klage til justitsministeren (nr. 5), og oplysning om hvornår fristen for at indgive klage udløber (nr. 6).

I alle tilfældene er indholdet af indberetningen gengivet (jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 8, stk. 2, nr. 1). Dette er sket under punktet ”Sagsfremstilling”.

Der er i alle sagerne (bortset fra erstatningsafgørelsen i 0002) henvist til straffuldbydelseslovens § 67 og et (i 4 tilfælde to) af de seks undernumre i denne bestemmelse. I 5 forhørssager og 7 forlægsager er der desuden henvist til den (eller de) relevante bestemmelse(r) i genstandsbeholdtgørelsen. Bestemmelsen i § 67, nr. 2, hvorefter den indsatte kan ikendes en disciplinærstraf ved udeblivelse, undvigelse eller forsøg herpå, indeholder både retsgrundlaget for den overtrådte bestemmelse (udeblivelsen mv.) og for sanktionen. De øvrige bestemmelser indeholder derimod alene retsgrundlaget for ikendelsen af disciplinærstraf. Disse bestemmelser indeholder med andre ord ikke bestemmelser der kan overtrædes. Der er dog som nævnt i 12 tilfælde samtidig henvist til de overtrådte bestemmelser, jf. nedenfor.

I forhørssagerne er der i 4 tilfælde (0005, 0007, 0011 og 0014) og i ét af de ovenfor nævnte 5 tilfælde (0010) hvor der er henvist til to numre i lovens § 67, ikke angivet hvilke bestemmelser der er overtrådt; det er alene anført at den indsatte er forevist straffuldbydelseslovens § 67, nr. 4, med tilføjelsen ”overtrædelse af straffelovgivningen”. Disse sager vedrører alle besiddelse af euforiserende stoffer –

en af sagerne (0010) vedrører tillige fund af rygeredskaber.

Det fremgår ikke om henvisningen til § 67, nr. 4, sigter til at oplyse om den overtrådte bestemmelse eller hjemlen for ikkendelse af disciplinærstraffen (eller eventuelt begge dele).

Ved overtrædelser af straffelovgivningen, herunder loven om euforiserende stoffer, må der henvises til den bestemmelse i straffelovgivningen som er overtrådt i det konkrete tilfælde, jf. disciplinærstrafvejledningens pkt. 9, pind 4. Er der tale om sager om indtagelse af euforiserende stoffer, vil det dog være tilstrækkeligt at henvise til lov om euforiserende stoffer uden at henvise til bilaget til bekendtgørelsen om euforiserende stoffer, idet det ikke i alle tilfælde er muligt at fastslå arten af indtagne stoffer.

I de 4 tilfælde hvor der ikke er henvist til hvilken bestemmelse (i straffelovgivningen) der er overtrådt, og i det yderligere tilfælde hvor der er henvist til § 67, nr. 4, men ikke til den overtrådte bestemmelse, burde arresthuset have henvist hertil. Jeg går ud fra at arresthuset i alle tilfælde fremover vil præcisere hvilken bestemmelse i straffelovgivningen der er overtrådt i det konkrete tilfælde. Jeg henviser i øvrigt til pkt. 8.3.9.

I sagerne om besiddelse af remedier som kan benyttes i forbindelse med misbrug af euforiserende stoffer mv., er der henvist til (straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 5, jf.) genstandsbekendtgørelsens § 21, stk. 2, jf. § 2, stk. 1, nr. 2. I sagen om besiddelse af en nål tilvirket til tatoveringsnål er der henvist til (straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 5, jf.) genstandsbekendtgørelsens § 21, stk. 2, jf. § 2,

stk. 1, nr. 6. I sagerne om besiddelse af genstande tilvirket til våben er der henvist til (straffuldbyrdeleslovens § 67, nr. 5, jf.) genstandsbekendtgørelsens § 21, stk. 2, jf. § 2, stk. 1, nr. 4. I § 6-sagen vedrørende erstatning er der henvist til straffuldbyrdeleslovens § 74, stk. 1.

Efter genstandsbekendtgørelsens § 21, stk. 2, kan en indsat ikendes disciplinærstraf for overtrædelse af nærmere angivne bestemmelser i bekendtgørelsen, herunder § 2. Efter straffuldbyrdeleslovens § 67, nr. 5, kan der (kun) straffes disciplinært for overtrædelse af regler som justitsministeren har fastsat, når det i reglerne er bestemt at overtrædelse kan medføre disciplinærstraf. Ligesom straffuldbyrdeleslovens § 67, nr. 5, vedrører genstandsbekendtgørelsens § 21, stk. 2, rettelig hjemmelsgrundlaget for ikendelse af straffen og er ikke en bestemmelse der kan overtrædes. Der er dog som nævnt også henvist til genstandsbekendtgørelsens § 2, stk. 1, nr. 2, nr. 4 og nr. 5, som er de bestemmelser der er overtrådt i de konkrete tilfælde.

I 2 forlæggssager (0047 og 0006) er der henvist til straffuldbyrdeleslovens § 67, nr. 6, jf. husordenens pkt. 14, hvorefter vinduer ikke må dækkes med gardiner, plastik eller lignende. Efter straffuldbyrdeleslovens § 67, nr. 6, kan der (kun) straffes disciplinært for overtrædelse af regler fastsat af institutionens leder når det i reglerne er bestemt at overtrædelse kan medføre disciplinærstraf. Det fremgår ikke af husordenen (som helhed eller af pkt. 14) at tildækning af vinduerne kan medføre disciplinærstraf.

Således som husordenen er udformet, har arresthuset ikke haft hjemmel til at tildele den indsatte en bøde for overtrædelse af husordenens pkt. 14. Jeg er opmærksom på at forlægget i den ene sag (0006) tillige indeholder en anden overtrædelse. Jeg beder arresthuset oplyse mig om hvad arresthuset agter at foretage sig i den anledning.

I forlæg 0004 hvor der tildeles en bøde for fund af hash-smuld er der alene henvist til § 67, nr. 6, og således ikke til den regel fastsat af institutionens leder der anses for overtrådt.

Dette er beklageligt.

I 2 § 6-sager (0006 og 0016) er der gjort fund på den indsatte celle som ikke (umiddelbart) kan henføres under de bestemmelser der er anført som de overtrådte. Det drejer sig fx om de fundne sim-kort.

Det bør i alle tilfælde fremgå præcist hvilken (eller hvilke) bestemmelse(-r) der anses for overtrådt, og hvilke forhold eller genstande der anses for omfattet af hvilken overtrædelse. Jeg går ud fra at arresthuset fremover er opmærksom herpå.

I sagen om udeblivelse fra udgang er der henvist til straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 2, jf. udgangsbekendtgørelsens § 23, stk. 1, nr. 2.

I udgangsbekendtgørelsens § 23, stk. 1, nr. 2, er det anført at en indsat kan ikendes disciplinærstraf ved overtrædelse af de betingelser der er nævnt i straffuldbyrdelseslovens § 48, stk. 1, og i udgangsbekendtgørelsens § 11.

Udgangsbekendtgørelsens § 23, stk. 1, nr. 2, indeholder ikke et selvstændigt gerningsindhold der kan overtrædes, men da den pågældende ikke ikendes en disciplinærstraf (der sker tilbagekaldelse af hans udgange i tre måneder, jf. straffuldbyrdelseslovens § 49, nr. 1, og udgangsbekendtgørelsens § 22), og da jeg ikke har bemærkninger til henvisningen til straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 2, der indeholder et selvstændigt gerningsindhold, foretager jeg ikke noget i den anledning.

Der er i alle sager oplysning om afgørelsen (§ 8, stk. 2, nr. 3).

I forlægssagerne er datoen for forkyndelsen af forlægget angivet, og i 3 tilfælde er datoen for indsattes accept af afgørelsen anført. I det tilfælde hvor indsatte med et minus har angivet ikke at ville acceptere forlægget, er datoen herfor anført. Klokkeslættet er ikke angivet i noget tilfælde.

Bødeforlæg er afgørelser i forvaltningslovens forstand med hensyn til sagsbehandlingen efter at bødeforlægget vedtages af den det er udstedt til.

Den 22. maj 2003 har direktoratet efter min anmodning herom sendt mig kopi af de notater som direktoratet har udfærdiget i anledning af direktoratets interne inspektioner af arresthusene i Assens og Århus i efteråret 2002. Direktoratet har i den forbindelse tilkendegivet at det ikke er påkrævet at bødeforlæg påføres klokkeslæt, men datoen for indsattes underskrift skal fremgå.

Jeg går ud fra at arresthuset fremover er opmærksom på at datoen for meddelelse af afgørelsen (som først anses for truffet når den indsatte vedtager bøden) angives i alle tilfælde.

I 9 af de 10 forhørssager er der indledningsvist anført dato og klokkeslæt for hvornår forhøret er påbegyndt, og afslutningsvist dato og klokkeslæt for hvornår forhøret er afsluttet. I et af disse tilfælde går jeg som tidligere nævnt ud fra at tidspunktet for begyndelse af forhøret ved en fejl er angivet som værende efter forhørets afslutning (0014). I det sidste tilfælde (0013) er der ikke angivet et afslutningstidspunkt for forhøret, men forhørsprotokollen er udskrevet og (formoder jeg) underskrevet 6 minutter efter genoptagelsen af forhøret kl. 9.22. Jeg går derfor ud fra at forhøret er afsluttet umiddelbart forinden udskrivelsen af protokollen.

Idet jeg som nævnt går ud fra at den indsatte i alle tilfælde har været fysisk til stede under udarbejdelsen af forhørsprotokollen, og at afgørelsen derfor er meddelt den indsatte under forhøret, foretager jeg ikke mere vedrørende dette. Jeg går ud fra at det skyldes en fejl at der ikke i forhørsnotatet er angivet et afslutningstidspunkt for forhøret i det ene tilfælde.

Det fremgår af alle forhørsnotaterne at den indsatte er orienteret om klageadgangen til Direktoratet for Kriminalforsorgen (§ 8, stk. 2, nr. 5), og at den indsatte er orienteret om at han kan klage til direktoratet inden to måneder fra afgørelsens meddelelse (§ 8, stk. 2, nr. 6). Der er i alle tilfælde henvist til straffuldbyrddelseslovens § 111, stk. 2. Klagevejledningen fremstår som en standardtekst.

Straffuldbyrddelseslovens § 111, stk. 2, vedrørende klagefrist gælder alene for dømte. Efter denne bestemmelse gælder således ingen klagefrist for afgørelser truffet over for varetægtsarrestanter.

Det er derfor beklageligt at arresthusets klagevejledning i sagerne 0007 og 0014 har omfattet oplysning om klagefrist.

Da (bøde)forlæg ikke er afgørelser i forvaltningslovens forstand før de vedtages af den de retter sig til, skal der ikke gives klagevejledning i forbindelse med udstedelse af et sådant forlæg (hvilket heller ikke er sket).

Hvis der er tale om en afgørelse der er omfattet af straffuldbyrdelseslovens § 112, skal forhørsnotatet efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 8, stk. 3, tillige indeholde oplysning om at den indsatte er orienteret om muligheden for at kræve den endelige administrative afgørelse indbragt for retten til prøvelse. Der er ikke et sådant notat i nogen af sagerne.

Efter § 112, nr. 4, kan endelige administrative afgørelser inden 4 uger efter at afgørelsen er meddelt den dømte, af denne kræves indbragt til prøvelse for retten hvis der er tale om en afgørelse efter § 73 om konfiskation af genstande eller penge hvis værdi overstiger det almindelige vederlag der udbetales indsatte for en uges beskæftigelse.

Der er, som nævnt under pkt. 8.3.11., oplysning om konfiskation i flere tilfælde.

Jeg beder arresthuset oplyse hvorvidt arresthuset har overvejet om enkelte af sagerne er omfattet af straffuldbyrdelseslovens § 112, nr. 4.

Ved behandlingen af disciplinærsager efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6 skal det, ud over det i stk. 2 nævnte, fremgå af notatet at den indsatte skriftligt er underrettet om hvilken afgørelse institutionen agter at træffe, og at den pågældende har adgang til at udtale sig, jf. § 8, stk. 4.

Det fremgår af (bøde)forlæggene at der ved forkyndelsen af forlægget for den indsatte er udleveret en kopi til denne. Det fremgår som tidligere nævnt også af forlæggene hvilken afgørelse arresthuset agtede at træffe, og at den indsatte havde adgang til at udtale sig.

Ved behandlingen af disciplinærsager efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 7 skal der, ud over det i stk. 2 nævnte, gøres notat om nogle yderligere forhold, jf. § 8, stk. 5.

For det første skal der være en gengivelse af de afgivne forklaringer, og disse skal protokolleres mens den der afgiver forklaringen, er til stede, jf. § 8, stk. 5, 1. pkt.

Der er en sådan gengivelse af den indsattes forklaring i 9 af de 10 tilfælde. I det sidste tilfælde er der notat om at den indsatte ikke ønsker at udtale sig. Den indsattes forklaring (og oplysning om ikke at ville afgive forklaring) fremstår som værende protokolleret mens den indsatte var til stede, idet det er anført at den indsatte godkendte sin forklaring – i ét tilfælde godkendte den indsatte ikke forklaringen (0014).

For det andet skal det noteres på hvilket grundlag afgørelsen er truffet, jf. bestemmelsens 2. pkt. Det fremgår ikke om der hermed sigtes til såvel det faktiske grundlag, herunder det bevismæssige grundlag, som det retlige grundlag. Direktoratet for Kriminalforsorgen har i forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Slagelse oplyst at bestemmelsen er indsat for at præcisere vigtigheden af at bevisbedømmelsen beskrives nærmere i forhørsnotatet.

For så vidt angår beskrivelsen i de konkrete sager henviser jeg til pkt. 8.3.9.

For det tredje skal notatet indeholde oplysninger om eventuelle begrænsninger i retten til bisidder og aktindsigt.

Der er ikke oplysning herom i nogen af sagerne – hvilket jeg går ud fra skyldes at der ikke har været sådanne begrænsninger.

I en af sagerne (0056) er der gjort notat om at den indsatte ønskede en (bestemt) bisidder, og at dette blev iværksat.

Endelig skal notatet indeholde en begrundelse, jf. bestemmelsens 4. pkt. Der henvises til det anførte i pkt. 8.3.9.

8.3.9. Begrundelse

Ifølge bekendtgørelsens § 8, stk. 5, 4. pkt., og vejledningens pkt. 9 skal notatet indeholde ”en begrundelse, der opfylder kravene i forvaltningslovens § 24”, dvs. de krav der gælder for indholdet af begrundelser for skriftlige afgørelser. Det er i vejledningen anført at

en begrundelse for at være fyldestgørende normalt må indeholde en stillingtagen til partens indsigelser hvis de er relevante for afgørelsen (herunder for en strafudmåling). Desuden er det anført at der herudover er en generel pligt til at notere andre faktiske oplysninger der har betydning for sagens afgørelse, jf. offentlighedslovens § 6. I vejledningen anføres herefter:

”... Formålet med disse regler er, at det altid skal være muligt efterfølgende dels at vurdere afgørelsens indholdsmæssige holdbarhed, dels at se, om de formelle regler er blevet overholdt. Det er derfor vigtigt, at notatet indeholder oplysninger om følgende:

- De faktiske omstændigheder, der er tillagt betydning for afgørelsen, herunder en gengivelse af det indberettede og de afgivne forklaringer. Der skal i notatet foretages en selvstændig gengivelse af de oplysninger, der findes i sagen. Det vil således ikke være korrekt at gengive oplysningerne om de faktiske omstændigheder i sagen alene ved en henvisning til en underliggende rapport.
 - Hvad der er anset for bevist og ikke bevist. Bevisbedømmelsen bør angives i forbindelse med angivelsen af de bestemmelser, som den indsatte anses for at have overtrådt, jf. pind 4.
 - Hvad der i forbindelse med denne bevisbedømmelse er lagt vægt på.
 - Hvilke bestemmelser, der anses for overtrådt, med angivelse af loven, bekendtgørelsen og/eller den interne regel samt ved præcis angivelse af paragraf, stykke, nummer eller litra. I sager om indtagelse af euforiserende stoffer vil en henvisning til lov om euforiserende stoffer uden henvisning til bilaget til bekendtgørelse om euforiserende stoffer være tilstrækkeligt, idet det ikke i alle tilfælde er muligt at fastslå arten af indtagne stoffer.
 - Præcis angivelse af hjemlen for den reaktion (straf), som disciplinærsagen resulterer i (lov, bekendtgørelse, intern regel, paragraf, stykke, nummer eller litra).
 - Baggrunden for en eventuel fravigelse af sædvanlig praksis med hensyn til strafudmåling.
- ...”

Det indberettede og den indsatte forklaring er – som nævnt under pkt. 8.3.8.2. – i alle tilfælde gengivet i forhørsnotatet.

I 8 forhørssager erkendte den indsatte det indberettede forhold (i et tilfælde kun delvist) – enten direkte eller ved forklaring om anvendelse af de fundne genstande eller hvorledes den indsatte var kommet i besiddelse af disse.

Indsattes erkendelse indebærer at nærmere bevisførelse ikke er fornøden, men der skal fortsat ske en bevisbedømmelse. Det vil dog være tilstrækkeligt at henvise til at den indsatte har erkendt forholdet, hvilket er sket i 6 af de 8 tilfælde – enten direkte eller ved en henvisning til den indsattes forklaring. I disse sager der – i hvert fald i flere tilfælde – sket en bevisbedømmelse på baggrund af sagens faktiske oplysninger og den indsattes forklaring.

Da kravet om at forhørsnotatet indeholder oplysning om hvad der er anset for bevist, og hvad der i bevisbedømmelsen er lagt vægt på, også gælder i de tilfælde hvor den indsatte (fuldt ud) har erkendt det indberettede, bør der efter min opfattelse i sådanne sager udtrykkeligt henvises til at den indsatte har erkendt forholdet. Jeg går ud fra at arresthuset er opmærksom på fremover at anføre dette, og jeg foretager mig derfor ikke mere vedrørende dette spørgsmål – ud over at henvise til direktoratets tilkendegivelse i sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Slagelse, jf. ovenfor, om at det er vigtigt at bevisbedømmelsen ”beskrives nærmere” i forhørsnotatet. Det indebærer at det udtrykkeligt skal fremgå hvad der er lagt vægt på.

I forhørssag 0005 benægtede den indsatte det indberettede ved at oplyse at han intet kendte til den fundne hash. Under bevisførelsen anførte forhørslederen at det ansås som bevist at hashen var i den pågældendes taske med vasketøj, men at det ikke kunne bevises hvem hashen tilhørte. På denne baggrund blev den pågældende undergivet betinget besøgskontrol for at hindre indsmugling i arresthuset.

Jeg går ud fra at arresthuset ved den trufne afgørelse om betinget besøgskontrol har lagt til grund at den indsatte var ansvarlig for at hashen blev fundet blandt hans ejendele.

I det sidste tilfælde (forhørssag 0007) ønskede den pågældende indsatte ikke at udtale sig under forhøret. På baggrund af indberet-

ningsrapporten (om at hashen var fundet i den pågældendes bukse-lomme under visitation af den indsatte person) anså forhørslederen det for bevist at hashen tilhørte den pågældende. Der er således ikke foretaget en (egentlig) bevisbedømmelse for så vidt angår spørgsmålet om hvorvidt hashen tilhørte ham, og den pågældende blev (da heller) ikke tildelt en disciplinærstraf for forholdet. Den pågældende blev anmeldt til Aalborg Politi for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer. Efter konfiskation fik politiet også overdraget den fundne hash.

Det er som oplyst under pkt. 8.3.8.2. ikke i alle tilfælde angivet hvilke bestemmelser der blev anset for overtrådt. Således er der i flere tilfælde alene henvist til straffuldbyrdelseslovens § 67, stk. 4, vedrørende overtrædelse af straffelovgivningen. Jeg henviser til pkt. 8.3.8.2. ovenfor.

I de 3 tilfælde hvor der anvendes disciplinærstraf i form af strafcelle, er der for så vidt angår hjemlen for reaktionen henvist til straffuldbyrdelseslovens § 68, stk. 1 og 2, jf. § 70. Det er i alle disse tilfælde anført at der ved udmålingen af strafcelle er ”lagt vægt på overtrædelsens art og omfang”.

Hvis henvisningen skal være helt korrekt, burde der ved ikendelserne af strafcelle være henvist til hvilket nummer i § 68, stk. 2, der er tale om, jf. vejledningens punkt 9, pind 5.

I 8 § 6-sager og i en forhørssag (0013) tildeles den indsatte en bøde. Som hjemmel herfor er henvist til straffuldbyrdelseslovens § 69, stk. 1, jf. § 68, stk. 1, og der er lagt vægt på den indberettede overtrædelsens art og omfang. Med henvisning til § 69, stk. 2, er det anført at bøden bliver modregnet i vederlaget for beskæftigelse. I

forhørssagen blev den pågældendes cellefællesskab med ”celle 22” tillige bragt til ophør. Se herom ovenfor under pkt. 8.3.1.

I § 6-sagen hvor den indsatte tildeles en advarsel, er der henvist til straffuldbyrdelseslovens § 68, stk. 1. Og i sagen vedrørende den indsattes erstatningspligt er der henvist til straffuldbyrdelseslovens § 74, stk. 1 – og for så vidt angår modregning til § 42, stk. 1.

Straffuldbyrdelseslovens §§ 68-70 indeholder bestemmelser om de disciplinærstraffe der kan anvendes (advarsel, bøde og strafcelle), og om udmålingen heraf mv. Direktoratet har tidligere udtalt at gengivelse af reglerne også skal omfatte disse regler.

Angivelse af hjemmelsgrundlaget ved disciplinærstraf bør således ske ved henvisning til straffuldbyrdelseslovens § 67 med angivelse af det relevante nummer, jf. §§ 68 og 69 for så vidt angår bøde og §§ 68 og 70 for så vidt angår strafcelle. Det er som nævnt sket i det ovenfor nævnte omfang.

I 2 forhørssager (0005 og 0010) træffes der afgørelse om besøgs-kontrol for at hindre indsmugling i arresthuset (fund af hash og piller). Der er ikke i nogen af tilfældene henvist til hjemlen for besøgs-kontrollen der i 0005 er betinget.

Dette er beklageligt.

I forhørsprotokol 0017 tilbagekaldes den pågældendes udgangstilladelse i tre måneder frem. Der er ved denne afgørelse henvist til straffuldbyrdelseslovens § 49, nr. 1, og udgangsbekendtgørelsens § 22.

I de sidste 3 forhørssager ikendes den indsatte ikke nogen disciplinær reaktion. Disse sager, der er blandt de tilfælde hvor der (alligevel) er henvist til straffuldbyrdelseslovens § 67, stk. 4 (overtrædelse af straffeloven), vedrører fund af hash hhv. hvidt pulver.

8.3.10. Oplysning til den indsatte om politianmeldelse

Efter vejledningens pkt. 11, sidste afsnit, skal den indsatte orienteres om en eventuel politianmeldelse. Der skal gøres notat om denne orientering enten i den indsattes personjournal eller i forhørsprotokollen.

I sagerne i forhørsprotokollen med nr. 0007, 0011 og 0014 fremgår det af forhørsnotatet at der skete politianmeldelse i sagen. Det fremgår ikke udtrykkeligt at de indsatte blev orienteret om politianmeldelsen da den blev indgivet, men det går jeg ud fra er sket.

Jeg går ud fra at arresthuset er opmærksom på notatpligten med hensyn til selve orienteringen af den indsatte om politianmeldelsen.

Der er i 2 af sagerne henvist til konfiskationsbekendtgørelsens § 3, stk. 3, nr. 2, om at genstandene eller pengene afleveres til politiet hvis der indgives anmeldelse om strafbart forhold til politiet i anledning af fundet af dem.

Jeg går ud fra at det er en fejl at der ikke også i det sidste tilfælde er henvist til bekendtgørelsens § 3, stk. 3, nr. 2.

8.3.11. Konfiskation

Regler om konfiskation over for afsonere findes i straffuldbyrdeslovens § 73, Justitsministeriets (Direktoratet for Kriminalforsorgens) bekendtgørelse nr. 386 af 17. maj 2001 om behandlingen af sager om konfiskation og Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære nr. 92 af 16. maj 2001 om behandlingen af sager om konfiskation i kriminalforsorgens institutioner. Procedurereglerne i disciplinærstrafbekendtgørelsens §§ 5-9 finder også anvendelse ved konfiskation, jf. konfiskationsbekendtgørelsens § 1, stk. 1. Som det allerede fremgår af titlen på disciplinærstrafvejledningen omhandler den også konfiskation. Reglerne herom findes i vejledningens kapitel 12.

For varetægtsarrestanter findes reglerne om konfiskation i retsplejelovens § 924, stk. 5, jf. bekendtgørelse nr. 850 af 27. oktober 1993 om udenretlig vedtagelse af konfiskation (bekendtgørelsen henviser fortsat til retsplejelovens § 931, stk. 5). Kompetencen til at træffe bestemmelse om konfiskation over for varetægtsarrestanter ligger hos politiet/anklage-myndigheden, men varetægtsarrestanten kan til arresthuset aflevere en erklæring om udenretlig vedtagelse af konfiskation som så videresendes til anklagemyndigheden, jf. disciplinærstrafvejledningens pkt. 14. Hvis varetægtsarrestanten ikke vil afgive en sådan erklæring, skal den pågældende genstand afleveres til politiet til videre behandling i medfør af retsplejelovens almindelige regler om beslaglæggelse mv. (som findes i lovens kapitel 74).

Er der tale om genstande eller penge som ikke er omfattet af bekendtgørelsen om udenretlig vedtagelse af konfiskation, er der ikke hjemmel til at konfiskere genstanden eller pengene hos varetægtsarrestanten, uanset at der er tale om genstande eller penge som er ulovligt indført, erhvervet, tilvirket eller søgt indsmuglet i instituti-

onen, jf. vejledningens pkt. 14, 2. afsnit. I så fald må genstanden eller pengene i stedet opbevares af institutionen i overensstemmelse med genstandsbekendtgørelsen eller, hvis der indgives anmeldelse om strafbart forhold til politiet, afleveres til politiet.

Der er oplysning om konfiskation i 7 af § 6-sagerne, herunder 4 sager hvor den indsatte er varetægtsarrestant. Det fremgår i alle tilfælde hvad der skete med det konfiskerede. I de fleste tilfælde skete der destruktion af det konfiskerede. I et tilfælde (0006) blev noget af det konfiskerede (tre sim-kort) tilbagegivet til ejeren og henlagt på depot mens andet nyttiggjordes i institutionen. Der er i alle tilfælde henvist til straffuldbyrdslovens § 73, stk. 1, og (de relevante) bestemmelser i konfiskationsbekendtgørelsen. Der er i ingen tilfælde oplysninger om konfiskationserklæringer.

For så vidt angår de 4 tilfælde hvor der er sket konfiskation fra varetægtsarrestanter (0052, 0006, 0009 og 0016), er det en fejl at arresthuset har anført at dette er sket med henvisning til straffuldbyrdslovens § 73, stk. 1, og konfiskationsbekendtgørelsen. Jeg beder arresthuset oplyse hvorvidt de pågældende i sagerne havde afleveret en konfiskationserklæring. Jeg bemærker at hvis der retligt ikke er tale om konfiskation, men om inddragelse, bør dette udtrykkeligt fremgå.

Der er foretaget notat om konfiskation i 9 af de 10 forhørsager. Eneste undtagelse er sagen hvor den indsatte ikke vendte tilbage til arresthuset efter udgang (0017).

Notaterne i forhørsprotokollerne fremtræder i vidt omfang som standardtekster. Der er således fx i de fleste tilfælde et ”til” for meget, og i flere tilfælde er henvisningen til at der sker konfiskation til fordel for statskassen, gentaget – i enkelte tilfælde flere gange. I

flere tilfælde gør gentagelserne at afsnittet om konfiskation i forhørsprotokollerne er vanskeligt at læse.

Anvendelsen af standardtekster (autotekster) er efter min opfattelse ikke nogen dårlig idé, men anvendelsen forudsætter opmærksomhed på om standarden passer på de faktiske forhold i den enkelte sag. Jeg går ud fra at arresthuset fremover vil være mere opmærksom på de anvendte standardtekster.

Der er i alle tilfælde – bortset fra 0007 – henvist til straffuldbyrdeslovens § 73, stk. 1, og konfiskationsbekendtgørelsens § 4.

I forhørsprotokol 0056 er det anført at der skete destruktion af en gaffel tilvirket som knojern, en tilvirket tatoveringsnål og en kniv tilvirket af barberblade, jf. konfiskationscirkulærets § 1, stk. 1. Det konfiskerede spejl nyttiggøres i institutionen.

I forhørsprotokol 0003 er det anført at der skete destruktion af sølvpapir, ødelagt bestik samt et plasticrør, jf. konfiskationscirkulærets § 1, stk. 1. I sagen blev tillige fundet et viskestykke der var tilvirket som våben ved hjælp af tape, og en gaffel der var tilvirket til stikvåben. De to genstande er ikke i forhørsprotokollen nævnt som konfiskerede, men udskriften af protokollen er vedlagt en kopi af en konfiskationserklæring som den indsatte har underskrevet. Under undersøgelsen af den pågældendes celle blev yderligere en hobbykniv (brugt til ristning), et tilvirket rygehoved og en kuglepen tilvirket til hashrygning fundet på den pågældendes celle. Det fremgår ikke af forhørsprotokollen hvad der er sket med disse genstande.

I forhørsprotokol 0005 skete der destruktion af den fundne hash og en cigaret med henvisning til konfiskationscirkulæret § 1, stk. 1.

I forhørsprotokol 0007 er det anført at den fundne hash er konfiskeret (som nævnt uden henvisning til straffuldbyrdelseslovens § 73, stk. 1 og konfiskationsbekendtgørelsen) og overdraget til Aalborg Politi idet den indsatte samtidig anmeldtes for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer. Forhørsudskriften er vedlagt en konfiskationserklæring der ikke kan læses i den modtagne kopi. Det fremgår af indberetningsrapporten at den pågældende er varetægtsfængslet.

I forhørsprotokol 0010 er det anført at den konfiskerede hash (9 gram) blev afleveret til politiet sammen med en anmeldelse med henvisning til konfiskationsbekendtgørelsens § 3, stk. 3, nr. 2, og at der skete destruktion af den tilvirkede mælkekarton, jf. konfiskationscirkulærets § 1, stk. 1. I sagen blev tillige fundet tre piller (der ifølge sygeplejersken var sovepiller). Det fremgår ikke af forhørsprotokollen hvad der skete med pillerne.

I forhørsprotokol 0011 er det anført at den konfiskerede pose med hvidt pulver (efter den indsattes udsagn er der tale om kokain) blev afleveret til politiet sammen med en anmeldelse med henvisning til konfiskationsbekendtgørelsens § 3, stk. 3, nr. 2. Som øvrige afgørelser er det anført at posen med det hvide pulver overlades til Aalborg Politi med henblik på at fastslå posens indhold og en evt. retslig afgørelse. Sagen er vedlagt en af den indsatte underskrevet konfiskationserklæring. (Den modtagne kopi kan ikke læses).

I forhørsprotokol 0013 skete der destruktion af den konfiskerede rygeflaske og rygerør med henvisning til konfiskationscirkulærets § 1, stk. 1.

I forhørsprotokol 0014 er det anført at den konfiskerede hash (1 gram) blev afleveret til politiet sammen med en anmeldelse med

henvisning til konfiskationsbekendtgørelsens § 3, stk. 3, nr. 2. Det fremgår af indberetningsrapporten at den pågældende er varetægtsfængslet. Udskriften af forhørsprotokollen er vedlagt kopi af anmeldelsen til Aalborg Politi hvoraf det fremgår at arresthuset sammen med rapporten og den konfiskerede hash ville fremsende konfiskationserklæring. Konfiskationserklæringen er således ikke blandt det materiale jeg har modtaget. I sagen blev tillige fundet er rygerør. Det er ikke anført hvad der er sket med rygerøret.

Da den pågældende er varetægtsfængslet, er det en fejl at arresthuset har anført at der er sket konfiskation efter straffuldbyrdslovens § 73, stk. 1, og konfiskationsbekendtgørelsen.

I forhørsprotokol 0015 skete der destruktion af det konfiskerede rygehoved og rygerør med henvisning til konfiskationscirkulærets § 1, stk. 1. Det fremgår ikke hvad der skete med de fundne barberblade.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse hvad der skete med de fundne genstande i de sager hvor der ikke er notat herom.

8.3.12. Kompetence

Efter straffuldbyrdslovens § 67, stk. 1, kan en indsat af institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, ikendes disciplinærstraf.

8 af de 10 forlæg er underskrevet, men kun i 2 tilfælde kan det ud fra underskriften ses hvem der har behandlet sagen. I disse tilfælde er § 6-sagen behandlet af en overvagtimester. I ingen af § 6-sagerne er der (maskinelt) anført navn og titel på den der har behandlet sagen og udfærdiget forlæggene.

I alle forhørssagerne er forhøret afholdt og afgørelse truffet af en overvagtimester. Jeg forstår at overvagtimesteren ved delegation har fået tillagt kompetencen til at behandle disse sager og herunder træffe afgørelse om disciplinærstraf.

I pkt. 2 i vejledning nr. 91 af 16. maj 2001 (nu afløst af vejledning nr. 70 af 5. juli 2002) – disciplinærstrafvejledningen – er det anført at institutionens leder ved delegation af kompetencen til behandling af disciplinærsager ”bør inddrages under behandlingen af sagen, hvis der i den konkrete sag er tvivl om, hvad der kan anses for bevist og ikke bevist, eller om, hvilke bestemmelser der kan anses for overtrådt ...”. Det er videre anført at det ”forudsættes ..., at institutionens leder løbende fører tilsyn med behandlingen af disciplinærsager”.

Jeg beder arresthuset om oplysning om hvorvidt der internt (skriftligt) er fastsat retningslinjer for udøvelsen af disciplinærmyndigheden. I bekræftende fald beder jeg om kopi heraf. Jeg beder endvidere om at få oplyst hvilket tilsyn institutionens leder fører med disciplinærstrafområdet.

9. Opfølgning

Jeg beder arresthuset om at sende de udtalelser mv. som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen som jeg ligeledes beder om en udtalelse.

10. Underretning

Denne rapport sendes til arresthuset, Politimesteren i Aalborg, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i arresthuset.

Lennart Frandsen
Inspektionschef